

UCHWAŁA NR 42/VIII/07
RADY GMINY W PERLEJEWIE

z dnia 17 października 2007 r.

w sprawie zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Perlejewo.

Na podstawie art. 18, ust. 2, pkt 5 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2001 r. Nr 142, poz. 1591, z 2002 r. Nr 23, poz. 220, Nr 62, poz. 558, Nr 113, poz. 984, Nr 153, poz. 1271, Nr 214, poz. 1806, z 2003 r. Nr 80, poz. 717, Nr 162, poz. 1568, z 2004 r. Nr 102, poz. 1055, Nr 116, poz. 1203, z 2005 r. Nr 172, poz. 1441, Nr 175, poz. 1457, z 2006 r. Nr 17, poz. 128, Nr 181, poz. 1337, z 2007 r. Nr 48, poz. 327, Nr 138, poz. 974) oraz art. 12, ust. 1 i 27 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. Nr 80, poz. 717, z 2004 r. Nr 6, poz. 41, Nr 141, poz. 1492, z 2005 r. Nr 113, poz. 954, Nr 130, poz. 1087, z 2006 r. Nr 45, poz. 319, Nr 225, poz. 1635, Nr 127, poz. 880), uchwała się, co następuje:

§ 1. Uchwała się następujące zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Perlejewo, uchwalonego uchwałą Nr 31/VI/03 Rady Gminy w Perlejewie z dnia 25 czerwca 2003 r.:

1) w załączniku Nr 2, będącym rysunkiem kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Perlejewo w skali 1: 25 000 wyznacza się tereny do sporządzenia zmiany miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego części obszaru gminy Perlejewo, z przeznaczeniem pod:

- a) usługi, urządzenia sportowe i rekreacyjne (z przeznaczeniem uzupełniającym w postaci garaży na autobusy szkolne i parkingu), działki nr geodezyjny: 89/2 we wsi Perlejewo
- b) zabudowę letniskową i rekreacyjną, działek nr geodezyjny: we wsi Granne – 491/1, 491/2, 491/3; we wsi Osnówka – 76/16; we wsi Leśniki – 31/1; we wsi Głody – 25/2, cz. 25/3; we wsi Kobyla – 34,
- c) zabudowę zagrodową, działki nr geodezyjny 49/5 i cz. 49/8 we wsi Granne.

Zmianę rysunku kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Perlejewo zawiera jednolity rysunek, stanowiący załącznik Nr 1 do niniejszej uchwały.

2) w załączniku Nr 3, będącym częścią tekstową studium uwarunkowań kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Perlejewo nową treść otrzymują następujące rozdziały zawarte w II części p.t. „Kierunki zagospodarowania przestrzennego gminy Perlejewo”.

- a) 1.7. Kierunki rozwoju i przekształceń struktury przestrzennej zagospodarowania gminy, w tym tereny do rehabilitacji.
- b) 1.8. Zasady zabudowy i zagospodarowania.
- c) 2.3. Kierunki i zadania rozwoju infrastruktury społecznej i obszarów dla tych potrzeb.
- d) 2.4. Kierunki i zadania rozwoju gospodarczego.

Zmianę części tekstowej studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego zawiera jednolity tekst, stanowiący załącznik Nr 2 do niniejszej uchwały.

§ 2. W części objętej niniejszą uchwałą tracą moc załączniki Nr 2 i 3 studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Perlejewo.

§ 3. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi.

§ 4. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady

Tadeusz Poniatowski

WÓJT GMINY PERLEJEWO

Załącznik Nr 3
do Uchwały Nr 31/VI/03
Rady Gminy w Perlejewie
z dnia 25 czerwca 2003 r.

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY PERLEJEWO

Tekst jednolity – załącznik 2 do
Uchwały Nr 42/VIII/07
Rady Gminy w Perlejewie
z dnia 17 października 2007

PERLEJEWO 2003 r.

**Opracowanie zostało wykonane
na zlecenie Gminy Perlejewo
przez zespół w składzie:**

	Nazwisko i imię	Udział w opracowaniu
1.	Tadeusz Januszewski	główny projektant
2.	Jerzy Łukaszyński	zagadnienia programowe
3.	Andrzej Januszewski	zagadnienia programowe
4.	Andrzej Lewandowski	ochrona i kształtowanie środowiska
5.	Jan Kruszewski	komunikacja
6.	Czesława Kruszewska	zaopatrzenie w wodę, usuwanie nieczystości
7.	Elżbieta Kępska	elektroenergetyka, gosp. ciepła, gaz, telekomunikacja
8.	Anna Skorulska	opracowanie graficzne
9.	Wojciech Kruszewski	opracowanie graficzne
10.	Paweł Januszewski	opracowanie techniczne

Spis treści

	Str.
WSTĘP	6
1. Podstawa prawna opracowania	6
2. Przedmiot Studium	6
3. Części składowe Studium	6
 CZEŚĆ I	
 UWARUNKOWANIA ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY PERLEJEWO	
 1. Zasoby lokalne środowiska przyrodniczego oraz występujące zagrożenia dla środowiska	
dla środowiska	9
1.1 Położenie	9
1.2 Ukształtowanie terenu	9
1.3 Budowa i zasoby geologiczne	9
1.4 Zasoby wodne	10
1.5 Warunki glebowe – element wartości rolniczej przestrzeni produkcyjnej	11
1.6 Zasoby leśne	12
1.7 Ekosystemy łąkowe	14
1.8 Warunki klimatyczne	14
1.9 Walory krajobrazowe	15
1.10 Zagrożenia środowiska przyrodniczego	16
1.11 Ochrona przyrody	19
1.12 Funkcjonowanie środowiska przyrodniczego i główne wnioski do kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy	21
 2. Sieć osadnicza, funkcje gminy, środowisko kulturowe	22
2.1 Sieć osadnicza, funkcje gminy	22
2.2 Środowisko kulturowe	22
 3. Sfera społeczna - warunki życia ludności	27
3.1 Ludność, zasoby pracy i ich wykorzystanie	27
3.2 Warunki życia ludności	34
3.3 System osadniczy	40
 4. Sfera gospodarcza	42
4.1 Wykorzystanie rolniczej przestrzeni produkcyjnej	42
4.2 Gospodarka leśna	47
4.3 Pozarolnicza działalność gospodarcza	48
4.4 Niewykorzystane obiekty i tereny	49

4.5 Sytuacja finansowa gminy	49
5. Komunikacja	50
5.1 Sieć drogowa	51
5.2 Komunikacja autobusowa PPKS	54
5.3 Ocena funkcjonowania komunikacji	55
6. Infrastruktura techniczna	55
6.1 Zaopatrzenie w wodę	55
6.2 Odprowadzanie i oczyszczanie ścieków sanitarnych	59
6.3 Gospodarka odpadami stałymi	60
6.4 Elektroenergetyka	61
6.5. Gazownictwo	61
6.6 Ciepłownictwo	62
6.7. Telekomunikacja	62
7. Syntetyczna ocena poziomu zaspokojenia potrzeb ludności i zagospodarowania gminy Perlejewo w 2001 r.	63
8. Elementy przestrzennego zagospodarowania gminy o charakterze ponadgminnym	66

CZĘŚĆ II

KIERUNKI ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY PERLEJEWO

1. Polityka przestrzenna gminy	68
1.1. Kierunki rozwoju funkcji gminy oraz wiejskich jednostek osadniczych	68
1.2. Problemy i bariery rozwoju gminy	68
1.3. Szanse rozwoju gminy	69
1.4. Cele rozwoju przestrzennego gminy	69
1.4.1. Główne cele rozwoju	69
1.4.2. Cele ekologiczne rozwoju	70
1.4.3. Cele społeczne w zagospodarowaniu przestrzennym	70
1.4.4. Cele rozwoju gospodarczego	70
1.4.5. Cele rozwoju komunikacji	71
1.4.6. Cele rozwoju infrastruktury technicznej	71
1.5. Obszary, dla których sporządzenie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego jest obowiązkowe	71
1.6. Obszary przekształceń przestrzennych	72
1.7. Kierunki rozwoju i przekształceń struktury przestrzennej zagospodarowania gminy, w tym tereny do rehabilitacji *	73
1.8. Zasady zabudowy i zagospodarowania *	77
2. Kierunki i zadania zagospodarowania przestrzennego gminy – realizacja	

* Uchwała Nr 42/VIII/07 Rady Gminy w Perlejewie z dnia 17 października 2007 r. w sprawie zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Perlejewo.

celów rozwoju przestrzennego gminy	79
2.1 Kierunki i zadania w zakresie ochrony, kształtowania i zagospodarowania środowiska przyrodniczego	79
2.2. Kierunki i zadania ochrony dóbr kultury	85
2.3. Kierunki i zadania rozwoju infrastruktury społecznej i obszarów dla tych potrzeb*	86
2.4. Kierunki i zadania rozwoju gospodarczego*	96
2.4.1 Tworzenie ogólnych warunków do wykorzystania szans wielofunkcyjnego rozwoju gminy	96
2.4.2 Kierunki rozwoju przemysłu i usług oraz tereny zabudowy przemysłowo–składowej	97
2.4.3 Kierunki rozwoju rolnictwa i leśnictwa	99
2.4.4 Kierunki zagospodarowania obszarów wypoczynkowych	103
2.5 Kierunki i zadania rozwoju komunikacji	105
2.5.1. Sieć drogowa	106
2.5.2. Komunikacja autobusowa	108
2.5.3. Ścieżki rowerowe	108
2.6. Kierunki i zadania rozwoju infrastruktury technicznej	108
2.6.1 Zaopatrzenie w wodę	108
2.6.2 Odprowadzanie i oczyszczanie ścieków sanitarnych i wód opadowych	110
2.6.3 Gospodarka odpadami stałymi	110
2.6.4 Elektroenergetyka	111
2.6.5 Zaopatrzenie w gaz.....	111
2.6.6 Zaopatrzenie w ciepło	112
2.6.7 Telekomunikacja	112
2.7. Obrona cywilna i ochrona przeciwpożarowa	113
2.8. Kierunki działań i zadania władz samorządowych w celu realizacji polityki przestrzennej gminy	114
2.9 Cele i kierunki polityki przestrzennej państwa i województwa na terenie gminy Perlejewo oraz zadania służące ich realizacji	115

* Uchwała Nr 42/VIII/07 Rady Gminy w Perlejewie z dnia 17 października 2007 r. w sprawie zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Perlejewo.

WSTĘP

1. Podstawa prawna opracowania

Podstawami prawnymi opracowania „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Perlejewo” są:

- a) art. 6 ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. o zagospodarowaniu przestrzennym (tekst jednolity z 1999 r. Dz. U. Nr 15, poz. 139, Nr 41, poz. 412, Nr 111, poz. 1279, z 2000 r. Nr 12, poz. 136, Nr 109, poz. 1157, Nr 120, poz. 1268, z 2001 r. Nr 14, poz. 124, Nr 100, poz. 1085, Nr 115, poz. 1229, Nr 154, poz. 1804, z 2002 r. Nr 25, poz. 253, Nr 113, poz. 984, Nr 130, poz. 1112),
- b) uchwała Nr 47/XI/99 Rady Gminy w Perlejewie z dnia 5 września 1999 r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Perlejewo,
- c) umowa o dzieło z dnia 13 marca 2003 r. zawarta między Gminą Perlejewo a głównym projektantem na wykonanie projektu „Studium”.

2. Przedmiot Studium

Przedmiotem Studium są:

- 1) Uwarunkowania rozwoju przestrzennego gminy wynikające z:
 - a) dotychczasowego przeznaczenia, zagospodarowania i uzbrojenia terenu gminy,
 - b) występowania obiektów i terenów chronionych na podstawie przepisów szczególnych,
 - c) stanu i funkcjonowania środowiska przyrodniczego i kulturowego, w tym rolniczej przestrzeni produkcyjnej,
 - d) prawa własności gruntów,
 - e) jakości życia mieszkańców,
 - f) zadań służących realizacji ponadlokalnych celów publicznych.
- 2) Kierunki zagospodarowania przestrzennego gminy:
 - a) obszary środowiska przyrodniczego i kulturowego objęte i wymagające objęcia ochroną oraz ograniczenia zagrożeń degradacji środowiska,
 - b) obszary rolniczej przestrzeni produkcyjnej, w tym wyłączone z zabudowy,
 - c) obszary zabudowane,
 - d) obszary, które mogą być przeznaczone pod zabudowę,
 - e) kierunki rozwoju infrastruktury technicznej i komunikacji, w tym tereny do wytyczenia ścieżek rowerowych,
 - f) obszary, dla których sporządzenie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego jest obowiązkowe,
 - g) polityka przestrzenna gminy i zadania realizacji celów rozwoju,
 - h) obszary przewidywane do realizacji zadań i programów wynikających z polityki przestrzennej państwa na obszarze województwa.

3. Części składowe Studium

Na Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Perlejewo składają się:

- a) rysunek uwarunkowań zagospodarowania przestrzennego gminy Perlejewo w skali 1 : 25000,
- b) rysunek kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Perlejewo w skali 1 : 25000,
- c) tekst Studium,
- d) dokumenty formalno – prawne.

CZEŚĆ I

UWARUNKOWANIA ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY PERLEJEWO

1. Zasoby lokalne środowiska przyrodniczego i występujące zagrożenia dla środowiska

1.1 Położenie

Według podziału fizyczno-geograficznego Polski J. Kondrackiego obszar gminy Perlejewo położony jest w granicach dwóch mezoregionów:

- na przeważającej części obszaru – **Wysoczyzny Drohickej** (843.38) wchodzącej w skład makroregionu **Niziny Północnopolaskiej** (843.3),
- południowego skrawka **Podlaskiego Przełomu Bugu** (318.91) stanowiącego część makroregionu **Niziny Południowopolaskiej** (318.9).

1.2 Ukształtowanie terenu

Dominującą jednostką geomorfologiczną jest **wysoczyzna plejstocenska** związana z działalnością akumulacyjną lądolodu w stadiale Wkry zlodowacenia środkowopolaskiego. Pierwotna rzeźba terenu w następnych okresach geologicznych została poddana procesom wietrzenia i erozji, które doprowadziły do złagodzenia form morfologicznych. Obecnie prawie płaska ze spadkami do 5 %, powierzchnia wysoczyzny wyniesiona jest na wysokość 126,0 – 150,0 m n.p.m. Większe nachylenia rzędu 5 – 10 % występują jedynie w strefie krańdziejowej w zachodniej części gminy.

Wysoczyznę rozcina gęsta, czasami słabo zaznaczająca się w krajobrazie **sieć dolinek bocznych płaskodennych**, a na południowym – zachodzie dodatkowo głęboko wcięte **dolinki denudacyjne** o stałym lub okresowym odpływie.

W sąsiedztwie doliny Pełchówki na wysokości 120,0 – 125,0 m n.p.m. występuje **poziom erozyjno - akumulacyjny** o założeniu doliny rynnowej o kierunku NW – SE.

Południowo – zachodni fragment obszaru zajmuje **dolina Bugu** z dwoma tarasami rzecznyymi:

- płaski i miejscami podmokły **holocenski taras zalewowy** wyniesiony 2 – 3 m ponad średni stan wody w rzece,
- słabo wykształcony **plejstocenski taras akumulacyjny** wyniesionym ponad 5 m nad poziom tarasu zalewowego, nadbudowany wydymami.

W części zachodniej na wysoczyźnie dużymi płatami występują **wydmy** oraz **poła piaszków przewianych** pochodzenia eolicznego. Wydmy posiadają kształt małych parabol o wysokości nie przekraczającej 5 m. W sąsiedztwie wydym spotyka się liczne **zagłębienia deflacyjne**.

Formy pochodzenia antropogenicznego tworzą: wyrobiska poeksploatacyjne, nasypy budowlano-drogowe, skarpy i podcięcia terenowe spotykane zwłaszcza w strefie nadbużańskiej.

1.3 Budowa i zasoby geologiczne.

W podziale na jednostki strukturalne i tektoniczne gmina położona jest w granicach **Obniżenia Podlaskiego** z prekambryjskim podłożem krystalicznym platformy wschodnioeuropejskiej wypełnionym osadami trzeciorzędowymi i czwartorzędowymi.

Utwory trzeciorzędowe reprezentowane są przez zastoiskowe ily pstrze i pyły piaszczyste, których strop stwierdzono na głębokości 66,5 m.

Czwartorzędowe osady plejstocenskie występują jako:

- **utwory lodowcowe** zalegające na powierzchni lub w podłożu na zmiennych głębokościach wykształcone jako gliny twardoplastyczne (wschodnia część gminy) oraz piaski i żwiry zagęszczone o miąższości 3 – 5 m.,
- **utwory wodnolodowcowe** (część zachodnia) występujące w obrębie wysoczyzny w postaci piasków o różnej granulacji oraz żwiry, średnio zagęszczone o miąższości kilku metrów,
- **utwory rzeczne** budujące plejstoceniński taras akumulacyjny doliny Bugu reprezentowane przez piaski drobnoziarniste luźne o miąższości ponad 4 m.

Wśród **osadów holocenijskich** wyróżniono:

- **utwory eoliczne**, w skład których wchodzi piaski drobnoziarniste luźne o miąższości 0,5 – 4,0 m,
- **utwory rzeczne i bagienne**, tj. torfy, namuły organiczne i piaski drobnoziarniste o miąższości 1 – 3 m wypełniające dna dolin rzecznych.

Na terenie gminy prowadzono prace poszukiwawcze złóż kruszywa naturalnego, surowców ilastych, kredy jeziornej i torfu, które na ogół dały wyniki negatywne.

Surowce ilaste było poszukiwane we wschodniej części w obrębie wychodni płytko występujących utworów zastoiskowych, gdzie nawiercono jedynie zamargłone, o małej miąższości, warstwy ilów i mułków.

Gliny przeważnie spiaszczone nie nadają się do celów budowlanych i nie stanowią przedmiotu eksploatacji.

Częściowym powodzeniem zakończyły się prace poszukiwawcze **kruszywa naturalnego** w rejonie wsi Leszczka Duża i Leszczka Mała, oraz w strefie nabużańskiej w okolicach wsi Leśniki i Kruzy. Stwierdzono, że występujące tam osady piaszczysto-żwirowe i piaszczyste mogą być wykorzystane na potrzeby lokalnego budownictwa drogowego i mieszkaniowego.

1.4 Zasoby wodne

1.4.1 Wody powierzchniowe

Głównym ciekim wodnym jest rzeka **Bug** stanowiąca południowo - zachodnią granicę gminy Perlejewo. Rzeka posiada nieuregulowane o zmiennej szerokości koryto z licznymi zakolami oraz piaszczystymi łachami porośniętymi kępami drzew i krzewów. Przy wysokich stanach wody zalewają niższy taras zalewowy. Wahania stanów wody Bugu w wieloletniu wynoszą około 4 m.

Przez środkową część obszaru gminy przepływa rzeka **Pełchówka** będąca prawobrzeżnym dopływem Nurca (wpływa do niego na terenie gm. Ciechanowiec), która wraz z innymi bezimiennymi ciekami wodnymi odwadnia Wysoczyznę Drohicką. Rzekę charakteryzuje średni przepływ wielkości 1,08 m³/s. Pełchówka należy do nielicznych cieków wodnych na Podlasiu posiadających dobrze zachowane w stanie naturalnym koryto rzeczne. Liczne zakola, miejscami urwiste brzegi i kępy występujących olszyn, składają się na wysokie walory krajobrazowe doliny rzecznej.

Na wyróżnienie zasługuje **Ciek spod Stadnik**, dopływ Pełchówki, odwadniający południową część gminy. Przeprowadzone w latach ubiegłych melioracje gruntów rolnych przyczyniły się do zmiany charakteru rzeczki w rów melioracyjny o wyprostowanych korycie i przyspieszonym odpływie.

Gmina pozbawiona jest większych naturalnych bądź sztucznych zbiorników wodnych. Do nielicznych należą małe śródleśne oczka wodne oraz stawy wiejskie i zbiorniki przeciwpożarowe (Moczydły Pszczółki, Stare Moczydły, Twarogi Lackie. Miodusy Inochy).

1.4.2 Wody podziemne

Pod względem warunków hydrogeologicznych obszar gminy zróżnicowany jest na dwa rejon o odmiennych warunkach występowania wód gruntowych.

Pierwszy rejon obejmuje tereny położone w granicach dolin rzecznych, gdzie wody gruntowe tworzą **ciągły i swobodny poziom** utrzymujący się w łatwo przepuszczalnych piaskach i żwirach. Wody tego poziomu powiązane są z wodami rzecznyymi, a wahania zwierciadła wód gruntowych uzależnione są od stanów wód w rzekach i intensywności opadów atmosferycznych. W dolinach rzek oraz pozostałych dolinkach i zagłębieniach wody gruntowe występują na głębokości 1 - 2 m i stanowią tam ograniczenia dla budownictwa.

Odmienne warunki hydrogeologiczne są na obszarach, gdzie zasadniczy poziom wód gruntowych zalega pod warstwą trudno przepuszczalnych utworów gliniastych. Na terenach tych swobodne rozprzestrzenianie się ciągłego poziomu wód może ulegać zakłóceniom i tworzyć **zwierciadło o napiętym charakterze**. Zwierciadło wód występuje zwykle poniżej 2 m p.p.t., ale w okresie wysokich stanów wód mogą w przypowierzchniowych warstwach gruntu tworzyć się tzw. wierzchówki. Mają one niekorzystny wpływ na zmianę konsystencji glin i ilów oraz stanowią ograniczenia budowlane.

Na terenach wiejskich zaopatrzenie ludności w wodę pitną i do celów gospodarczych oparte jest o pierwszy poziom wód gruntowych eksploatowany przez studnie kopane z głębokości 2 – 3 m w dolinach oraz 3 – 15 m na obszarach wysoczyzny. Płytkie zaleganie zwierciadła wody oraz możliwość zanieczyszczeń bakteriologicznych przenikających z powierzchni terenu na skutek braku warstwy izolującej powodują, że wody tego poziomu nie mogą stanowić źródła zaopatrzenia.

Poniżej na głębokości 48,5 – 69,0 m zalega **międzymorenowa warstwa wodonośna** o dużej wydajności powyżej 92 m³ na dobę, w której ujmowana woda znajduje się pod ciśnieniem hydrostatycznym (ujęcia we wsi Moczydły Pszczółki i Perlejewo). Pod względem jakościowym woda zawiera zbyt dużo żelaza i chloru.

Ujęcia wody w Perlejewie i Moczydłach Pszczółkach posiadają strefy ochrony bezpośredniej obejmujące najbliższe otoczenie studzien. o szerokości 8-10 m od zarysu urządzeń oraz są ogrodzone siatką. Na terenie stref ochrony bezpośredniej zabronione jest użytkowanie gruntów do celów nie związanych z eksploatacją ujęć wody, a ponadto należy zapewnić:

- ◆ odprowadzenie wód opadowych w taki sposób, aby nie przedostawały się do urządzeń służących do poboru wody,
- ◆ zagospodarowanie terenów zielenią,
- ◆ ograniczenie do niezbędnych potrzeb przebywania osób zatrudnionych przy obsłudze urządzeń służących do poboru wody.

Ze względu na dobrą izolację warstw wodonośnych pakietem nieprzepuszczalnych glin zwałowych odstąpiono od ustanowienia stref ochrony pośredniej.

W zakresie melioracji wodnych, głównie południowo-wschodniej części gminy wzdłuż Cieku spod Stadnika oraz środkowego biegu Pełchówki, około 1876 ha gruntów ornych i około 218 ha użytków zielonych zostało zmeliorowanych. Budowlami wodnymi są urządzenia piętrzące (przepusto-zastawki) na podstawowej sieci melioracyjnej.

1.5 Warunki glebowe – element wartości rolniczej przestrzeni produkcyjnej

Gleby wykształciły się z plejstocęńskich glin zwałowych i piasków gliniastych oraz z holocęńskich utworów rzecznych i bagiennych. W obrębie wysoczyzny występują gleby bielcowe, brunatne i czarne ziemie, a w dolinach i zagłębieniach terenu gleby torfowe, torfowo-mułowe, murszowe oraz mady.

Najwyższą wartość rolniczą przedstawiają gleby brunatne właściwe i bielicowe wytworzone z glin i piasków gliniastych mocnych w **2 kompleksie pszennym dobrym** oraz w **4 kompleksie żytnim bardzo dobrym** w III klasie bonitacyjnej. Występują powszechnie na całym obszarze gminy z większą koncentracją na południe od Pełchu i Perlejewia oraz w rejonie wsi Granne i Osnówka. Są korzystne dla produkcji rolnej bez ograniczeń dla wszystkich kierunków upraw, a także warzywnictwa i w mniejszym stopniu sadownictwa.

Na terenach, gdzie warunki wodno – powietrzne są gorsze, pokrywą glebowa tworzą bielice, gleby brunatne oraz czarne ziemie wytworzone z piasków gliniastych lub z glin. Gleby te należą do **8 kompleksu zbożowo – pastewnego mocnego** i III – IV klasy bonitacyjnej. Po uregulowaniu stosunków wodnych możliwe jest przekwalifikowanie gleb do 2 kompleksu. Podobnie jak poprzednia grupa gleb występują na terenie całej gminy, w miejscach nadmiernie wilgotnych.

Mniejszą wartość rolniczą przedstawiają gleby brunatne i bielicowe, dla których skałą macierzystą są piaski słabo gliniaste zalegające na glinach należące do **5 kompleksu żytniego dobrego** oraz IVb klasy bonitacyjnej. Największe powierzchnie tych gleb znajdują się w zachodniej części gminy w rejonie wsi: Leszczka Duża, Pełch i na północ od Grannego.

Najmniej korzystne dla rolnictwa stanowią gleby brunatne wylugowane i bielicowe wytworzone z piasków słabo gliniastych zalegające na piaskach luźnych. Gleby te zalicza się do **6 kompleksu żytniego słabego** i **7 kompleksu żytniego bardzo słabego** w V i VI klasie bonitacyjnej. Ich przydatność rolnicza ograniczona jest do upraw żyta i ziemniaków, a uprawa warzyw i owoców jest nieopłacalna. Są niekorzystne dla rolnictwa i winny być przeznaczane pod inne formy zagospodarowania.

W zagłębieniach bezodpływowych spotyka się gleby nadmiernie uwilgotnione w **9 kompleksie zbożowo – pastewnym słabym** praktycznie bez możliwości poprawy ich wartości użytkowych.

W obrębie dolin rzecznych, dolinek bocznych oraz w obniżeniach terenów występują kompleksy trwałych użytków zielonych. Najczęściej są to mady oraz czarne ziemie wytworzone z utworów mineralnych. Lokalnie spotyka się gleby organiczne typu mułowo – torfowych. Największe powierzchnie użytków zielonych występują w północnej i wschodniej części obszaru, w dolinach Pełchówki oraz innych cieków wodnych. Są to łąki i pastwiska zaliczane do **2 kompleksu użytków zielonych średnich** w III i IV klasy bonitacyjnej.

Dolinę Bugu wypełniają łąki i pastwiska, które ze względu na okresowe i stałe podmokłości posiadają małą wartość rolniczą - należą do **3 kompleksu użytków zielonych słabych** w V i VI klasie bonitacyjnej.

1.6 Zasoby leśne

Pod względem lesistości gmina należy do obszarów słabo zalesionych. Lasy zajmują powierzchnię 2090 ha, tj. około **20 %** ogólnej powierzchni gminy.

W strukturze własności dominują lasy prywatne – 1801 ha (86,2 % ogółu), a pozostałe 289 ha należą do Nadleśnictwa Rudka.

W większych kompleksach lasy występują w północno – zachodniej części gminy pomiędzy wsiami: Leszczka Duża, Pełch i Leszczka Mała oraz Czarkówka Mała, Poniaty, na północ od Perlejewia.

Najczęściej występującym siedliskiem jest **bór świeży** zajmujący ponad 50 % powierzchni leśnej z dominującą w drzewostanie sosną w wieku 40 - 60 lat. Podszyt stanowi jałowiec, jarzębina i kruszyna. Runo reprezentują: mchy, wrzos i borówka. Bór świeży występuje powszechnie na terenie całej gminy z większymi kompleksami w północnej i zachodniej części.

Bór mieszany świeży pojawia się wypowo na glebach nieco lepszych, brunatnych wyługowanych. W bogatszym składzie gatunkowym wyróżnia się: sosnę w wieku 40 – 100 lat z domieszka dębu w wieku 40 - 60 lat, w podszytcie: jałowiec, kruszyna i leszczyna, a w runie: borówka, poziomka, konwalia i paproć. Bór mieszany świeży spotyka się w różnych częściach gminy.

Bory suche porastają gleby bielcowe suche, wytworzone z piasków luźnych i z głębokim zaleganiem wód gruntowych. W drzewostanie obok sosny pojawia się również brzoza, w podszytcie występuje jedynie jałowiec, a w runie chrobotki. Bory suche występują w małych kompleksach w zachodniej i południowej części obszaru.

Siedliska lasowe wykształciły się na glebach brunatnych, bogatszych w składniki pokarmowe i reprezentowane są przez siedliska mieszane i świeże.

Las mieszany porasta gleby brunatne z wodą gruntową zalegającą w zasięgu systemów korzeniowych. W drzewostanie wyróżnia się: sosnę w wieku do 60 lat oraz w enklawie 100 – 120 lat oraz dąb, brzozę i osikę w kategoriach wieku do 80 lat. Rozbudowany podszyt tworzą: jarzębina, leszczyna i kruszyna, a runo: poziomka, gwiezdnicza i szczawik. Kompleksy lasu mieszanego występują w dużym rozproszeniu na terenie całej gminy z wyjątkiem części zachodniej.

Siedlisko **lasu mieszanego świeżego** spotyka się rzadko i tylko wyłącznie w okolicach wsi Twarogi Mazury. W drzewostanie przeważa sosna i dąb, w podszytcie rośnie leszczyna, kruszyna i miejscami porzeczek, kalina i bez czarna, a w runie szczawik i gwiezdnicza.

W dolinach cieków wodnych i obniżeniach na niewielkich powierzchniach występują siedliska wilgotne – **olsowe**. Roślinność reprezentowana jest przez: olchę w wieku do 60 lat z domieszka brzozy, kruszynę, porzeczkę, bez czarna. Na terenach bardzo wilgotnych w sąsiedztwie bezodpływowych zagłębień bagiennych pojawiają się gęste i niskie zarośla typu olsowego z turzycą, pokrzywami i trzciną.

Obszary leśne posiadają wielorakie znaczenie wśród których wymienić trzeba rolę gospodarczą, turystyczną i ekologiczną .

Na terenie gminy Perlejewo **gospodarcze znaczenie lasów** jest niewielkie. Na stan taki wpływ mają przede wszystkim: mało korzystna struktura wiekowa i małe zróżnicowanie gatunkowe drzewostanów oraz mała odporność siedlisk leśnych. Gospodarka produkcyjna lasów państwowych polega na bilansowaniu zrębów z odnowieniami. W lasach prywatnych gospodarcza rola lasów ogranicza się do pozyskiwania drewna na potrzeby budownictwa indywidualnego oraz na opał.

Małe jest również **znaczenie turystyczne lasów**. Najbardziej predysponowane są większe kompleksy leśne porastające siedliska świeże z drzewostanem sosnowym w wieku powyżej 60 lat. Klimat wnętrza lasów sprzyja pobytowi ludzi, a umiarkowane zwarcie podszytu i drzewostanu umożliwia swobodną penetrację. Obszary leśne cechuje ponadto znaczna odporność na antropopresję oraz atrakcyjność krajobrazowa. Lasy tej kategorii przydatności występują w północno – wschodniej części gminy.

Największe powierzchnie zajmują lasy na siedliskach świeżych lecz z drzewostanami młodszymi w wieku 40 – 60 lat. Są to lasy o potencjalnych możliwościach wykorzystania dla rekreacji z uwagi na większe zwarcie, mniejszą odporność oraz słabe wykształcenie fizjocenozy. Do czasu osiągnięcia przez roślinność większej stabilności i odporności należy ograniczyć ich turystyczne wykorzystanie.

Specyfika środowiska przyrodniczego sprawia, że największe znaczenie posiada **ekologiczna funkcja lasów** (wodochronna, glebochronna). Lasy wodochronne występują w dolinie Bugu i Pełchówki oraz innych cieków wodnych, choć formalnie nie posiadają takiego statusu prawnego.

Olsy olchowe występujące na glebach bagiennych z wodą okresowo stagnującą na powierzchni, całkowicie należy wykluczyć z użytkowania gospodarczego i turystycznego. Ro-

ślinność odznacza się tutaj znacznym zróżnicowaniem i pełni funkcję stabilizującą stosunki wodne oraz procesy glebotwórcze. Panuje tu niekorzystny mikroklimat, a środowisko siedliskowe odznacza się małą odpornością. Lasy tego typu poprzez swoją odmienność florystyczną i ekologiczną stanowią istotny element wzbogacający krajobraz gminy.

Do grupy lasów ochronnych zaklasyfikować również należy wszystkie lasy o małych powierzchniach położone na terenach bezleśnych. Posiadają one duże znaczenie jako śródpolne tereny zadrzewione wpływające korzystnie na sąsiadujące z nimi obszary rolnicze. Szczególnie ich ważna rola przypada na terenach wododziałowych, gdzie stanowią zabezpieczenie przed procesami erozji gleb.

1.7 Ekosystemy łąkowe

Występowanie roślinności łąkowej nierozzerwalnie związane jest z dolinami rzecznyymi i obniżeniami terenowymi charakteryzującymi się specyficznymi warunkami gruntowo-wodnymi. Prace melioracyjne użytków zielonych przeprowadzone w ubiegłych latach spowodowały daleko idące procesy odwodnień i degradacji tych terenów, której efektem było wyginięcie roślinności związanej z dawnymi metodami gospodarki łąkarskiej oraz ograniczenie zasięgu występowania cennych przyrodniczo ekosystemów łąkowych.

Łąki położone są głównie w dolinie Bugu, Pełchówki oraz w dolinach innych cieków wodnych.

Na terenie gminy występują następujące zbiorowiska łąkowe: suchych muraw, świeże i suche łąki trawiaste, zmienno-wilgotne łąki okresowo podsychające, okresowo mokre łąki zmienno-wilgotne.

Na wyjałowionych glebach piaszczystych spotykane są zbiorowiska grądów suchych, w których dominuje bliźniaczka psia trawka lub szczotliha siwa.

Świeże i suche łąki (grądy połęgowe) zalegają w dolinach rzecznych charakteryzują się dużą bioróżnorodnością z przewagą traw (rajgras wyniosły, wiechlina zwyczajna, kostrzewa czerwona) i domieszką ziół oraz roślin motylkowatych.

Zmienno-wilgotne łąki tworzą lokalnie mozaikowate układy ziołoroślowe, w skład których wchodzi: wiechlina łąkowa i zwyczajna, wyczyniec łąkowy, wiązówka błotna, rdesty i jaskry.

Okresowo mokre łąki zmienno-wilgotne (grądy podmokłe i łąki pobagienne wtórnie zabagnione) występują w obniżeniach. Reprezentują łąki ziołowo-niskoturzycowe, łąki rdestowo-ostrożeńowe i łąki z sitowiem leśnym.

1.8 Warunki klimatyczne

W podziale klimatycznym Polski gmina zaliczana jest do **dzielnicy podlaskiej** charakteryzującej się średnią roczną **temperaturą** powietrza $7,0^{\circ}\text{C}$, z najcieplejszym lipcem - $18,1^{\circ}\text{C}$ i najzimniejszym lutym $-4,0^{\circ}\text{C}$. W ciągu roku notuje się średnio 50 dni mroźnych z temperaturą poniżej 0°C oraz 36 dni gorących z temperaturą powyżej 25°C . Przeciętnie obserwuje się 124 dni z przymrozkiem, najwięcej w styczniu. **Okres wegetacji** trwa tutaj około 200-210 dni, rozpoczynając się w drugiej pentadzie kwietnia i kończąc się pod koniec października. Lato trwa średnio 80-90 dni, a zima 100-110 dni.

Wilgotność względna powietrza wykazuje przebieg podobny do przeciętnego w kraju i w skali rocznej wynosi 81 %. Najwyższe wartości występują w grudniu (90 %), a najniższe w czerwcu - 71 %. Z przebiegiem wilgotności związana jest częstotliwość występowania mgieł - około 28 dni w roku z maksimum ich pojawiania się w październiku.

Średnioroczne **zachmurzenie** wynosi 6,4^o, czyli tyle samo co w kraju. Najwięcej chmur pojawia się w listopadzie - 8,4^o, a najmniej we czerwcu i wrześniu - 5,1^o. Łącznie w roku notuje się około 149 dni pochmurnych.

Obszar otrzymuje średnio 560 mm **opadu**, z czego 360 mm przypada na okres wegetacyjny. Najwięcej opadów notuje się w lipcu - 85 mm, najmniej zaś w marcu - 27 mm. Opady letnie są krótkotrwałe z dużym ich natężeniem i towarzyszą im często burze (średnio 17 razy w roku). Pokrywa śnieżna zalega przeciętnie przez 83 dni, od listopada do kwietnia.

W rozkładzie **wiatrów** dominuje sektor zachodni - 23,9 %, a następnie południowo-zachodni (11,2 %) i północno-zachodni (13,5 %). Najrzadziej wieją wiatry z kierunku północno-wschodniego (5,1 %) i wschodniego (6,5 %). Ciszsze atmosferyczne są notowane w 4,3 % w ciągu roku, najczęściej latem i jesienią, najrzadziej zimą. Średnie prędkości wiatrów wynoszą 2,5 m/s. Najsilniejsze wiatry występują zimą, a najsłabsze wiatry wieją w okresie letnim.

Ogólne warunki klimatyczne modyfikowane są przez lokalne czynniki fizjograficzne. Największy wpływ na **zróznicowanie klimatu lokalnego** mają: rzeźba terenu, rodzaj gruntu, stosunki wodne oraz pokrycie roślinne. Generalnie należy rozróżnić dwa typy krajobrazu naturalnego o odmiennych warunkach klimatycznych, tj. teren doliny Bugu, dolinek rzecznych i obniżen terenowych oraz tereny wysoczyznowe.

Najkorzystniejsze warunki dla zabudowy posiadają tereny wysoczyznowe, dostatecznie przewietrzane, z głęboko zalegającymi wodami gruntowymi, pokryte glebami o dużej zwięzłości i dużej pojemności cieplnej oraz dobrej termice.

Gorsze warunki termiczne spotyka się w dolinie Bugu, Pełchówki i innych cieków wodnych. Tereny te ze względu na obecność wód powierzchniowych oraz płytko zalegające wody gruntowe charakteryzują się podwyższoną wilgotnością powietrza. Są to obszary inwersyjne i zastoisł chłodnego powietrza z dużą częstotliwością przymrozków oraz mgieł.

Od warunków morfologicznych oraz szaty leśnej uzależniony jest rozkład i siła wiatrów. Doliny rzeczne stanowią naturalne korytarze przewietrzania terenu, a ich przebieg narzuca kierunki i podnosi prędkości wiatrów. Kompleksy leśne są z kolei naturalną przeszkodą terenową ograniczającą siłę i szybkość wiatrów. Istotny elementem w kształtowaniu warunków solarnych ma południowa ekspozycja zboczy, które otrzymują w ciągu roku większe ilości energii słonecznej.

Warunki fizjograficzne nie powodują natomiast zróznicowania w stosunkach opadowych i zachmurzenia. Jedynie pokrywa śnieżna odznacza się większą trwałością w obrębie lasów i zagłębien terenowych.

1.9 Walory krajobrazowe

Krajobraz naturalny stanowi zasób środowiska przyrodniczego, na który składają się: ukształtowanie terenu, wody powierzchniowe, szata roślinna, obiekty ochrony przyrody. Biorąc pod uwagę te uwarunkowania należy stwierdzić, że gmina Perlejewo charakteryzuje się zróznicowanymi walorami krajobrazowymi.

Najkorzystniejszymi z punktu widzenia atrakcyjności turystycznej walorami krajobrazu odznaczają się tereny położone w strefie nabużańskiej, w pasie miejscowości **Osnówka, Granne, Kruzy, Głębozec i Leśniki i Głody**. Rzeźba terenu uwarunkowana jest różnicami wzniesień w obrębie przełomowego odcinka rzeki Bug. Wysokości względne pomiędzy poszczególnymi formami morfologicznymi: wysoczyzną polodowcową a dnem doliny rzecznej, dochodzą do 20 – 30 metrów. Dzięki tak ukształtowanej rzeźbie w krajobrazie naturalnym miejscami zaznaczają się liczne punkty widokowe na najbliższą okolicę.

Znacznymi walorami krajobrazu naturalnego odznacza się również **dolny i środkowy odcinek doliny Pełchówki** o stromych i zalesionych brzegach w obrębie wsi Leszczka Duża i Pełch.

1.10 Zagrożenia środowiska przyrodniczego

1.10.1 Degradacja powierzchni ziemi

Podstawowym czynnikiem degradującym powierzchnię ziemi jest **eksploatacja kopalni**, w wyniku której znacznej dewastacji uległo kilkadziesiąt hektarów użytków rolnych i leśnych. Niekontrolowana eksploatacja kruszywa naturalnego i surowców ilastych doprowadziła do dewastacji terenów i obniżenia walorów środowiska przyrodniczego. Na terenie gminy zlokalizowano kilkanaście punktów poeksploatacyjnych w rejonie wsi: Leszczka Duża, Leszczka Mała, Głębozec, Leśniki, Osnówka, Miodusy Inochy, Perlejewo, Czarkówka Duża, Osnówka, Miodusy Pokrzywne.

Procesom **erozji wodnej i wietrznej** podlega pokrywa glebowa. Na obszarze gminy przeważa erozja wodna słaba. Tylko na niewielkiej powierzchni w strefie krawędziowej doliny Bugu obserwuje się erozję umiarkowaną. Skutki erozji wietrznej notuje się na terenach bezleśnych, przede wszystkim w partiach wierzchowinowych i na dowietrznych stokach pagórków i wzniesień.

Dość powszechnym zjawiskiem są **dzikie wysypiska**, na które wywożone są śmieci, między innymi do lasu, w przydrożne rowy i zagłębienia terenowe. Jest to zjawisko negatywne, niekorzystnie wpływające na estetykę krajobrazu oraz na stan sanitarny środowiska. Uciążliwość ta przejawia się przede wszystkim poprzez zanieczyszczenie gleb, wód powierzchniowych i podziemnych, powietrza atmosferycznego, niszczenie walorów estetycznych i krajobrazowych, a także wyłączenie z użytkowania terenów rolnych i leśnych, które są zajmowane przez składowane odpady.

1.10.2 Zanieczyszczenia wód powierzchniowych i gruntowych

Brak rozwiązanej gospodarki wodno-ściekowej i zrzuty nieoczyszczonych ścieków do wód sprawiają, że środowisko wodne podlega największym zagrożeniom i degradacji. Zjawisko to dotyczy zarówno wód powierzchniowych, jak i gruntowych.

Jakość wód płynących nie odpowiada wymaganym klasom czystości. Występujące zanieczyszczenia wód azotanami spowodowane są przesiąkaniem do nich gnojowicy lub roztworów wymywanych ze źle składowanych odpadów, przym obornika i naturalnego procesu wymywania azotanów z pól uprawnych i użytków zielonych. Parametrem decydującym o przekroczeniu wymaganej klasy czystości wód lub pozaklasowości jest wskaźnik z grupy bakteriologicznej - miano Coli.

Na obszarach wiejskich gospodarka ściekowa oparta jest o **szamba i gnojowniki**, często nieszczelne, co prowadzi do powstania licznych źródeł zanieczyszczeń środowiska gruntowo-wodnego.

Istotny wpływ na stan sanitarny wód mają związki biogenne spływające z terenów wiejskich oraz z użytków rolnych (**nawozy sztuczne i organiczne, środki ochrony roślin**). Ścieki socjalno-bytowe pochodzące z gospodarstw domowych wykorzystuje się do nawożenia własnych użytków rolnych. Jedynie w przypadku obiektów szkolnych ścieki wywożone są do punktu zlewnego przy oczyszczalni w Ciechanowcu.

W ostatnich latach powszechnie wzrosło zagrożenie dla wód i gruntu ze względu na systematyczne wodociągowanie obszarów wiejskich, przy jednoczesnym braku kanalizacji sanitarnej i oczyszczalni ścieków.

Stan sanitarny wód powierzchniowych jest zróżnicowany. Rzeka **Bug** na całej długości prowadzi wody w **III klasie czystości**. Z uwagi na tranzytowy charakter rzeki źródła zanieczyszczeń mają charakter zewnętrzny i wewnętrzny. Zrzuty ścieków pochodzą z gospodarki

komunalnej miast położonych w górnym odcinku Bugu oraz wsi usytuowanych nad rzeką i jej dopływami. Brak badań stanu sanitarnego pozostałych wód powierzchniowych nie pozwala na ocenę ich jakości. Należy nadmienić, że dla wszystkich wymienionych rzek wymagana jest II klasa czystości wód.

1.10.3 Zagrożenie powodziowe

Na obszarze gminy Perlejewo nie występują urządzenia ochrony przeciwpowodziowej, choć do terenów zalewowych zaliczane są użytkowane rolniczo łąki i pastwiska w dolinie Bugu. W większości przypadków cykliczne zalewy wiosenne nie powodują strat gospodarczych z uwagi na fakt, że są to tereny wykorzystywane jako ekstensywne użytki zielone. W dolinie Bugu obszary zalewowe znajdują się zasadniczo po drugiej stronie rzeki poza granicami gminy.

Pewne problemy gospodarcze występują w dolinie Pełchówki, głównie po wystąpieniu nawalnych deszczów oraz wiosennych roztopów. Wówczas wody rzeki wykraczają z brzegów i zalewają tereny po drogę w Perlejewie. Nielicznym podtopieniom ulega zabudowa gospodarza położona najbliżej rzeki.

Ochrona przeciwpowodziowa polegająca na budowie wałów jest zbyt kosztowna i nieopłacalna ekonomicznie. Generalnie okresowe zalewy dotyczą terenów rolnych i nie zagrażają wsiom położonym w sąsiedztwie cieków wodnych.

1.10.4 Zagrożenia drzewostanów leśnych

W lasach państwowych oraz prywatnych od szeregu lat notuje się zagrożenia drzewostanów sosnowych spowodowane **szkodnikami drzew**, reprezentowanymi przede wszystkim przez brudnicę mniszkę, w mniejszym stopniu przez strzygonię choinówkę i szeliniak sosnowiec, a także przez grzyby - hubę korzeniową. Sukcesywnie przeprowadzane opryski owadobójcze drzewostanów w zarodku likwidują istniejące zagrożenia.

Lasy nadleśnictwa lasu zaliczone zostały do lasów II stopnia zagrożenia pożarowego, a lasy prywatne ze względu na liczne zaniedbania nawet do kategorii I.

1.10.5 Zanieczyszczenie powietrza atmosferycznego

Gmina Perlejewo jest terenem wybitnie rolniczym, w której brak jest obiektów przemysłowych, usługowych i hodowlanych znacząco oddziaływujących na stan powietrza atmosferycznego. Istniejące obiekty tylko w niewielkim stopniu i w ograniczonym zakresie wpływają na pogorszenie warunków aerosanitarnych. Emisja zanieczyszczeń z tych źródeł ma charakter głównie niezorganizowany. Są to między innymi:

- **nieliczne zakłady produkcyjno-usługowe oraz obiekty użyteczności publicznej,**
- **indywidualne paleniska domowe** wprowadzające do powietrza zanieczyszczenia powstałe w wyniku spalania zasiarczonego węgla kamiennego, szczególnie w sezonie grzewczym,
- **ulice wiejskie i drogi publiczne**, wzdłuż których odbywa się ruch samochodowy emitujący do atmosfery spaliny oraz pył z nieutwardzonych jezdni,
- **obiekty gospodarcze i inwentarskie** oddziaływujące na otoczenie poprzez emisje organicznych związków zapachowych,
- **dzikie wysypiska śmieci** powodujące emisję zanieczyszczeń, głównie zapachowych oraz pyłowych i gazowych.

1.10.6 Hałas i wibracje

Do najważniejszych czynników mających wpływ na klimat akustyczny gminy zaliczyć należy **komunikację drogową**, ze szczególnym udziałem w niej ruchu pojazdów ciężarowych odbywający się wzdłuż drogi wojewódzkiej Czyżew – Ciechanowiec – Siemiatycze i na drogach powiatowych oraz **sprzęt rolniczy** w okresie prac polowych na terenach osadniczych.

Hałas przemysłowy posiada charakter punktowy i dotyczy kilku obiektów produkcyjno-usługowych, jak: tartak w Leszczce Dużej, zakłady stolarskie w Głębozku i Twarogach Lackich, zakład ślusarski w Czarkówce Dużej. Poprzez analogię z innymi obiektami tego typu należy zakładać, że w porze dziennej mogą one emitować do atmosfery hałas o natężeniu przekraczającym dopuszczalne 50 dB.

1.10.7 Promieniowanie

Przez obszar gminy nie przebiegają napowietrzne linie elektroenergetyczne wysokich napięć o mocy powyżej 15 kV będące źródłem niejonizującego promieniowania elektromagnetycznego. System elektroenergetyczny sprowadza się jedynie do linii przesyłowych 15 kV i linii nn. oraz sieci transformatorów 15 /0,4 kV.

W celu wyeliminowania szkodliwości promieniowania na organizm ludzki, dla linii obowiązują strefa techniczne o szerokości 10 m od osi, w których obowiązuje zakaz stałego przebywania ludności i zwierząt.

W Perlejewie zlokalizowana jest stacja bazowa telefonii komórkowej sieci Idea Centertel. Emitowane przez stację promieniowanie elektromagnetyczne zachodzi w przestrzeni na wysokości i w promieniu kilkudziesięciu metrów, a więc poza miejscami stałego pobytu ludzi.

1.10.8 Gospodarka odpadami

Gospodarka odpadami stałymi opiera się o niezalegalizowane wysypisko zlokalizowane na południe od zabudowań wsi Czarkówka Mała. Obiekt nie spełnia wymogów ochrony środowiska i winien być zamknięty, a teren zrekultywowany.

Nowa lokalizacja gminnego wysypiska odpadów stałych została wyznaczona na enklawie śródlęsiej na gruntach wsi Osnówka Kolonia.

Gmina uczestniczy w programie recyklingu.

1.10.9 Obiekty mogące pogorszyć stan środowiska

Na terenie gminy Perlejewo wytypowano kilkanaście obiektów produkcyjno-usługowych, które ze względu na charakter działalności mogą pogorszyć stan środowiska. Są to:

1. Tartak w Leszczce Dużej,
2. Stacja paliw w Leszczce Dużej,
3. Baza magazynowo-skupowa Spółdzielni Rolniczo-Spożywczej „Jedność” Ciechanowiec w Leszczce Dużej,
4. Zakład stolarski w Głębozku,
5. Zakład stolarski w Twarogach Lackich,
6. Zakład ślusarski w Czarkówce Dużej,
7. Zakład lakierniczy w Pieczyskach,
8. Zakład napraw pojazdów rolniczych w Twarogach Ruskich,
9. Zakład napraw pojazdów rolniczych w Koskach Dużych,
10. Skup ziemniaków, sprzedaż pasz i nawozów w Pełchu Kolonii,

11. Stacja bazowa telefonii komórkowej sieci Idea Centertel w Perlejewie,
12. Zlewnie mleka w: Perlejewie, Grannem, Kobyli, Pełchu, Czarkówce Małej, Twarogach Lackich, Miodusach Pokrzywnych i Miodusach Inochach.

1.11. Ochrona przyrody

1.11.1 Obszar Chronionego Krajobrazu Doliny Bugu i Nurca

Południowo-zachodnia część gminy położona jest w Obszarze Chronionego Krajobrazu Doliny Bugu i Nurca, w którym obowiązują zasady gospodarowania określone w Rozporządzeniu Wojewody Łomżyńskiego z dnia 19 maja 1998 roku w sprawie wyznaczenia obszarów chronionego krajobrazu na terenie województwa łomżyńskiego (Dz. Urz. Woj. Łomżyńskiego Nr 6, poz. 56 z dnia 15 czerwca 1998 roku).

Zgodnie z rozporządzeniem granica przebiega drogą Wojtkowice Stare (gm. Ciechanowiec) – Pełch i dalej w kierunku południowym do wsi Kobyła, Głębocek, Kruzy, Granne i Osnówka, obejmując również grunty wsi Głody i Leśniki. Łącznie w granicach obszaru znalazło się około 852 ha, w tym 605 ha użytków rolnych, 42 ha lasów i 112 ha wód.

W myśl rozporządzenia celem ochrony jest zachowanie wyróżniających się krajobrazowo terenów o różnych typach ekosystemów. Na obszarze zabrania się:

- niszczenia nor, żeremi, legowisk zwierzęcych, gniazd ptasich i niszczenia jaj,
- niszczenia gleby i naturalnego ukształtowania terenu,
- wysypywania, zakopywania, wylewania odpadów i innych nieczystości, innego zanieczyszczenia wód, gleby i powietrza poza miejscami do tego wyznaczonymi w planach zagospodarowania przestrzennego,
- zmiany stosunków wodnych z wyjątkiem zabiegów renaturalizacyjnych,
- lokalizacji budownictwa letniskowego poza miejscami do tego wyznaczonymi w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego,
- zabudowy pasa terenu o szerokości 25 m od linii brzegowej rzek.

1.11.2 Obszar funkcjonalny „Zielone Płuca Polski”

Obszar Zielonych Płuc Polski obejmuje swoim zasięgiem północno – wschodnią Polskę, w tym województwo podlaskie i gminę Perlejewo.

Zgodnie ze „Strategią zagospodarowania przestrzennego obszaru funkcjonalnego Zielone Płuca Polski” obszar ten zalicza się do obszarów o charakterze łącznikowym, istotnym dla kształtowania systemu powiązań przyrodniczych w dorzeczu Bugu, predysponowanym do szczególnie wysokiego reżimu gospodarowania środowiskiem.

1.11.3 Projektowany system Sieci Europejskiej „NATURA 2000”

System „NATURA 2000” jest tworzony niezależnie od krajowych rozwiązań w zakresie ochrony przyrody, funkcjonujących już w poszczególnych państwach, ale praktycznie opierać się będzie na istniejących już obszarach chronionych. Włączenie do sieci „NATURA 2000” nada tym obszarom status międzynarodowy i nałoży na państwo obowiązek skutecznej ich ochrony i monitoringu stanu przyrody. W granicach administracyjnych gminy Perlejewo znajdują się fragmenty sieci ekologicznej „NATURA 2000” – Podlaski Przełom Bugu, obejmujące zachodnią jej część.

1.11.4 Pomniki przyrody

Pomnikami przyrody są wyróżniające się twory przyrody ożywionej lub nieożywionej o szczególnej wartości pod względem przyrodniczym, naukowym, historycznym, pamiątkowym lub krajobrazowym.

Na terenie gminy Perlejewo ochronie podlegają pomniki przyrody wpisane do rejestru Podlaskiego Konserwatora Przyrody:

- trzy jałowce pospolite o obwodach 27 cm, 28 cm i 34 cm we wsi Granne Kolonia na działce leśnej (Zgiet Waclaw),
- lipa drobnolistna o obwodzie 360 cm i wysokości 20 m. we wsi Leszczka Duża (Leszczyńska Wiktoria),
- lipa drobnolistna o obwodzie 300 cm i wysokości 19 m. we wsi Leszczka Mała (Wóciak Józef),
- lipa drobnolistna o obwodzie 320 cm i wysokości 19 m. we wsi Perlejewo (Ilczuk Wojciech).

W stosunku do pomników przyrody zakazuje się:

- wycinania, niszczenia i nacinania drzew,
- uszkodzania pąków kwiatów, owoców i liści,
- umieszczania napisów, znaków i tablic,
- zanieczyszczania terenów w pobliżu drzew,
- wznecania ognia,
- wchodzenia na drzewa,
- wznoszenia budowli w promieniu 15 m od pnia drzew.

1.11.5 Ochrona gatunkowa zwierząt

(Rozporządzenie Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa z dnia 6 stycznia 1995 roku - Dz. U. Nr 13, poz. 65)

Zwierzęta stanowią niezbędny element funkcjonowania ekosystemów i decydują wraz ze światem roślin o bioróżnorodności przyrody. W przeciwieństwie do roślin zwierzęta są organizmami mobilnymi zajmując przez to większe przestrzenie.

Fauna gminy jest typowa dla Niżu Środkowopolskiego. Największym **ssakiem** występującym na tym terenie jest bóbr, który ostatnio stał się zwierzęciem dość spotykanym w dolinach rzek, gdzie buduje żeremia w postaci kopców z pociętych gałęzi i mułu. Oprócz bobra, spośród ssaków chronionych występują: wilk, wydra, gronostaj, łasica, jeże, kret, ryjówkowate, nietoperze, wiewiórka, smużka.

Ptaki reprezentowane są przez kilkadziesiąt gatunków, wśród których występuje wiele gatunków chronionych, spośród których specjalne miejsce zajmują orlik krzykliwy, bocian czarny i orzeł bielik, których stanowiska lęgowe znajdują się kompleksach leśnych. Miejsca rozrodu i regularnego przebywania objęte są szczególną ochroną i tajemnicą.

W strefie ochrony ścisłej o promieniu około 200 m w okresie całego roku, a w strefie ochrony częściowej o promieniu około 500 m od dnia 1 lutego do dnia 31 sierpnia każdego roku zabrania się:

- wycinania drzew i krzewów,
- prowadzenia robót melioracyjnych,
- wznoszenia urządzeń, obiektów i instalacji,
- przebywania poza miejscami do tego wyznaczonymi,
- filmowania i fotografowania ptaków w okresie rozrodu i wychowu młodych,
- przemieszczania ptaków na inne miejsca,

- prowadzenia innych prac mających wpływ na ochronę miejsc rozrodu i regularnego przebywania gatunków chronionych.

W wodach rzek występują liczne gatunki **ryb** m.in. piskorz i kiełb białopłetwy. Spośród **gadów** spotkać tu można jaszczurkę zwinkę i żyworódkę, padalca, żmiję zygzakowatą. **Płazy** natomiast reprezentowane są przez: salamandrę plamistą, traszki, kumakirzekotkę drzewną, ropuchę szarą, ropuchę pyskówkę, żabę jeziorkową, żabę śmieszkę.

1.11.6 Ochrona gatunkowa roślin

W odniesieniu do dziko występujących roślin podlegających ochronie ścisłej rozporządzenie MOŚZNiL w sprawie ochrony gatunkowej roślin z dnia 6 kwietnia 1995 roku (Dz. U. Nr 41, poz. 214) zabrania:

- umyślnego niszczenia, zrywania w całości lub części oraz pozyskiwania z naturalnych stanowisk,
- zbywania, nabywania, przenoszenia oraz wywożenia za granicę w całości lub części w stanie świeżym lub przetworzonym.

Rośliny podlegające ochronie ścisłej - rośliny zielne: sasanka łąkowa, storczyk krwisty, storczyk plamisty, tajeża jednostronna, wawrzynek wilcze łyczo, widłak jałowcowaty, widłak goździsty, lilia złotogłów, naparstnica zwyczajna, gnieździk leśny, chrobotki, listera jajowata.

Rośliny podlegające ochronie częściowej – krzewy i krzewinki: porzeczka czarna, krużyna pospolita, bagno zwyczajne, mącznica lekarska – **rośliny zielne:** kocanki piaskowe, kopytnik pospolity, marzanka wonna, konwalia majowa, paprotka zwyczajna, grzybień biały.

1.12 Funkcjonowanie środowiska przyrodniczego i główne wnioski do kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy

Głównym elementem przyrodniczej struktury przestrzennej gminy jest dolina rzeki Bug oraz system dolinek rzecznych i obniżeń terenowych stanowiące najcenniejsze przyrodniczo obszary biocenoz wodno-łąkowych, bagiennych oraz leśnych, pełniących funkcje powiązań ekologicznych i zapewniających równowagę w środowisku. Główny korytarz ekologiczny - dolina Bugu posiada znaczenie krajowe i europejskie. Ciągły przestrzennie system powiązań przyrodniczych umożliwia rozprzestrzenianie się gatunków roślin i zwierząt wewnątrz układu, jak i w najbliższym sąsiedztwie.

Kompleksowa ocena warunków fizjograficznych pod kątem naturalnych predyspozycji terenów do pełnienia określonych funkcji w aspekcie ochrony środowiska przyrodniczego pozwala na wyróżnienie w obrębie gminy następujących obszarów:

Obszary o wysokich walorach przyrodniczych prawnie chronione wskazane do pozostawienia w dotychczasowym użytkowaniu, w tym:

- ◆ **Obszary gruntów ornych bardzo korzystnych do produkcji rolnej** (IIIa - IVa klasa bonitacyjna), przydatne do wszystkich upraw oraz sadownictwa i warzywnictwa, położone głównie w zwartym kompleksie w środkowej i wschodniej części gminy. Grunty te należy chronić przed nieuzasadnionym ich przeznaczeniem na cele nierolnicze.
- ◆ **Obszary gruntów ornych korzystnych do produkcji rolnej** (IVa - IVb klasa bonitacyjna), położone w sąsiedztwie najlepszych gleb w środkowej i zachodniej części gminy. Grunty te należy chronić przed nieuzasadnionym ich przeznaczeniem na cele nierolnicze.
- ◆ **Obszary leśne** pełniące funkcje gospodarcze, turystyczne i ekologiczne, wskazane do racjonalnego gospodarowania zasobami. Lasy posiadają istotne walory klimatyczne, ochronne dla gleb, wód oraz dla krajobrazu naturalnego. Funkcja turystyczna przewidziana dla lasów na siedliskach świeżych z drzewostanem powyżej 40 lat.

- ◆ **Obszary dolin rzecznych i obniżeń** spełniające funkcje rolnicze i ekologiczne, wskazane do pozostawienia jako tereny otwarte w strukturze przestrzennej gminy. Pełnią one ważną rolę w systemie powiązań przyrodniczych w skali regionalnej (dolina Bugu) i skali lokalnej (dolina Pełchówki pozostałe formy dolinne). Obszary te stanowią zbiorniki retencyjne o dużych zasobach wodnych, tworzą układ wentylacyjny, posiadają bogate i zróżnicowane zbiorowiska roślinności łąkowej i bagiennej, zajęte są przez trwałe użytki zielone, przydatne dla rolnictwa. Ze względu na mniej korzystne warunki gruntowo-wodne, parametry geotechniczne gruntów oraz walory klimatyczne (tereny częstego zalegania mgieł) powinny być wykluczone z zabudowy.

Obszary nie podlegające ochronie prawnej przed zmianą użytkowania wskazane do różnych form zagospodarowania, w tym:

- ◆ **Tereny o najkorzystniejszych warunkach fizjograficznych dla zabudowy** odznaczające się płaską rzeźbą z nachyleniem do 2 %, głęboko zalegającą wodą gruntową poniżej 2,0 m, nośnymi gruntami mineralnymi, słabymi glebami w V i VI klasie bonitacyjnej oraz dobrymi warunkami klimatu lokalnego, w tym dostatecznym przewietrzaniem, niską wilgotnością względną i dobrą termiką oraz dużym nasłonecznieniem.

2. Sieć osadnicza, funkcje gminy, środowisko kulturowe.

2.1. Sieć osadnicza, funkcje gminy.

W 2001 r. sieć osadniczą tworzy 35 miejscowości wiejskich.

Pod względem układów przestrzennych sieć osadnicza gminy Perlejewo ma charakter ulicówek oraz częściowo rozproszony. Wszystkie wsie pełnią funkcje rolnicze o profilu produkcji zbóż, ziemniaków oraz hodowli bydła i trzody chlewnej, niektóre zaś pełnią funkcje rekreacyjno-letniskowe (Osnówka, Kruzy, Granne, Leśniki, Głody, Głębozec).

Wieś Perlejewo jako lokalny ośrodek rozwoju pełni ponadto funkcje:

- usług lokalnych z zakresu kultury, oświaty, zdrowia, handlu, administracji samorządowej i gospodarczej, finansów itp.,
- obsługi rolnictwa i leśnictwa,
- mieszkalnictwa dla ludności nierolniczej,
- obsługi komunikacji.

2.2. Środowisko kulturowe.

2.2.1 Obiekty wpisane do rejestru zabytków

1. Na terenie gminy znajdują się następujące obiekty wpisane do rejestru zabytków:
 - 1) we wsi Perlejewo:
 - a) kościół parafialny z XIX w., dec. WKZ z 20 kwietnia 1980 r., nr rej. 69
 - b) część cmentarza rzymskokatolickiego z II poł. XIX w., dec. WKZ z 21 listopada 1987 r., nr rej. 335
 - 2) we wsi Granne: kapliczka przykościelna z XVII w., dec. WKZ z 25 listopada 1966 r., nr rej. 298
 - 3) we wsi Wiktorowo: zespół dworski:
 - a) mur., l. 20 XX w.
 - b) lodownia ziemna, l. 20 XX w.
 - c) park z aleją drzew
dec. WKZ z 16 grudnia 1985 r., nr rej. 219

- 4) we wsi Miodusy Pokrzywne: kurhan, X-XII w., nr rej. 199/A, dec. 670-1/29/74 z dnia 28.10.1974

Wszystkie w/w obiekty podlegają ochronie prawnej na mocy Ustawy o ochronie dóbr kultury z dn. 15.02.1962 r. (tekst jednolity z 1999 r. Dz. U. Nr 98, poz. 1150) i wszystkie prace przy nich wymagają zezwolenia PWKZ.

2.2.2. Obiekty o wartość kulturowych, w tym archeologiczne

2.2.2.1. Obiekty budowlane

w. Czarkówka Mała

dom drewn. 1932

w. Kobyla

- 1) zagroda nr 18:
 - a) dom drewn., pocz. XX w.
 - b) stodoła drewn., pocz. XX w.
- 2) dom nr 27, drewn., pocz. XX w.
- 3) dom nr 31, drewn., pocz. XX w.
- 4) dom nr 32, drewn., l. 80 XIX w.
- 5) dom nr 33, drewn., k. XIX w.

w. Koski Falki

stodoła, drewn., pocz. XX w.

w. Kruzy

młyn motorowy

w. Leszczka Duża

młyn wodny, l. 20 XX w.

w. Miodusy Inochy

- 1) dom nr 4, drewn., k. XIX w.
- 2) dom nr 8, drewn., l. 80 XIX w.
- 3) dom nr 21, drewn., pocz. XX w.

w. Miodusy Pokrzywne

- 1) zagroda nr 19
 - a) dom, drewn., l. 20 XX w.
 - b) stodoła, l. 20 XX w.
- 2) zagroda 21
 - a) dom, drewn., l. 20 XX w.
 - b) stodoła, l. 20 XX w.
- 3) dom nr 48, drewn., pocz. XX w.

w. Pieczyski

- 1) dom nr 4, drewn. 4 ćw. XIX w.
- 2) dom nr 5, drewn. k. XIX w.
- 3) dom nr 24, drewn., k. XIX w.

w. Pelch

- 4) dom nr 14, drewn. pocz. XX w.
- 5) zagroda nr 19:
 - a) dom, drewn., l. 20 XX w.
 - b) stodoła, drewn., l. 20 XX w.
- 6) zagroda nr 21:
 - a) dom, drewn., l. 20 XX w.
 - b) stodoła, drewn., l. 20 XX w.
- 7) dom nr 48, drewn. pocz. XX w.

w. Perlejewo

- 1) dwie kostnice przy kościele parafialnym, mur., k. XIX w.
- 2) plebania, drewn., pocz. XX w.
- 3) ogrodzenie, mur., k. XIX w.
- 4) ogrodzenie cmentarza z bramą, mur./kam., k. XIX w.
- 5) dom 7a, d. szpital, organistówka, drewn. 3 ćw. XIX w.

w. Twarogi Lackie

- 1) zagroda nr 3
 - a) dom, drewn., k. XIX w.
 - b) chlew, drewn., l. 30 XX w.
 - c) stodoła, drewn., 1 ćw. XX w.
- 2) zagroda nr 5
 - a) dom, drewn., k. XIX w.
 - b) chlew, drewn., l. 20 XX w.
 - c) stodoła, drewn., l. 20 XX w.
- 3) zagroda nr 6
 - a) stodoła, drewn., l. 20 XX w.
 - b) spichlerz, drewn., l. 30 XX w.
- 4) dom nr 7, drewn, k. XIX w.
- 5) dom nr 53, drewn., l. 70 XIX w.
- 6) kapliczka, mur., pocz. XX w.

w. Twarogi Ruskie

- 1) zagroda nr 6
 - a) dom, drewn., l. 70 XIX w.
 - b) chlew, drewn., l. 70 XIX w.
 - c) stodoła, drewn., l. 20 XX w.
- 2) dom nr 1, drewn, l. 80 XIX w.
- 3) dom nr 2, drewn, l. 80 XIX w.
- 4) kapliczka, mur., 2 poł. XIX w.

2.2.2.2. Cmentarze

- cmentarz rzymskokatolicki we wsi Granne

2.2.2.3. Stanowiska archeologiczne według wykazu

Tabela 1

Lp.	Miejscowość	Nr obszaru	Nr w miejsc.		
1	2	3	4	5	6
1.	Miodusy Inochy	7	1	EB	osada
2.	Miodusy Pokrzywne	2	1	EB wcz. średn. p. średn. nowożytn.	śląd osadn. śląd osadn. śląd osadn. śląd osadn.
3.	Osnówka	8	1	nowożytn.	śląd osadn.
4.	Osnówka	9	2	neolit ? nowożytn.	śląd osadn. śląd osadn.
5.	Osnówka	10	3		kurhan ?
6.	Osnówka	11	4		kurhan ?
7.	Osnówka	12	5		kurhan ?
8.	Osnówka	13	6	nowożytn.	śląd osadn.
9.	Osnówka	14	7	nowożytn. XIX/XX w.	śląd osadn. śląd osadn.
10.	Osnówka	15	8	EB/k. łużycka nowożytn.	osada śląd osadn.
11.	Osnówka	16	9	p. średn. nowożytn.	śląd osadn. śląd osadn.
12.	Osnówka	17	10	neolit	łuźne
13.	Osnówka	18	11	Ha/k. łużycka	palenisko
14.	Osnówka	19	12	XII/XIII w.	osada
15.	Osnówka	20	13	średniow.	śląd osadn.
16.	Perlejewo	6	14	wcz. średn. nowożytn.	osada śląd osadn.
17.	Twarogi Lackie	1	15	EB	osada
18.	Twarogi Lackie	3	26	średniow. nowożytn.	osada śląd osadn.
19.	Twarogi Lackie	4	37	? średniow.	śląd osadn. osada
20.	Twarogi Lackie	5	48	EB średniow.	śląd osadn. śląd osadn.
21.	Pełch	5	2	średn.	osada
22.	Pełch	11	3	nowożytn.	śląd osadn.
23.	Czarkówka Duża	10	1	XIV w. XV w. XV/XVI w.	śląd osadn. śląd osadn. śląd osadn.
24.	Leszczka Duża	12	1	XV w.	śląd osadn.
25.	Leszczka Duża	14	2	ep. Brązu XIV w. XIV/XV w. XV w.	śląd osadn. osada śląd osadn. osada
26.	Leszczka Duża	15	3	XIV w. XV w.	osada śląd osadn.
27.	Leszczka Mała	1	1	XIV w. XV w.	śląd osadn. osada

1	2	3	4	5	6
28.	Leszczka Mała	2	2	XII/XIII w. XIV w. XV w.	ślad osadn. ślad osadn. ślad osadn.
29.	Perlejewo	4	1	2 poł XIII w. XIV w. XV w.	ślad osadn. osada ślad osadn.
30.	Perlejewo	9	2	XIV w. XV w.	ślad osadn. ślad osadn.
31.	Perlejewo	13	3	XIV w. XV w.	ślad osadn. ślad osadn.
32.	Poniaty	16	1		kurhan ?
33.	Twarogi Lackie	3	1	XII w. XIV w. XV w.	ślad osadn. ślad osadn. ślad osadn.
34.	Twarogi Lackie	5	2	ok. wpł. rzym. XII/XIII w.	ślad osadn. ślad osadn.
35.	Twarogi Lackie	6	3	XIV w. XV w.	ślad osadn. ślad osadn.
36.	Twarogi Lackie	7	4	XIV w. XV w.	ślad osadn. ślad osadn.
37.	Twarogi Lackie	8	1	XV w.	ślad osadn.
38.	Głody	8	1	mezolit	wydmowe
39.	Głody	10	2	nowożytn.	ślad osadn.
40.	Głody	11	3	nowożytn.	ślad osadn.
41.	Głody	12	4	nowożytn.	ślad osadn.
42.	Głody	13	5	neolit	luźne
43.	Kruzy	1	1	nowożytn.	garncernia
44.	Leśniki	2	1	neolit/EB? EB średniow. nowożytn.	st. zniszczone
45.	Pełch	7	1	nowożytn.	ślad osadn.
46.	Pełch	8	2	nowożytn.	ślad osadn.
47.	Pełch	9	3	nowożytn.	ślad osadn.
48.	Pełch	15	4	neolit	luźne
49.	Perlejewo	6	1	wcz. Średn. nowożytn.	osada ślad osadn.
50.	Twarogi Lackie	1	1	EB	osada
51.	Twarogi Lackie	3	2	średnow. nowożytn.	osada ślad osadn.
52.	Twarogi Lackie	4	3	? średniow.	ślad osadn. osada
53.	Twarogi Lackie	5	4	EB średniow.	ślad osadn. ślad osadn.

3. Sfera społeczna – warunki życia ludności

3.1. Ludność, zasoby pracy i ich wykorzystanie

3.1.1. Ludność i obszar gminy na tle województwa podlaskiego i powiatu siemiatyckiego

Gmina Perlejewo zajmuje obszar 106 km², co stanowi tylko 0,53% powierzchni województwa podlaskiego oraz 7,27% powiatu siemiatyckiego.

Pod tym względem jest najmniejszą gminą powiatu i jedną z mniejszych w skali województwa, gdzie na jedną gminę wiejską przypada średnio 184 km².

Liczba mieszkańców gminy w 2001 r. wynosiła 3205 osób, co stanowiło 0,26% ludności województwa i 4,22% ludności powiatu.

Perlejewo należy do grupy gmin najmniejszych, nawet jak na specyfikę województwa podlaskiego, w którym 2/3 gmin wiejskich liczy poniżej 5 tys. Mieszkańców, a tylko 16 ma powyżej 7 tys. mieszkańców. Gmina Perlejewo znajduje się wśród 21 gmin wiejskich województwa liczących 3-4 tys. osób.

Gęstość zaludnienia wynosi 30 osób na 1 km², przy średniej na wsi województwa podlaskiego – 26 osób i 24 osoby na wsi powiatu siemiatyckiego.

Dodać można, że średnia gęstość zaludnienia w gminach województwa podlaskiego jest silnie zróżnicowana i waha się od 7 osób (gm. Płaska) do 71 (gmina Juchnowiec Kościelny).

W powiecie siemiatyckim gmina odznacza się najwyższym poziomem zaludnienia, niekiedy dwukrotnie wyższym w porównaniu z innymi jednostkami: Mielnik – 14 osób; Milejczyce – 15 osób na 1 km².

Obszar i ludność gminy na tle województwa podlaskiego i powiatu siemiatyckiego w 2001 r.

Tabela 2

Wyszczególnienie	Województwo	Powiat	Gmina Perlejewo		
			Ogółem	Województwo = 100	Powiat = 100
1	2	3	4	5	6
Powierzchnia w km ² ogółem	20180	1459	106	0,53	7,27
terenów wiejskich	19277	1407	106	0,53	7,30
Ludność w tys. osób ogółem	1219,9	51,5	3,2	0,26	4,22
wiejska	505,5	33,4	3,2	0,63	9,60
Ludność na 1 km ² ogółem	60	35	30	50,0	58,3
na wsi	26	24	30	115,4	125,0
Miejscowości wiejskie liczba					
ludność na 1 miejscowość	3 947	275	35	0,89	12,73
	128	121	91	71,1	75,2

Źródło: Rocznik Statystyczny Województwa Podlaskiego 2002 oraz obliczenia własne

Ludność gminy zamieszkuje w 35 miejscowościach statystycznych, co oznacza, że na każdą z nich przypada przeciętnie 91 osób, tj. 25-30% mniej niż średnio w województwie i powiecie.

Cechą specyficzną gminy jest rozdrobnienie sieci osadniczej oraz niewielki stopień koncentracji ludności w ośrodku gminnym.

3.1.2. Ogólne tendencje demograficzne

Gmina Perlejewo – podobnie jak wiele innych w województwie podlaskim – w całym wojennym okresie charakteryzowała się dużym spadkiem ogólnej liczby mieszkańców.

W latach 1946-2001 stan ludności zmniejszył się o 2206 osób, tj. o 40,8%.

Tabela 3

Lata	Ogółem	Mężczyźni	Kobiety	Liczba kobiet na 100 mężczyzn
1	2	3	4	5
1946	5411	2608	2803	107
1950	5222	2504	2718	108
1960	4961	2445	2516	103
1970	4462	2264	2198	97
1980	3803	1907	1896	99
1991	3476	1758	1718	98
2001	3205	1619	1586	98

Źródło: Wyniki spisów powszechnych 1946, 1950, 1960, 1970, Roczniki Statystyczne Województwa Łomżyńskiego 1981, 1992, Rocznik Statystyczny Województwa Podlaskiego 2002.

Zmiany te przebiegały nierównomiernie w czasie. Największe ubytki ludności przypadają na lata 1961-1980. w szczególności zaś na lata siedemdziesiąte.

W latach 1961-1970 średnioroczne tempo ubytku ludności wynosiło 1%, a w okresie 1971-1980 około 1,5% i było dwukrotnie wyższe niż w latach 1946-1960 i 1980-2001.

Zjawisko depopulacji obszarów wiejskich było powszechne w skali całego kraju. Należy jednak podkreślić, że ubytek ludności w gminie był nieco szybszy niż na terenach wiejskich województwa i powiatu. Świadczą o tym następujące dane, obrazujące procentowy spadek liczby mieszkańców wsi w latach 1950-2000:

- gmina Perlejewo – 38%
- powiat siemiatycki – 34%
- województwo podlaskie – 24,3%

3.1.3 Ruch naturalny i wędrowny ludności

Kierunek i tempo zmian ludnościowych kształtują dwa zasadnicze czynniki: ruch naturalny i migracje.

Ruch naturalny ludności w gminie Perlejewo w latach 1975-2001

Tabela 4

Lata	Małżeństwa	Urodzenia	Zgony	Przyrost naturalny	Małżeństwa	Urodzenia	Zgony	Przyrost naturalny
	w liczbach bezwzględnych				na 1000 ludności			
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1975	31	61	40	21	7,8	14,9	9,7	5,1
1980	17	51	68	-16	4,5	13,7	17,9	-4,2
1991	19	66	59	7	5,3	18,3	16,4	1,9
1994	29	51	50	1	8,3	14,5	14,2	0,3
1998	24	38	43	5	7,1	11,2	12,7	-1,5
1999	16	36	50	-14	4,8	10,7	14,9	-4,2
2000	16	48	43	5	4,8	14,4	12,9	1,5
2001	17	27	37	10	5,2	8,2	11,3	-3,1

Źródło: Roczniki statystyczne województwa łomżyńskiego i województwa podlaskiego z lat 1976-2002.

Na podstawie danych zestawionych w powyższej tabeli można stwierdzić, że liczba małżeństw oraz urodzeń żywych w gminie malała wraz ze spadkiem ogólnej liczby ludności. Z kolei wzrost liczby zgonów był następstwem procesu starzenia się populacji gminy. Spadek liczby urodzeń przy wzroście, bądź też stabilizacji niektórych latach liczby zgonów spowodował, że od połowy lat 80-tych utrwał się w gminie ujemny (lub zbliżony do zerowego) przyrost naturalny. Ujemny przyrost naturalny występuje w większości gmin wiejskich województwa podlaskiego, w tym we wszystkich gminach powiatu siemiatyckiego.

Dotychczasowe trendy migracyjne decydujące o zmniejszaniu się liczby ludności utrzymują się nadal, mimo zasadniczych zmian warunków ekonomicznych, działających w kierunku ograniczenia ruchliwości przestrzennej i zawodowej ludności.

Ruch wędrowniczy ludności gminy w latach 1976-2001

Tabela 5

Lata	Napływ	Odływ	Saldo	
			w liczbach bezwzględnych	
1	2	3	4	5
1976	60	135	-75	-18,6
1980	74	115	-41	-10,1
1991	12	50	-38	-10,9
1994	38	82	-44	-12,8
1997	29	69	-40	-12,1
1998	30	62	-32	-9,8
1999	38	53	-15	-4,6
2000	18	41	-23	-7,1
2001	18	48	-30	-9,4

Źródło: Roczniki statystyczne województwa łomżyńskiego i podlaskiego oraz obliczenia własne

W gminie, podobnie jak w całym województwie okresem największych przemieszczeń ludności ze wsi do miast były lata siedemdziesiąte. Od tego czasu odpływ ludności z gminy oraz ujemne saldo migracji wykazywały tendencję malejącą.

Jednak natężenie ubytku wędrowniczego w ostatnich pięciu latach, w przeliczeniu na 1000 mieszkańców utrzymuje się nadal na wysokim – około dwukrotnie wyższym poziomie niż średnio w województwie.

3.1.4. Struktura płci i wieku ludności gminy

Obecnie w gminie Perlejewo (wg stanu na 31.12.2001) zamieszkuje 1619 mężczyzn i 1586 kobiet, co oznacza, że struktura płci jest względnie zrównoważona (98 kobiet na 100 mężczyzn, w województwie podlaski – 97).

Proporcje płci zmieniają się wraz z wiekiem. Jeśli uwzględnić 5-letnie grupy wieku, to w gminie Perlejewo uwidacznia się przewaga kobiet w przedziałach 5-9 i 15-19 lat oraz w wieku poprodukcyjnym. Liczebna przewaga mężczyzn występuje we wszystkich grupach wieku produkcyjnego.

Z punktu widzenia zawierania związków małżeńskich i reprodukcji ludności oraz funkcjonowania indywidualnych gospodarstw rolnych, bardzo ważne znaczenia ma struktura płci wśród osób w wieku mobilnych (18-44 lata). Ogólnie w całej gminie w wieku mobilnym liczy-

ba kobiet na 100 mężczyzn wynosi 84 (województwo podlaskie – 82, powiat – 81) i pośrednio oznacza niedobór kobiet na wsi, zwłaszcza w grupie ludności związanej z gospodarstwami indywidualnymi.

Gmina Perlejewo charakteryzuje się relatywnie niekorzystną strukturą ludności według wieku. Przejawia się to:

- niższym udziałem ludności w wieku produkcyjnym (gmina – 51,7%, powiat – 51,8%, województwo podlaskie – 53,5%),
- wysokim udziałem ludności w wieku poprodukcyjnym (gmina – 22,9%, powiat – 24,9%, województwo – 20,9%),

Ludność według wieku w 2000 r.

Tabela 6

Wiek	Ogółem		Mężczyźni	Kobiety
	osób	%	osób	osób
1	2	3	4	5
Razem	3237	100,0	1630	1607
Wiek przedprodukcyjny	822	25,4	412	410
0-2	116	3,6	59	57
3-6	174	5,4	79	95
7-14	380	11,7	201	179
15-17	152	4,7	73	79
Wiek produkcyjny	1672	51,7	941	731
18-64 K	-	-	941	-
18-59 K	-	-	-	731
Mobilny 18-44	1078	33,3	586	492
Niemobilny	594	18,4	355	239
45-64 M	-	-	355	-
45-59 K	-	-	-	239
Wiek produkcyjny	743	22,9	277	466

Źródło: Ludność w województwie podlaskim w 2000 r.: US w Białymstoku 2001 r.

- dość dużym udziałem ludności w wieku przedprodukcyjnym (gmina – 25,4%, powiat – 23,3%, województwo 0 25,6%).

Relację tych grup wiekowych odzwierciedla tzw. współczynnik obciążeń demograficznych. W 2000 r. na każde 1000 osób w wieku produkcyjnym przypadało średnio w województwie 870 osób, a w gminie aż 936 (powiat – 928).

3.1.5. Zasoby pracy i pracujący

W minionych latach nastąpiły istotne zmiany w podziale ludności na czynnych i biernych zawodowo. W 1978 r. Czynni zawodowo stanowili 68,1% ogółu ludności gminy. W następnych latach ich udział obniżał się następująco:

1988 – 57,6%

1996 – 55,5%

2001 – 55,2% (województwo podlaskie ogółem – 46,8%).

Na tak znaczny spadek ogólnego poziomu aktywności zawodowej wpływ wywarły następujące czynniki:

- postępujący proces demograficznego starzenia się ludności,

- znaczne rozszerzanie się zakresu świadczeń emerytalno-rentowych na początku lat dziewięćdziesiątych, który objął częściowo także ludność w wieku zdolności do pracy,
- zjawisko bezrobocia jawnego, rejestrowanego w urzędach pracy,
- zjawisko bezrobocia ukrytego, zwłaszcza w rolnictwie,
- powiększająca się liczba osób pracujących „na czarno”, także poza granicami kraju.

W strukturze czynnych zawodowo przeważają zdecydowanie pracujący w rolnictwie. Ich udział wynosił 91,4% w 1978 r. i 86,7% w 2001 r.

Czynni zawodowo w latach 1978-2001

Tabela 7

Czynni zawodowo	1978	1988	1996	2001
1	2	3	4	5
Ogółem	2678	2015	1855	1770
W rolnictwie	2448	1802	1625	1500
Poza rolnictwem	230	213	130 ¹⁾	120 ¹⁾
Pozostali ²⁾	-	-	50	80
Bezrobotni	-	-	50	70

Źródło: NSP 1978 i 1988, PSR 1996 oraz szacunki własne

¹⁾dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób

²⁾szacunkowe dane dotycząc podmiotów o liczbie pracujących od 1 do 9 osób

Odsetek pracujących w sektorze nierolniczym, w tym w usługach jest jednym z ważniejszych wskaźników nowoczesności gospodarki. Poziom rozwoju sfery pozarolniczej w gminie Perlejewo jest wyjątkowo niski.

Struktura pracujących poza rolnictwem indywidualnym wg grup sekcji EKD w 2001 r.

Tabela 8

Wyszczególnienie	Gmina		Powiat - wieś	Województwo - wieś
	osób	%		
1	2	3	4	5
Ogółem	119	100,0	100,0	100,0
Rolnictwo, leśnictwo	7	5,9	9,6	8,1
Przemysł i budownictwo	14	11,8	23,2	30,8
Usługi rynkowe	17	14,3	28,0	20,5
Usługi nierynkowe	81	68,0	39,2	40,6

Źródło: Rocznik statystyczny województwa podlaskiego 2002 oraz obliczenia własne

Świadczą o tym m.in. wskaźniki liczby zatrudnionych w całej sferze poza rolnictwem indywidualnym, w tym w usługach, w przeliczeniu na 100 mieszkańców, które w 2001 r. Na terenach wiejskich regionu kształtowały się następująco:

Tabela 9

Wyszczególnienie	Gmina	Powiat	Województwo
1	2	3	4
Ogółem	37,2	52,0	55,3

1	2	3	4
Usługi rynkowe	5,3	14,5	11,3
Usługi nierynkowe	25,3	20,4	22,5

3.1.6. Problem bezrobocia

Wprowadzenie mechanizmów gospodarki rynkowej zmieniło w zasadniczy sytuację na rynku pracy. Po wieloletnim okresie występowania niedoboru pracowników (niezależnie od bezrobocia ukrytego) nastąpiło radykalne zmniejszenie zatrudnienia. W wyniku tego od 1990 r. obserwuje się wzrost bezrobocia, trwający do połowy lat dziewięćdziesiątych.

Ostatnio nastąpił spadek bezrobocia, do czego przyczyniła się także zmiana przepisów o statusie bezrobocia.

Bezrobotni zarejestrowani w latach 1997-2001

Tabela 10

Lata	Ogółem	Z liczby ogółem				
		Kobiety	Absolwenci	Z prawem do zasiłku	W wieku 18-44	Pozostający bez pracy powyżej 12 miesięcy
1	2	3	4	5	6	7
1997	42	-	-	-	-	-
1998	49	17	5	5	46	18
1999	61	24	8	6	58	26
2000	54	22	3	8	51	31
2001	67	25	3	6	62	30

Źródło: Roczniki statystyczne województwa podlaskiego

Zjawisko bezrobocia rejestrowanego jest bardzo istotnym czynnikiem określającym ogólną sytuację społeczno-gospodarczą w skali lokalnej.

Należy podkreślić, że w przypadku gminy Perlejewo odgrywa ono stosunkowo nieznaczną rolę. Świadczy o tym wielkość stopy bezrobocia (obliczonej jako stosunek liczby bezrobotnych do liczby ludności w wieku produkcyjnym), która w 2001 r. wyniosła:

- gmina Perlejewo – 4,0%
- powiat ogółem – 7,4%
 wieś – 6,1%
- województwo ogółem – 12,1%
 wieś – 11,6%

Przedstawione dane są jednak niekompletne, gdyż dotyczą tylko bezrobotnych zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy.

W rzeczywistości do wspomnianych kilkudziesięciu bezrobotnych zarejestrowanych, należy dodać jeszcze ukryte bezrobocie w rolnictwie. Do tej kategorii zaliczono grupę osób niepełnozatrudnionych w gospodarstwach rolnych, która powinna odejść z rolnictwa – co byłoby korzystne dla efektywności produkcji – ale nie ma dokąd.

Powszechny Spis Rolny wykazał, że w 1996 r. Było w gminie 320 osób niepełnozatrudnionych w gospodarstwach indywidualnych, a obecnie może być ich więcej, w związku ze stałym wzrostem liczby ludności w wieku produkcyjnym.

Oficjalne bezrobocie jest niewielkie również dlatego, że duża część mieszkańców gminy, głównie w wieku mobilnym, wyjeżdża do pracy za granicą. Wyjazdy te mają przeważnie charakter sezonowy i służą utrzymaniu lub poprawie położenia ekonomicznego rodzin. Zagra-

niczne migracje zarobkowe stały się cechą charakterystyczną wielu miejscowości i gmin województwa podlaskiego. Mieszkańcy Siemiatycz i całego powiatu najczęściej migrują do krajów Europy Zachodniej, w tym głównie do Brukseli.

Wśród osób bezrobotnych zarejestrowanych przeważają ludzie młodzi, w dużej części (45%) pozostający bez pracy dłużej niż 12 miesięcy i w zdecydowanej większości nie posiadający prawa do zasiłku.

3.1.7. Ludność rolnicza (w gospodarstwach indywidualnych)

W 1996 r., wg wyników Powszechnego Spisu Rolnego 2931 osoby (87% ogółu mieszkańców gminy) były związane z rolnictwem indywidualnym, tzn. mieszkało z użytkownikiem indywidualnego gospodarstwa rolnego lub użytkownikiem działki rolnej.

W porównaniu z 1988 r. Liczba ludności związanej z gospodarstwami rolnymi zmniejszyła się w skali całego województwa o około 5%, w tym na wsi o 7%.

Ludność w gospodarstwach rolnych wg płci i wieku w 1996 r.

Tabela 11

Wiek	Ogółem	%	Mężczyźni	Kobiety
	osób		osób	
1	2	3	4	5
Ogółem	2932	100,0	1509	1423
Przedprodukcyjny	824	28,1	410	414
Produkcyjny	1587	54,1	898	689
Mobilny	1020	34,8	568	452
Niemobilny	567	19,3	330	237
Poprodukcyjny	521	17,8	201	320

Źródło: Powszechny Spis Rolny 1996 oraz obliczenia własne

Aktywność zawodowa ludności związanej z gospodarstwami rolnymi jest wyższa niż ludności ogółem. Współczynnik aktywności zawodowej wyniósł w gminie ogółem 85,8% (w tym mężczyzn – 88,0% i kobiet – 81,2%). Na wsi byłego województwa łomżyńskiego wskaźniki te kształtowały się następująco: ogółem – 82,7%, mężczyźni – 87%, kobiety – 77,9%.

Aktywność ekonomiczna ludności w gospodarstwach rolnych w 1996 r.

Tabela 12

Pracujący	Ogółem	%	Mężczyźni	Kobiety
	osób		osób	
1	2	3	4	5
Ogółem	1763	100,0	977	786
w swoim gospodarstwie	1643	93,2	920	723
poza swoim gospodarstwem	120	6,8	57	63
Działki rolne	27	1,5	15	12
w swoim gospodarstwie	19	1,0	9	9
poza swoim gospodarstwem	9	0,5	6	3
Indywidualne gospodarstwa rolne	1736	98,5	962	774
w swoim gospodarstwie	1625	92,2	911	714
poza swoim gospodarstwem	111	6,3	51	60

Źródło: Powszechny Spis Rolny 1996 oraz obliczenia własne

Wśród ludności rolniczej na każde 100 osób w wieku 15 lat i więcej przypadają 84 osoby pracujące (byłe województwo łomżyńskie – 81), 1 bezrobotna i 15 biernych zawodowo.

W swoim gospodarstwie rolnym pracowały głównie lub wyłącznie 1643 osoby, tj. 78,4% ludności w wieku 15 lat i więcej, związanej z indywidualnymi gospodarstwami rolnymi.

Wśród ogółu pracujących kobiety stanowiły 44% (byłe województwo łomżyńskie – 45,3%, województwo podlaskie – 47%).

Ludność związana z użytkownikiem gospodarstwa rolnego legitymuje się stosunkowo niskim poziomem wykształcenia, niższym niż przeciętnie w byłym województwie łomżyńskim. Wykształcenie ponadpodstawowe posiada 29,6% ludności rolniczej w wieku 15 lat i więcej (byłe województwo łomżyńskie – 36,7%, w tym wieś – 35,2%).

Ludność w wieku 15 lat i więcej wg wykształcenia

Tabela 13

Poziom wykształcenia	Ogółem	%	Mężczyźni	Kobiety
	osób		osób	
1	2	3	4	5
Ogółem	2201	100,0	1156	1045
Wyższe	19	0,9	7	12
Policealne	19	0,9	1	18
Średnie zawodowe	239	10,8	125	114
Średnie ogólnokształcące	70	3,2	9	61
Zasadnicze zawodowe	304	13,8	199	105
Podstawowe	1191	54,1	659	532
Poniżej podstawowego	359	16,3	156	203

Źródło: Powszechny Spis Rolny 1996 oraz obliczenia własne

Wykształceniem wyższym legitymuje się zaledwie 0,9% ludności rolniczej (województwo łomżyńskie ogółem 1,3% w tym wieś – 1%), a 16,3% tej zbiorowości nie ukończyło szkoły podstawowej (województwo łomżyńskie – 12,6%, w tym wieś – 13,4%).

3.2. Warunki życia ludności

3.2.1. Warunki mieszkaniowe

Na terenie gminy w 2001 r. Było nieco ponad 1 tys. mieszkań. W okresie ostatnich 50 lat ich liczba wyraźnie zmalała. Świadczą o tym następujące dane:

Tabela 14

Lata	Mieszkania	Izby
1	2	3
1950	1208	2648
1960	1183	2969
1970	1048	3205
1980	1048	3635
1991	1000	3711
2001	1035	4013

W ostatnim dziesięcioleciu liczba mieszkań nieco wzrosła, ale nadal jest mniejsza niż na początku analizowanego okresu. Natomiast zasoby mieszkaniowe określane liczbą izb oraz wielkością powierzchni użytkowej wykazywały stałą tendencję rosnącą.

W latach 1950-2001 przeciętne mieszkanie powiększyło się z 2,19 izb do 3,88 izby, czyli o 77%. Równolegle do tego, powiększyła się przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkań, która jest obecnie zdecydowanie największa w powiecie siemiatyckim i jedna z największych w całym województwie. Sygnalizowane relacje przedstawiają poniższe dane:

Powierzchnia użytkowa jednego mieszkania w m²

gmina	– 84,6
powiat ogółem	– 68,5
wieś	– 70,6
województwo ogółem	– 64,9
wieś	– 75,7

Zasoby mieszkaniowe zamieszkane w latach 1991-2001

Tabela 15

Wyszczególnienie	1991	2001	1991=100
	W liczbach bezwzględnych		
1	2	3	4
Mieszkania	1000	1035	103,5
Izby	3711	4013	108,1
Powierzchnia użytkowa mieszkań w tys. m ²	80,0	87,6	109,5
Przeciętna:			
Liczba izb w mieszkaniu	3,71	3,88	104,6
Liczba osób na 1 mieszkanie	3,48	3,10	89,1
Liczba osób na izbę	0,94	0,80	85,1
Powierzchnia użytkowa w m ² 1 mieszk.	80,0	84,6	105,8
Powierzchnia użytkowa a m ² na 1 osobę	23,0	27,3	118,7

Źródło: Roczniki statystyczne województw łomżyńskiego i podlaskiego oraz obliczenia własne

Aktualną sytuację mieszkaniową w gminie ocenić można jako zdecydowanie lepszą, w porównaniu z obszarami wiejskimi całego województwa podlaskiego, o czym świadczy:

- mniejsza liczba osób przypadająca na mieszkanie (gmina – 3,10; województwo – 3,31),
- mniejsza liczba osób przypadająca na izbę (gmina – 0,80, województwo – 0,87, powiat – 0,84),
- większa powierzchnia użytkowa przypadająca na 1 osobę (gmina – 27,3 m², województwo – 22,9 m², powiat – 24,2 m²),
- większa liczba mieszkań na 1000 mieszkańców (gmina – 323, województwo – 300).

Z porównania danych o zasobach mieszkaniowych wynika, że w dziesięcioleciu 1991-2001 przybyło tylko 35 mieszkań. Świadczy to pośrednio o niewielkich rozmiarach ruchu budowlanego w tym okresie. W latach 1997-2002 średnio rocznie do użytku oddawano w gminie zaledwie niecałe 3 mieszkania.

Mieszkania oddane do użytku w latach 1997-2002

Tabela 16

Lata	Mieszkania	Izby	Pow. użytkowa w m ²	Przeciętna pow. użytkowa W m ² 1 mieszkania
1	2	3	4	5
1997	8	57	1326	165,8
1998	6	38	721	120,2

1	2	3	4	5
1999	-	-	-	-
2000	-	-	-	-
2001	1	8	259	259,0
2002	1	3	49	49,0

Źródło: Roczniki statystyczne województwa łomżyńskiego i podlaskiego

Wcześniej budownictwo mieszkaniowe najlepiej rozwijało się w latach bezpośrednio powojennych oraz w latach osiemdziesiątych. Większy w latach 1991-2001 niż w okresach poprzednich przyrost liczby mieszkań należy tłumaczyć mniejszą skalą wymiany części starych zasobów mieszkaniowych na nowe.

Z kolei ogólna poprawa warunków mieszkaniowych była w dużym stopniu zasługą sytuacji demograficznej. Liczba mieszkańców systematycznie malała, natomiast przybywa ciągle nowych mieszkań, które z reguły są większe i lepiej wyposażone od mieszkań i domów wybudowanych w czasach PRL-u.

Wraz z poprawą ogólnej sytuacji mieszkaniowej następuje na ogół poprawa jakości mieszkań, którą określa m. in. okres ich budowy, jakość materiałów budowlanych oraz wyposażenie w podstawowe urządzenia i instalacje infrastruktury technicznej.

Brak jest aktualnych i pełnych danych statystycznych w tym zakresie. Pewne przybliżenie oceny jakości mieszkań można uzyskać analizując dane dotyczące rozbudowy sieci wodociągowej w ostatnich latach.

Sieć wodociągowa w gminie w latach 1997-2001

Tabela 17

Lata	Długość w km	Połączenia prowadzące do budynków mieszkalnych	
		liczba	% mieszkań ^{x)}
1	2	3	4
1997	34,1	350	33,9
1998	37,8	380	36,8
1999	40,4	388	37,5
2000	42,5	402	38,8
2001	48,4	418	40,4

^{x)} Przy upraszczającym założeniu: budynek mieszkalny = mieszkanie

Źródło: Roczniki statystyczne województwa podlaskiego raz obliczenia własne

Na terenach wiejskich województwa odsetek mieszkań^x podłączonych do sieci wodociągowej jest znacznie wyższy i wynosi:

- powiat – 59,8%
- województwo – 56,7%

Należy jednak dodać, że zaopatrzenie wsi w wodę uzupełnianie jest wodociągami zagrodowymi. W gminie Perlejewo w 1996 r. Zaopatrzenie w wodę gospodarstw rolnych pochodziło w około 45% z wodociągów zbiorowych i 55% z wodociągów zagrodowych.

W związku z masowym zjawiskiem rozwoju sieci wodociągowej na wsi pojawił się problem budowy kanalizacji i unieszkodliwiania ścieków w małych jednostkach osadniczych. Na terenach wiejskich województwa sieć kanalizacyjna stanowi tylko 6% długości sieci wodociągowej, a ludność korzystająca z oczyszczalni ścieków tylko 7,5% ogółu ludności wiejskiej województwa i 0,7% ludności wiejskiej powiatu (W pobliżu Siematycz i Drohiczyzna).

W gminie Perlejewo działania inwestycyjne w tym zakresie są dopiero planowane.

3.2.2. Oświata i wychowanie

Aktualnie bazę oświatową w gminie tworzy 5 szkół podstawowych i 1 gimnazjum publiczne. W ostatnim dziesięcioleciu sieć szkół podstawowych zmalała o jedną szkołę (w Twarogach Lackich). Jednocześnie, przeprowadzona w 1998 r. Reforma oświaty stworzyła podstawy do utworzenia gimnazjum w Perlejewie, które objęło systemem nauczania dzieci w wieku 13-15 lat.

Szkolnictwo podstawowe

Tabela 18

Wyszczególnienie	1991/92	1998/99	2001/02
1	2	3	4
Szkoły	6	6	5
Pomieszczenia do nauczania	-	35	19
Oddziały	-	29	18
Nauczyciele pełnozatrudnieni	-	41	24
Uczniowie	424	393	300
Absolwenci z roku poprzedniego	57	56	48

Źródło: Rocznik statystyczny województwa łódzkiego 1992

Roczniki statystyczne województwa podlaskiego 1999, 2002

Szkoły podstawowe zlokalizowane są we wsiach: Granne, Kobyla, Miodusy Dworaki, Perlejewo i Borzomy.

Charakterystyka istniejących szkół podstawowych w roku 2002/2003

1. Szkoła podstawowa w Perlejewie (klasy I-VI)
 - liczba uczniów – 222
 - liczba dzieci w oddziale przedszkolnym – 21
 - liczba nauczycieli pełnozatrudnionych – 17
 - budynek szkoły: murowany, powierzchnia użytkowa – 652 m², 10 pomieszczeń do nauczania, w tym pracownia komputerowa, ogólny stan techniczny – zły
2. Filia szkoły podstawowej w Miodusach (klasy I-III)
 - liczba uczniów – 19
 - liczba dzieci w oddziale przedszkolnym – 5
 - liczba nauczycieli pełnozatrudnionych – 2
 - budynek szkoły: murowany z 1958, powierzchnia użytkowa – 238 m², 4 pomieszczenia do nauczania, w tym 2 niewykorzystane, ogólny stan techniczny – dobry
3. Filia szkoły podstawowej w Grannem (klasy I-III)
 - liczba uczniów – 19
 - liczba dzieci w oddziale przedszkolnym – 4
 - liczba nauczycieli pełnozatrudnionych – 2
 - budynek szkoły: murowany, rok budowy – 1991, powierzchnia użytkowa – 343 m², 6 pomieszczeń do nauczania, w tym 4 niewykorzystane, ogólny stan techniczny – dobry
4. Filia szkoły podstawowej w Kobylej (klasy I-III)
 - liczba uczniów – 31
 - liczba dzieci w oddziale przedszkolnym – 9
 - liczba nauczycieli pełnozatrudnionych – 2

- budynek szkoły: murowany z 1931, powierzchnia użytkowa – 175 m², 4 pomieszczenia do nauczania, wykorzystane, w połowie ogólny stan techniczny – zły
5. Filia szkoły podstawowej w Borzymach (klasy I-III)
- liczba uczniów – 16
 - liczba dzieci w oddziale przedszkolnym – 5
 - liczba nauczycieli pełnozatrudnionych – 2
 - budynek szkoły: murowany z 1970, powierzchnia użytkowa – 220 m², 5 pomieszczeń do nauczania, w tym 3 niewykorzystane, ogólny stan techniczny – dobry

Charakterystyka Gimnazjum Publicznego w Perlejewie w roku 2002/2003

- liczba uczniów: ogółem 126
 - I klasa – 46
 - II klasa – 39
 - III klasa – 41
- liczba nauczycieli pełnozatrudnionych – 10
- budynek szkoły: murowany, rok budowy – 1999, powierzchnia użytkowa – 625 m², 6 pomieszczeń do nauczania, 6 izb lekcyjnych, w tym pracownia komputerowa, ogólny stan techniczny – dobry

Gimnazjum oraz szkoła podstawowa w Perlejewie zlokalizowane są na jednej działce. Istniejąca baz dydaktyczna tych szkół wymaga w najbliższym czasie znacznych nakładów inwestycyjnych na ich modernizację i rozbudowę. Najważniejsze zadania w tym zakresie to:

- ukończenie budowy i wyposażenie szkoły gminnej
- budowa wspólnej sali gimnastycznej dla potrzeb szkoły podstawowej i gimnazjum

3.2.3. Kultura

Sieć urządzeń i obiektów usług podstawowych w zakresie kultury tworzą przede wszystkim placówki biblioteczne.

Placówki biblioteczne w latach 1991-2001

Tabela 19

Wyszczególnienie	1981	1991	2001	2001/1991
1	2	3	4	5
Biblioteki i filie	2	3	1	0,33
Punkty biblioteczne	18	14	-	-
Księgozbiór w tys.	8,1	16,5	9,4	0,57
na 1000 M	1984	4734	2941	0,62
Czytelnicy	-	1007	179	0,18
Wypożyczenia w tys.	-	18,6	6,5	0,35
na 1 czytelnika	-	18,4	36,5	1,98
Liczba ludności na 1 placówkę	226	204	3205	15,7

Źródło: Rocznik statystyczny województwa łódzkiego 1992
Rocznik statystyczny województwa łódzkiego 2002

Jak widać liczba placówek bibliotecznych w gminie wykazuje stałą tendencję malejącą. W ciągu dziesięciu lat zmniejszył się też księgozbiór biblioteczny oraz zainteresowanie czytelnictwem. Być może jest to wynik rozwoju środków masowego przekazu, lecz także niedostatecznych środków finansowych przeznaczanych na działalność kulturalną. Brak stabilnych

instrumentów finansowania instytucji kultury doprowadził w konsekwencji do zawieszenia działalności kilku placówek. Powstanie gminnego ośrodka kultury postulowanego już w planie zagospodarowania przestrzennego gminy z 1982 r. pozostało w sferze zamierzeń.

Obecnie na terenie gminy działają wyłącznie świetlice w remizach OSP we wsiach: Perlejewo, Czarkówka Mała, Granne, Leszczka Duża, Leszczka Mała, Osnówka, Pełch i Twarogi Lackie.

3.2.4. Ochrona zdrowia i opieka socjalna

Do roku 1999 na terenie gminy funkcjonował gminny ośrodek zdrowia, który wkrótce po wprowadzeniu reformy systemu opieki zdrowotnej i powstaniu regionalnych kas chorych uległ likwidacji. W to miejsce powstały dwa niepubliczne zakłady opieki.

Obecnie w gminie działają następujące placówki:

- niepubliczny zakład opieki zdrowotnej
 - niepubliczny gabinet stomatologiczny
 - punkt apteczny
 - gminny ośrodek pomocy społecznej
- Personel służby zdrowia i opieki społecznej stanowią:
- 1 lekarz rodzinny
 - 1 lekarz stomatolog
 - 3 pielęgniarki
 - 2 pracownicy opieki socjalnej

3.2.5. Zagospodarowanie turystyczne i sport

Tereny o wyróżniających się walorach turystycznych zlokalizowane są w bezpośrednim sąsiedztwie rzeki Bug i obejmują swym zasięgiem pas o szerokości około 4 km na odcinku graniczącym z rzeką. Na atrakcyjność turystyczną tych terenów wpływa rzeka Bug, obecność lasów w pasie rzeki oraz stosunkowo bogata rzeźba terenu.

Według „Studium turystycznego zagospodarowania województwa łomżyńskiego”, opracowanego przez Instytut Turystyki w Warszawie, tereny gminy Perlejewo zaliczone zostały do Nadbużańskiego regionu turystycznego w ramach, którego wyodrębniono kilka mniejszych jednostek zwanych zespołami turystycznymi. Na obszarze gminy wyodrębniono dwa zespoły: „Granne” i „Wojtkowice”. Zespół „Granne” w całości leży w granicach gminy, natomiast zespół „Wojtkowice” – częściowo, a w większości w gminie Ciechanowiec.

Baza turystyczna praktycznie nie istnieje i ogranicza się do dzikich pól biwakowych i niestrzeżonych kąpielisk wzdłuż rzeki Bug.

W sześciu wsiach leżących nad Bugiem (Osnówka, Granne, Kruzy, Głębocek, Leśniki i Głody) istnieje zabudowa letniskowa. W części są to nowe obiekty, w części adaptowane obiekty starej zabudowy zagrodowej. Najwięcej domów letniskowych znajduje się w Kruzach (9) i Głodach (7).

Przez teren gminy przebiega pieszy szlak turystyczny nazywany „Nadbużańskim traktem”, biegnący trasą: Ciechanowiec-Pobikry-Perlejewo-Granne-Wojtkowice Glinna – Nur – Zuzela – Podgórze o łącznej długości 67 km, z tego około 20 km w granicach gminy Perlejewo. Rzeką Bug przebiega atrakcyjny szlak kajakowy pomiędzy Drohiczyńskiem, a Zalewem Zagrzyńskim.

Na terenie gminy nie ma stadionów ani pełnowymiarowych boisk sportowych, funkcjonują jedynie słabo urządzone place przyszkolne do prowadzenia lekcji w-f we wsiach: Perlejewo, Borzymy, Miodusy Dworaki, Kobyla i Granne. W Leszczce Dużej (obok istniejącej

stacji paliw) znajduje się duży plac o pow. ok. 0,6 ha, który wykorzystywany jest do okazjonalnych imprez sportowo-rekreacyjnych i kulturalnych.

3.2.6. Administracja i łączność

Z zakresu administracji w gminie Perlejewo funkcjonują następujące obiekty:

Wieś Perlejewo

- Urząd Gminy
- Bank Spółdzielczy (z siedzibą we wsi Leszczka Duża)
- Biuro Spółdzielni Kółek Rolniczych
- parafia kościoła rzymskokatolickiego
- Gminne Centrum Informacji o UE (w budynku UG)

Wieś Granne

- parafia kościoła rzymsko-katolickiego

3.2.7. Inne usługi nierynkowe

Na terenie gminy znajdują się:

- remizy strażackie we wsiach: Czarkówka Mała, Granne, Leszczka Duża, Leszczka Mała, Osnówka, Perlejewo i Twarogi Lackie
- baseny przeciwpożarowe we wsiach: Miodusy Inochy, Moczydły Pszczółki
- obiekty sakralne: kościoły w Perlejewie, Grannem oraz kaplica w Kobylej
- cmentarze we wsiach: Perlejewo i Granne
- urząd pocztowy w Perlejewie

3.3. System osadniczy.

Gminną sieć osadniczą tworzą 35 miejscowości wiejskie, w których zamieszkuje 3,2 tys. ludności. Na jedną miejscowość wiejską przypada średnio 97 osób, tj. o około 30% mniej niż średnio w województwie. Charakterystyczną cechą jest nie tylko rozdrobnienie sieci osadniczej, lecz także jej rozproszenie oraz niewielkie rozmiary ośrodka gminnego. Pod względem liczby mieszkańców Perlejewo znajduje się dopiero na szóstym miejscu w gminie (po wsiach: Pełch, Twarogi Lackie, Granne, Leszczka Duża i Kobyla) i należy do grupy najmniejszych ośrodków gminnych w całym województwie podlaskim.

Struktura miejscowości wg liczby mieszkańców w 2002 r.

Tabela 20

Klasa wielkości (liczba ludności)	Liczba miej- sowości	Nazwa miejscowości
1	2	3
Ogółem	35	
Powyżej 50	10	Głody, Koski Falki, Moczydły Dubiny, Moczydły Kukielki, Moczydły Stare, Olszewo, Poniaty, Wiktorowo, Łazy, Nowe Granne
50-99	12	Głęboczek, Kruzy, Leśniki, Miodusy Inochy, Miodusy Pokrzywne, Moczydły Pszczółki, Osnówka Wyręby, Twarogi Mazury, Twarogi Ruskie, Twarogi Trąbnica, Twarogi Wypychy, Koski Wypychy

1	2	3
100-199	9	Borzymy, Czarkówka Duża, Czarkówka Mała, Kobyla, Leszczka Mała, Miodusy Dworaki, Osnówka, PERLEJEWO, Pieczyski
200-299	3	Granne, Leszczka Duża, Twarogi Lackie
300 i więcej	1	Pełch

Źródło: Opracowanie własne na podstawie materiałów UG w Perlejewie

Jednostki osadnicze, z punktu widzenia wielkości ich zaludnienia oraz wyposażenia w podstawowe placówki i urządzenia usługowe tworzą następującą strukturę hierarchiczną:

a) ośrodek gminny: Perlejewo

- zespół osadniczy z wsiami: Perlejewo, Leszczka Duża, Leszczka Mała i Pieczyski, liczący łącznie około 0,7 tys. mieszkańców posiada zestaw urządzeń obsługi ludności z uwzględnieniem potrzeb całej gminy z zakresu oświaty (szkoła podstawowa i gimnazjum), kultury (biblioteka publiczna, kościół), ochrony zdrowia (niepubliczne zakłady opieki zdrowotnej, punkt apteczny, gminny ośrodek pomocy społecznej), handlu i gastronomii oraz administracji samorządowej i gospodarczej. Jednocześnie ośrodek pełni funkcję mieszkaniową dla ludności nierolniczej oraz głównego centrum obsługi rolnictwa i usług rzemieślniczych

b) jednostki o podstawowym programie usługowym, wsie: Granne, Kobyla, Twarogi Lackie, Pełch

- w zakresie: szkolnictwa podstawowego, handlu, rzemiosła i obsługi rolnictwa

c) jednostki osadnicze z elementarnym programem urządzeń obsługi ludności, wsie: Borzymy, Czarkówka Mała, Miodusy Dworaki, Miodusy Pokrzywne, Osnówka, Moczydły Pszczółki:

- w zakresie pojedynczych (czasami więcej placówek), przeważnie z zakresu handlu, obsługi rolnictwa, bądź usług rzemieślniczych

d) jednostki osadnicze o funkcji rolniczej z uzupełniającą funkcją turystyczną (budownictwo letniskowe), wsie: Kruzy, Głębozec, Leśniki i Głody

e) pozostałe jednostki o funkcji rolniczej

Dotychczasowe czynniki przyrodnicze, struktura agrarna, procesy demograficzne i gospodarcze spowodowały, że najczęstszym układem osadniczym w gminie są wsie małej i średniej wielkości.

We wschodniej części przeważa sieć wsi małych (do 20 domów mieszkalnych), przeważnie pochodzenia feudalnego, skupionych, z domieszką osiedli rozproszonych oraz ulicówek i rzędówek nowszego pochodzenia (XIX w.).

W zachodniej części jest więcej wsi średniej wielkości (20-100 domów), występuje przy tym znaczny udział osiedli rozproszonych. Niektóre wsie, np. Osnówka Wyręby, Poniaty i Nowe Granne w całości składają się z zabudowy rozproszonej.

Osadnictwo rozproszone stanowi około 20% zabudowy mieszkaniowej gminy, przy czym w części zachodniej i południowej przypadają średnio 2-3 zagrody na 1 km², a w części północno-wschodniej 1-2 zagrody.

Z uwagi na typowo rolniczy charakter gminy ukształtowała się następująca struktura zabudowy wiejskiej:

- zabudowa zagrodowa – 95%
- zabudowa jednorodzinna – 5%
- zabudowa wielorodzinna nie występuje, bowiem za taką trudno uznać budynki z 2-3 mieszkaniami.

Pod względem struktury własnościowej przeważa zdecydowanie budownictwo indywidualne. Własnością gminy jest jedynie 15 mieszkań (1,4% ogółu), o powierzchni użytkowej 882 m². Nie występuje budownictwo spółdzielcze i zakładowe.

Tabela 21

Lp.	Miejscowość	Ludność	Mieszkania	SP	GiM	B	ŚW	ZOZ	UPT	OSP	OS	CM	H	ROL	SK	ML	UR
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18
1	Borzymy	148	31	1									1				
2	Czarkówka Duża	124	34														
3	Czarkówka Mała	116	37				1			1						1	
4	Głębczek	86	18														
5	Łazy		13														
6	Głody	27	11														
7	Granne	237	84	1			1			1	1	1	1			1	
8	Nowe Granne		16														
9	Kobyła	193	53	1						1	1					1	
10	Koski Falki	44	8														
11	Koski Wypychy	65	16							1							
12	Kruzy	56	16														
13	Leśniki	66	26														
14	Leszczka Duża	236	72				1			1			1				1
15	Leszczka Mała	139	41				1			1							
16	Miodusy Dworaki	134	34	1													
17	Miodusy Inochy	56	19													1	
18	Miodusy Pokrzywne	92	18										1			1	
19	Moczydły Dubiny	45	19														
20	Moczydły Kukielki	49	19														
21	Moczydły Pszczółki	81	19										1				
22	Stare Moczydły	45	13														
23	Olszewo	19	7														
24	Osnówka	135	45				1			1			1				
25	Osnówka Wyręby	85	21														
26	PERLEJEWO	188	58	1	1	1	1	2	1	1	1	1	6	2	2	1	3
27	Pieczyski	128	33														
28	Pełch	359	96				1			1			1	2	1	1	
29	Poniaty	34	13														
30	Twarogi Mazury	60	12														
31	Twarogi Lackie	238	63				1			1			1			1	
32	Twarogi Ruskie	80	21														
33	Twarogi Trąbnica	63	17														
34	Twarogi Wypychy	76	17														
35	Wiktorowo	9	4														

SP – szkoła podstawowa; GiM – gimnazjum, B- biblioteka; ŚW – świetlica; ZOZ – zakład opieki zdrowotnej; UPT – urząd pocztowy; OS – obiekt sakralny; CM – cmentarz; H – handel; ROL – sprzedaż artykułów do produkcji rolnej; SK- punkt skupu; ML – zlewnia mleka; UR – usługi rolnicze

4. Sfera gospodarcza

4.1. Wykorzystanie rolniczej przestrzeni produkcyjnej

4.1.1. Użytkowanie gruntów

Zasadniczym kierunkiem wykorzystania przestrzeni geograficzno-przyrodniczej gminy jest rolnicze użytkowanie ziemi.

Użytki rolne stanowią ponad 70% ogólnej powierzchni gminy (województwo – 59,5%, powiat – 60%) i prawie w całości znajdują się we władaniu indywidualnych gospodarstw rolnych.

Użytkowanie gruntów w 2001 r.

Tabela 22

Wyszczególnienie	Ogółem		W gospodarstwach indywidualnych	
	ha	%	ha	%
1	2	3	4	5
Powierzchnia ogólna	10632	100,0	9626	100,0
Użytki rolne	7488	70,4	7475	77,7
w tym:				
grunty orne	6504	61,2	6494	67,5
sady	22	0,2	22	0,2
łąki	456	4,3	455	4,7
pastwiska	506	4,8	504	5,2
Lasy i grunty leśne	2044	19,2	1791	18,6
Pozostałe grunty	1100	10,4	360	3,7

Źródło: Rocznik statystyczny województwa podlaskiego 2002, US w Białymstoku oraz obliczenia własne

W użytkach rolnych dominującą pozycję zajmują grunty orne, które stanowią aż 87% (województwo – 66%, powiat 0 77%). Stosunek gruntów ornych do łąk i pastwisk wynosi 1:0,16 i znacznie odbiega od proporcji ogólnowojevodzkich (1:0,51). Niewielka powierzchnia użytków zielonych jest niezbyt korzystna z punktu widzenia tworzenia trwałej bazy paszowej do hodowli bydła.

Obszar gminy cechują na ogół sprzyjające warunki przyrodnicze do produkcji rolnej. Obok łagodnego i równomiernego ukształtowania powierzchni ziemi decyduje o tym stosunkowo wysoka przydatność rolnicza gleb oraz korzystne stosunki wodne.

Pod względem typologicznym gleby na całym obszarze gminy są mało zróżnicowane i charakteryzują się zdecydowaną dominacją gleb pseudobielicowych i brunatnych.

Klasy bonitacyjne użytków rolnych w gminie przedstawiają się następująco (w %)

klasy gleb	grunty orne	użytki zielone
III	4,3	11,9
IV	74,5	41,2
V	15,5	22,8
VI	5,2	15,7
VIz	0,5	8,4

Najlepsze jakościowo gleby występują w części wschodniej gminy. W części środkowej i zachodniej występują gleby nieco niższych klas bonitacyjnych.

Wartość ogólnego wskaźnika jakości rolniczej przestrzeni produkcyjnej wynosi prawie 68 pkt (grunty orne – 68,2, użytki zielone – 66,5 pkt) i znacznie przewyższa poziom ogólnowojevodzki (54,3) i powiatowy (58.). Pod tym względem gmina Perlejewo zaliczana jest do rejonów o najkorzystniejszych warunkach glebowo-przyrodniczych w województwie podlaskim.

4.1.2. Struktura obszarowa gospodarstw rolnych

Według danych spisu rolnego z 1996 zarejestrowano w gminie łącznie 777 gospodarstw rolnych, z czego:

- działki do 1 ha stanowią tylko 2,6% (województwo – 18%),
- ilościowo dominują gospodarstwa rolne o powierzchni 5-10 ha (44,4% wobec przeciętnej w województwie – 29,5%),
- stosunkowo mało jest gospodarstw największych, powyżej 15 ha (województwo – 22%)
- niewielka liczba gospodarstw największych (20-50 ha): tylko 43 o łącznej powierzchni 1034 ha.

Gospodarstwa i działki rolne w 1996 r.

Tabela 23

Grupy obszarowej (w ha u.r.)	Liczba gospodarstw i działek rolnych		Powierzchnia użytków rolnych	
	liczba	%	ha	%
1	2	3	4	5
Ogółem	777	100,0	7465	100,0
do 1	20	2,6	7	0,1
1-2	14	1,8	21	0,3
2-5	90	11,6	350	4,7
5-10	345	44,4	2527	33,9
10-15	200	25,7	2429	32,5
15 i w.	108	13,9	2131	28,5

Zródło: PSR 1996 oraz obliczenia własne

W 1996 r. w użytkowaniu indywidualnych gospodarstw rolnych znajdowało się 7465 ha użytków rolnych.

Na 1 gospodarstwo rolne (łącznie z działkami) przypadało więc 9,6 ha użytków rolnych (województwo – 13,5 ha).

Od lat obserwuje się niewielką tendencję do powiększania obszaru gospodarstw indywidualnych, które wynosiło:

1980 r. – 7,4 ha

1991 r. – 8,7 ha

1996 r. – 9,9 ha

4.1.3. Powierzchnia zasiewów

Ogólna powierzchnia zasiewów w 1996 r. wyniosła 6508 ha i była mniejsza niż pięć lat wcześniej o 154 ha, tj. o 2,3%. Wyniki spisu wskazują na istotne zmiany w strukturze zasiewów poszczególnych grup upraw. Wyrażają je następujące tendencje:

- wzrost udziału zbóż, głównie poprzez wzrost powierzchni upraw mieszanek zbożowych i pszenżyta, przy jednoczesnym spadku uprawy żyta i owsa

Powierzchnia zasiewów w latach 1975-1996

Tabela 24

Wyszczególnienie	1975		1991		1996	
	ha	%	ha	%	ha	%
1	2	3	4	5	6	7
Ogółem	6661	100,0	6662	100,0	6508	100,0

1	2	3	4	5	6	7	1
w tym:	Zboża razem	-	-	2519	37,8	3748	57,6
	Pszenica	402	6,0	740	11,1	521	8,0
	Żyto	1499	22,5	953	14,3	988	51,2
	Jęczmień	1583	-	-	-	66	1,0
	Owies	-	-	-	-	287	4,4
	Pszennyto	-	-	200	3,0	296	4,5
	Mieszanki zbożowe	-	-	-	-	1590	24,4
Ziemniaki		1458	21,9	1357	20,4	1064	16,3
Przemysłowe		181	2,7	38	0,6	30	0,5
w tym:	Buraki cu- krowe	150	2,3	23	0,3	-	-
Pastewne		-	-	-	-	1567	24,1
Warzywa		-	-	-	-	13	0,2

Źródła: Roczniki Statystyczne Województwa Łomżyńskiego, Powszechny Spis Rolny 1996 oraz obliczenia własne

- malejący udział powierzchni zajętej uprawami ziemniaków
- zmniejszenie uprawy roślin przemysłowych, w tym buraków cukrowych

4.1.4. Hodowla

Wyniki spisu rolnego z 1996 r. wskazują na następujące tendencje zmian w liczebności i strukturze pogłowia zwierząt gospodarskich w ostatnich 20 latach:

- wzrosło pogłowie bydła (7 %), w tym szczególnie krów (o 21,4%)
- o połowę zmniejszyła się liczebność trzody chlewnej
- sześciokrotnie spadło pogłowie owiec
- dziesięciokrotnie zmniejszyła się liczba koni

Zwierzęta gospodarskie w latach 1975-1996

Tabela 25

Wyszczególnienie	1975		1996	
	sztuki	na 100 ha u.r.	sztuki	na 100 ha u. r.
1	2	3	4	5
Bydło	5384	69,1	5760	76,5
W tym krowy	2536	32,5	3078	40,9
Trzoda chlewna	9780	125,5	5056	67,2
Owce	3048	39,1	483	6,4
Konie	1099	14,1	110	1,5

Źródło: Rocznik Statystyczny Województwa Łomżyńskiego
Powszechny Spis Rolny 1996

Hodowla w gminie znajduje się na dość wysokim poziomie. Dotyczy to w szczególności hodowli bydła, gdzie obsada na 100 ha użytków była wyższa o 14,5 sztuki (tj. o 21,4%) niż średnio w byłym województwie łomżyńskim i o 28,8 sztuk (tj. o 60%) wyższa niż byłym województwie białostockim. Natomiast osada trzody chlewnej na 100 ha gruntów ornych wynosiła tylko 77,5 sztuki i była duża niższa niż w byłym województwie łomżyńskim (142,7) i byłym województwie białostockim (94,6).

Średnio w gminie na 1 gospodarstwo rolne przypadało:

- bydła – 7,6 szt.
- trzody chlewnej – 6,7 szt.
- owiec – 0,6 szt.
- koni – 0,1 szt.
- drobiu ogółem – 13,3 szt.

4.1.5. Infrastruktura i wyposażenie techniczne gospodarstw rolnych

W latach 90-tych na terenach wiejskich całego regionu nastąpił intensywny rozwój infrastruktury technicznej, determinujący rozwój gospodarczy i poprawę warunków pracy i życia ludności. Mimo tego jej poziom jest niższy niż w miastach, a w gminie Perlejewo, w niektórych elementach niższy niż na obszarach wiejskich województwa.

Infrastruktura techniczna gospodarstw rolnych w 1996 r.

Tabela 26

Wyszczególnienie	Gmina Perlejewo		Byłe województwa	
	liczba	udział w % gospodarstw ogółem	łomżyńskie	białostockie
			4	5
1	2	3	4	5
Gospodarstwa				
- wyposażone w wodociąg sieciowy	200	26,4	40,6	49,2
- wyposażone w wodociąg zagrodowy	248	32,8	26,0	17,6
- posiadające kanalizację lokalną	413	54,6	55,9	48,2
- wyposażone w sieć elektr. 380 V	647	85,7	87,5	76,6
- korzystające z gazu z butli	478	63,1	66,7	49,0
- posiadające telefon	359	47,4	17,6	22,6

Źródło: Powszechny Spis Rolny 1996 oraz obliczenia własne

Oprócz ogólnego niedostatku urządzeń infrastrukturalnych zwraca uwagę fakt, że rozwojowi sieci wodociągowej nie towarzyszyła rozbudowa sieci kanalizacyjnej oraz oczyszczalni ścieków. Całkowity brak kanalizacji w gminie (w woj. łomżyńskim 9,3%, a w woj. białostockim 1% gospodarstw odprowadzało ścieki do kanalizacji) powoduje, że przytłaczająca większość gospodarstw rolnych odprowadza ścieki bądź do urządzeń lokalnych (doły gnilne), bądź wypuszcza ścieki na otwarte tereny, powodując tym samym poważne zagrożenie dla środowiska przyrodniczego.

Mimo stałej poprawy wyposażenia rolnictwa w maszyny i urządzenia rolnicze, ogólny poziom mechanizacji prac rolnych jest niezbyt wysoki. Dotyczy to w szczególności liczby samochodów ciężarowych, kombajnów zbożowych i ziemniaczanych, a także kosiarek, pras zbierających i dojarek do mleka.

Maszyny i urządzenia rolnicze w gospodarstwach rolnych

Tabela 27

Wyszczególnienie	Liczba	Na 1 gosp. rolne		Na 100 ha u. r.	
		Gmina	Byłe woj. łomżyńskie	Gmina	Byłe woj. łomżyńskie

1	2	3	4	5	6
Samochody osobowe	480	0,63	0,56	6,4	4,9
Samochody ciężarowe	43	0,06	0,07	0,6	0,6
Przyczepy	273	0,36	0,34	3,6	3,0
Kombajny zbożowe	36	0,05	0,06	0,5	0,5
Kombajny ziemniaczane	133	0,18	0,13	1,8	1,2
Ciągniki	706	0,93	0,91	9,4	8,0
Rozsiewacze nawozów	386	0,51	0,42	5,1	3,7
Rozrzutniki obornika	492	0,65	0,60	6,5	5,2
Kosiarki ciągnikowe	387	0,51	0,47	5,1	4,1
Kopaczki do ziemniaków	319	0,42	0,44	4,2	3,9
Sadzarki do ziemniaków	441	0,58	0,46	5,9	4,0
Przyczepy zbierające	271	0,36	0,11	3,6	1,0
Prasy zbierające	65	0,09	0,15	0,9	1,3
Dojarki	327	0,43	0,36	4,3	3,1
Schładzarki do mleka	144	0,19	0,18	1,9	1,6

Źródło: Powszechny Spis Rolny 1996 oraz obliczenia własne

Wyposażenie gospodarstw w maszyny i urządzenia rolnicze w gminie Perlejewo było jednak znacznie lepsze niż przeciętnie w byłym woj. łomżyńskim. Świadczą o tym przedstawione powyżej wskaźniki liczby maszyn i urządzeń zarówno w przeliczeniu na 1 gospodarstwo indywidualne, jak też w przeliczeniu na 100 ha upraw rolniczych.

4.1.6. Urządzenia obsługi rolnictwa

Na terenie gminy istnieją następujące urządzenia i obiekty obsługi rolnictwa:

- baza Spółdzielni Rolniczo-Spożywczej „Jedność” GS w Perlejewie
- obiekty SKR w Perlejewie, Leszczce Dużej i Pieczyskach
- zakład weterynaryjny w Perlejewie
- punkty skupu ziemniaków: w Perlejewie („PEPEES” – Łomża) i Pełchu
- magazyn i punkt skupu zboża w Perlejewie
- punkt skupu żywca w Perlejewie
- punkty sprzedaży nawozów i pasz w Perlejewie i Pełchu
- zlewnie mleka we wsiach: Perlejewo, Miodusy-Pkrzywne, Miodusy Inochy, Granne, Kobyła, Czarkówka Mała, Pełch, Twarogi Lackie

4.2 Gospodarka leśna

Tereny leśne w gminie zajmują 2044 ha, co stanowi 19,2% ogólnej powierzchni (województwo – 29,5%, powiat 32,6%).

Z ogólnej powierzchni 90,9%, tj. 1858 ha stanowią lasy prywatne, z których 1812 ha należy do osób fizycznych i 45 ha do wspólnot gruntowych. Lasy państwowe zajmują zaledwie 186 ha i administrowane są przez Nadleśnictwo Państwowe Rudka.

Eksploatacja lasów państwowych odbywa się na podstawie planów urządzania lasów, zaś lasy prywatne wykorzystywane są przez indywidualnych właścicieli do celów gospodarczych. W ostatnich latach pozyskanie drewna (grubizny w m³) w lasach niepaństwowych przedstawiało się następująco:

1998 – 1020 m³

1999 – 451 m³

2000 – 418 m³

2001 - 322 m³

Racjonalne pozyskanie drewna, zgodnie z dokumentacją urzędniową w postaci uproszczonych planów i jego efektywny przerób może być znaczącym czynnikiem rozwoju gminy.

Obecnie działa tu kilka zakładów prywatnych zajmujących się pozyskiwaniem, przeróbką i produkcją wyrobów z drewna. Są to:

- 4 zakłady pozyskiwania drewna w Miodusach-Dworakach, Głębocku i Pełchu
- tartak w Leszczce Dużej
- 5 zakładów stolarskich w Głębocku, Kobylej, Pełchu, Twarogach Lackich, Twarogach Ruskich

4.3. Pozarolnicza działalność gospodarcza

4.3.1. Podmioty gospodarcze

Aktualnie działalność gospodarczą na terenie gminy prowadzą 104 jednostki zarejestrowane w systemie REGON, w tym 6 w sektorze publicznym i 98 w sektorze prywatnym. Pod względem form organizacyjno-prawnych wyróżnić należy 2 spółdzielnie, 2 spółki cywilne i 81 zakładów osób fizycznych. Zwraca uwagę całkowity brak spółek handlowych, działających w oparciu o kodeks handlowy i zgromadzony kapitał.

W okresie ostatnich czterech lat liczba podmiotów gospodarczych uległa podwojeniu. Mimo to, w strukturze gospodarczej gminy odgrywają niewielką rolę, o czym świadczy m.in. wskaźnik określających liczbę podmiotów zarejestrowanych w REGON, przypadających na 1000 mieszkańców, który wynosi:

- gmina Perlejewo – 32,4
- gminy wiejskie powiatu – 38,7
- gminy wiejskie województwa – 69,4

**Jednostki zarejestrowane w systemie REGON wg sekcji EKD
w latach 1997-2001**

Tabela 28

Sekcja EKD	1997		2001	
	ogółem	w tym zakłady osób fizycznych	ogółem	w tym zakłady osób fizycznych
1	2	3	4	5
Ogółem	51	35	104	81
Rolnictwo, leśnictwo i łowiectwo	3	-	14	11
Przetwórstwo przemysłowe	4	4	12	12
Budownictwo	8	7	11	10
Handel i naprawy	17	17	28	28
Hotele i restauracje	-	-	3	3
Transport i łączność	2	2	4	4
Pośrednictwo finansowe	1	1	6	6
Obsługa nieruchomości i firm	2	2	4	4
Edukacja	6	-	3	1
Ochrona zdrowia i opieka społeczna	3	1	3	1

1	2	3	4	5
Pozostała działalność	4	1	4	1

Źródło: Podmioty gospodarki narodowej w województwie łomżyńskim w 1997 r.

Podmioty gospodarki narodowej w województwie podlaskim w 2001 r.

Największą grupą podmiotów gospodarczych (1/4 ogółu) stanowią zakłady prowadzące działalność handlową, sprzedaż paliw i naprawę pojazdów mechanicznych oraz artykułów użytku osobistego i domowego.

Następne pod względem liczebności są: jednostki prowadzące działalność w zakresie rolnictwa i leśnictwa, przetwórstwa przemysłowego oraz budownictwa.

4.4. Niewykorzystane obiekty i tereny

Na terenie gminy istnieje szereg obiektów gospodarczych nie użytkowanych lub terenów przeznaczonych w planie zagospodarowania przestrzennego na cele nierolnicze.

Obiekty niewykorzystane:

- a) we wsi Borzymy:
 - sklep spożywczo-przemysłowy
 - dom nauczyciela
- b) we wsi Czarkówka Mała:
 - obiekty po bazie ZUM
- c) we wsi Moczydły Pszczółki:
 - budynek byłej szkoły podstawowej
- d) we wsi Kruzy:
 - nieczynny młyn
- e) we wsi Wiktorowo:
 - dworek murowany z końca XIX w.

4.5. Sytuacja finansowa gminy

W ostatnich latach dynamicznie wzrastały dochody budżetowe gminy. Ich nominalna wartość zwiększyła się z 2719,4 tys. zł w 1998 r. Do 3588,2 tys. zł w 2001 r., tj. o31,9%. Warto zauważyć, że tempo wzrostu dochodów gminy było zbliżone do tempa wzrostu dochodów gmin wiejskich całego powiatu (131,7%) i znacznie wyższe od gmin miejskich, wyróżniających się silniejszą bazą ekonomiczną (m.in. Siemiatycze – 118,1%), Drohiczyń – 122,3%). Tym samym nastąpiło pewne zmniejszenie dysproporcji poziomu dochodów gminy w stosunku do średnich wielkości powiatowych.

Świadczą o tym następujące dane, obrazujące przeciętne dochody z 1 w przeliczeniu na mieszkańca:

	<u>1998</u>	<u>2001</u>
- gmina Perlejewo	824	1118
- powiat Siemiatycze	882	1129
- miasto Siemiatycze	952	1114

Na dochody budżetu gminy składają się:

- dochody własne stanowiące 26,3% w 1998 r., 22,8% w 2000 r. 24,6% w 2001 r. ogółu dochodów budżetowych,
- udziały w podatkach budżetu państwa od 9,6% w 1998 r. do 3,5% w roku 2001,

- dotacje budżetu państwa od 12,6% w 1998 r. do 20,7% w 2000 r. i 14% w roku 2001,
- subwencje (wraz z subwencją szkolną) obejmujące: w 1998 r. – 56,4%, w 1999 r. – 63,4%, w 2000 r. – 56,5% i w 2001 r. – 61,4% ogółu dochodów budżetowych gminy.

Dochody i wydatki budżetu gminy w latach 1998-2002 (w tys. zł)

Tabela 29

Wyszczególnienie		1998	1999	2000	2001
1		2	3	4	5
DOCHODY					
Ogółem		2719,4	2962,4	3385,0	3588,2
Dochody własne		716,0	794,5	773,4	884,1
W tym:	Udział w podatku od osób prawnych	0,5	1,4	3,1	4,6
	Udział w podatku od osób fizycznych	261,4	208,9	173,3	122,0
	Podatek rolny	265,1	282,9	241,0	298,7
	Podatek od nieruchomości	119,0	122,5	128,3	186,6
Dotacje celowe z budżetu państwa		341,4	283,6	646,0	484,5
Dotacje z funduszy celowych		-	2,8	3,7	11,9
Dotacje z porozumień samorządowych		-	5,0	50,5	4,3
Subwencje ogólne		1534,9	1876,5	1911,4	2203,5
WYDATKI					
Ogółem		2761,9	2876,9	3273,0	3858,1
Świadczenia na rzecz osób fizycznych		-	180,8	215,9	179,4
Wydatki bieżące		-	2332,3	2552,4	2602,5
W tym:	Wynagrodzenia	1142,6	1495,6	1473,3	1576,2
	Zakup materiałów i usług	385,6	462,0	699,5	593,5
Inwestycje		474,3	360,8	504,7	1063,3

Źródło: Roczniki statystyczne województwa podlaskiego

Analiza struktury dochodów wykazała w badanym okresie spadek udziału dochodów własnych, dość stabilną pozycję udziału dotacji oraz wrastające znaczenie subwencji. Relacje pomiędzy poszczególnymi źródłami dochodów zależą w znacznym stopniu od charakteru gminy. Małe gminy wiejskie, a do takich zalicza się gmina Perlejewo, mają wysoki udział dotacji i subwencji. Niski udział dochodów własnych jest zatem odzwierciedleniem słabej ogólnej kondycji finansowej, niewielkiego potencjału gospodarczego i małych zdolności inwestycyjnych.

W latach 1998-2001 zanotowano wzrost wielkości wydatków budżetu gminy z 2761,9 tys. zł do 3858,1 tys. zł, tj. o 39,7% wyższe od tempa wzrostu dochodów.

Analiza struktury wydatków wykazuje największe obciążenie budżetu kosztami funkcjonowania placówek oświatowych.

W omawianym okresie wzrosły też znacznie wielkości nakładów inwestycyjnych. Ich poziom w roku 2001 był ponad dwukrotnie wyższy niż w latach poprzednich. Wydatki inwestycyjne w przeliczeniu na 1 mieszkańca wyniosły 331 zł i należały do najwyższych w skali województwa (239 zł) i powiatu (157 zł).

Należy jednak podkreślić, że udział wydatków inwestycyjnych w wydatkach ogółem jest raczej niski i dla całego okresu 1998-2001 wyniósł średnio 18,2%, w tym w 2001 r. – 27,6%.

5. Komunikacja

System komunikacyjny gminy Perlejewo stanowią :

- sieć drogowa,

- komunikacja autobusowa PPKS.

5.1. Sieć drogowa

5.1.1. Struktura funkcjonalno – techniczna

1) Droga wojewódzka Nr 690 Czyżew Osada-Ciechanowiec-Siemiatycze

Ustalona rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 15 grudnia 1998 r. w sprawie ustalenia wykazu dróg krajowych i wojewódzkich (Dz. U. Nr 160, poz. 1071), zarządzeniem Nr 10 Generalnego Dyrektora Dróg Publicznych z dnia 22 sierpnia 2000 r. w sprawie nadania numerów dla dróg wojewódzkich, uchwały Sejmiku Województwa Podlaskiego Nr XXXVI/293/01 z dnia 21 maja 2001 r. w sprawie ustalenia przebiegu dróg wojewódzkich na terenie województwa podlaskiego, zarządzeniem Dyrektora Podlaskiego Zarządu Dróg Wojewódzkich w Białymstoku z dnia 10 kwietnia 2002 r. w sprawie podziału dróg na klasy techniczne, jest klasy technicznej G, z dopuszczeniem kursowania pojazdów o nacisku na pojedynczą oś do 80 kN.

2) Drogi powiatowe.

Zgodnie z rozporządzeniem Ministra Komunikacji z dnia 14 lipca 1986 r. w sprawie zaliczenia dróg do kategorii dróg wojewódzkich (Dz. U. Nr 30, poz. 151, załącznik Nr 8 z dnia 29 sierpnia 1986 r.) oraz art. 103 ustawy z dnia 13 października 1998 r. Przepisy wprowadzające ustawy reformujące administrację publiczną (Dz. U. Nr 133, poz. 872), wg stanu przed podjęciem uchwały Nr XXI/144/2003 Zarządu Województwa Podlaskiego z dnia 18 marca 2003 r. w sprawie nadania numerów dla dróg powiatowych na terenie województwa podlaskiego, na obszarze gminy Perlejewo są następujące drogi powiatowe:

Tabela 30

Nr drogi	Przebieg drogi
1	2
23772	(Brańsk – Pobikry) – Perlejewo – Granne
1	2
23773	(Ciechanowiec – Kosiorki) – Perlejewo
23776	(Arbasy) – Osnówka – Granne – Głębozec – Kobyla – Pełch – (Stare Wotjkowice)
23777	Głębozec – Głody
23778	Pełch – Leszczka Duża
23779	Perlejewo – Twarogi Lackie – Olszewo – (Żale)
23780	(Ostrożany) – Koski Wypychy – Miodusy Pokrzywne – Perlejewo
23781	droga 23780 – Borzomy
23781	(Siekierki) – Miodusy Inochy – Twarogi Trąbnica – Twarogi Lackie
23783	droga 23780 – Miodusy Dworaki

3) Drogi gminne.

Według uchwały Nr XV/86/86 Wojewódzkiej Rady Narodowej w Łomży z dnia 28 listopada 1986 r. w sprawie zaliczenia dróg do kategorii dróg gminnych (Dz. Urz. Województwa Łomżyńskiego Nr 10, poz. 143) oraz art. 103 ustawy z dnia 13 października 1998 r. Przepisy wprowadzające ustawy reformujące administrację publiczną (Dz. U. Nr 133, poz. 872) na obszarze gminy są następujące drogi gminne:

Tabela 31

Nr drogi	Nowy nr drogi	Przebieg drogi
1	2	3
2325001	108991B	Granne – Wiktorowo – Kobyla

2325002	108992B	Osnówka – Miodusy Dworaki
2325003	108993B	Miodusy Pokrzywne – Miodusy Dworaki
2325004	108994B	Miodusy Dworaki – Miodusy Inochy – Koski
2325005	108995B	Miodusy Pokrzywne – Miodusy Inochy
2325006	108996B	Miodusy Pokrzywne – Twarogi Lackie
2325007	108997B	Twarogi Trąbnica – Borzimy
2325008	108998B	Borzimy – Twarogi Ruskie
2325009	108999B	Twarogi Lackie – Stare Moczydły – Moczydły Pszczółki
2325010	108900B	Moczydły Pszczółki – Moczydły Kukielki
2325011	109001B	Czarkówka Mała – Czarkówka Duża – Skórzec
2325012	109002B	Czarkówka Duża – Perlejewo
2325013	109003B	Perlejewo – Leszczka Mała – Wiktorowo
2325014	109004B	Pełch – Dąbczyn
2325015	109005B	Pełch – Kosiorki
2325016	109006B	Kobyła – Głody
2325017	109007B	Twarogi Lackie – Czarkówka Mała
2325018	109008B	Czarkówka Duża – Poniaty
2325019	109009B	Poniaty – Skórzec
2325020	109010B	Kruzy – Głębozec
2325021	109011B	Moczydły Dubiny – Moczydły Kukielki
2325022	109012B	Osnówka – Osnówka Wyřeby – Granne
	109013B	Kobyła
	109014B	Olszewo
	109015B	Twarogi Mazury

5.1.2. Charakterystyka dróg ze względu na rodzaj nawierzchni

1) Droga wojewódzka

Tabela 32

Nr drogi	Odcinek drogi		Długość km	Nawierzchnia twarda ulepszona, bitumiczna km
	od km	do km		
690	33+025	37+700	4,675	4,675

2) Drogi powiatowe.

Długość dróg i rodzaj nawierzchni przedstawiono w poniżej tabeli:

Tabela 33

Lp.	Nr drogi	Nazwa drogi	Długość km	Długość według rodzaju nawierzchni					
				twarda				gruntowa	
				ulepszona		nieulepszona		wzmocniona żwirem, żużlem	naturalna
bitumiczna	pow. utwr.	brukowa	żwirowa						
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1	23772	(Brańsk – Pobikry) – Perlejewo - Granne	11,657	10,015		1,642			
2	23773	(Ciechanowiec – Kosiorki) - Perlejewo	5,590	5,590					
3	23776	(Arbasy) – Osnówka – Granne – Głębozec – Kobyła – Pełch – (Stare Wotjkowice)	11,680	9,630 11,230 ^x		2,050 0,450 ^x			
4	23777	Głębozec – Głody	2,000						2,000
5	23778	Pełch – Leszczka Duża	4,979	2,647		2,332			
6	23779	Perlejewo – Twarogi Lackie – Olszewo – (Żale)	6,620	5,778		0,842			

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
7	23780	(Ostrożany) – Koski – Wypychy – Miodusy Pokrzywne – Perlejewo	6,642	6,642					
8	23781	droga 23780 - Borzimy	1,274		0,910	0,364			
9	23782	(Siekierki) - Miodusy Inochy – Twarogi Trąbnica – Twarogi Lackie	6,856		0,465 0,565 ^x	0,526 0,426 ^x	1,714	2,361	1,790
10	23783	Droga 23780 – Miodusy Dworaki	1,720			0,304		1,416	
Razem: w dniu 31.12.2001 r.			59,018	40,302	1,375	8,060	1,714	3,777	3,790
w dniu 31.12. 2002 r.			59,018	40,902	1,147	6,360	1,714	3,777	3,790

^xzmiana nawierzchni w 2002 r.

3) Drogi gminne.

Długość dróg i rodzaj nawierzchni przedstawiono w poniższej tabeli.

Tabela 34

Lp	Nr drogi		Droga	Długość km	Długość według rodzaju nawierzchni w km			
					twarda		gruntowa	
					nieulepszona		wzmocniona żwirami, żużlem	naturalna
					brukowa	tluczniowa		
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1	2325001	108991B	Granne – Wiktorowo – Kobyla	6,690				6,690
2	2325002	108992B	Osnówka – Miodusy Dworaki	3,750		1,600	2,150	
3	2325003	108993B	Miodusy Pokrzywne – Miodusy Dworaki	1,180				1,180
4	2325004	108994B	Miodusy Dworaki – Miodusy Inochy – Koski	4,450	1,000 1,000	- 2,190 ^x		3,450 1,260 ^x
5	2325005	108995B	Miodusy Pokrzywne – Miodusy Inochy	1,970			0,100	1,870
6	2325006	108996B	Miodusy Pokrzywne – Twarogi Lackie	2,690				2,690
7	2325007	108997B	Twarogi Trąbnica – Borzimy	1,260	0,200	0,400		0,660
8	2325008	108998B	Borzimy – Twarogi Ruskie	2,660	0,380			2,280
9	2325009	108999B	Twarogi Lackie – Stare Moczydły – Moczydły Pszczółki	3,230		0,550		2,680
10	2325010	108900B	Moczydły Pszczółki – Moczydły Kukielki	1,550	0,520	0,380		0,650
11	2325012	109001B	Czarkówka Mała – Czarkówka Duża – Szkoźzec	2,100	1,820			0,280
12	2325012	109002B	Czarkówka Duża – Perlejewo	1,870			1,000	0,870
13	2325013	109003B	Perlejewo – Leszczka Mała – Wiktorowo	3,650	0,720	2,120		0,810
14	2325014	109004B	Pełch – Dąbczyn	3,100			2,390	0,710
15	2325015	109005B	Pełch – Kosiorzki	1,550		1,300		0,250
16	2325016	109006B	Kobyla – Głody	1,240		1,240		
17	2325017	109007B	Twarogi Lackie – Czarkówka Mała	1,944				1,944
18	2325018	109008B	Czarkówka Duża – Poniaty	1,190				1,190
19	2325019	109009B	Poniaty – Szkoźzec	1,580		0,600		0,980
20	2325020	109010B	Kruzy – Głęboczek	1,620				1,620
21	2325021	109011B	Moczydły Dubiny – Moczydły Kukielki	1,360	0,300	0,570		0,490
22	2325022	109012B	Osnówka – Osnówka Wyręby - Granne	2,873				2,873
23		109013B	Kobyla	1,125	0,625			0,500
24		109014B	Olszewo	0,380	0,380			

1	2	3	4	5	6	7	8	9
25		109015B	Twarogi Mazury	0,750		0,750		
Razem w dniu 31.12.2001 r.				55,762	5,945	9,510	5.640	34.667
w dniu 31.12.2002 r.				55,762	5,945	11,700	5,640	32,477

*zmiana nawierzchni w 2002 r.

5.1.3. Charakterystyka ogólna układu drogowego gminy

1) Długość dróg wynosiła:

a) stan na dzień 31.12.2001 r.

- wojewódzka o nawierzchni twardej ulepszonej 4,675 km,
- powiatowych 59,018 km; o twardej nawierzchni 51,451 km (w tym ulepszonej 41,677 km) oraz gruntowej 7,567 km,
- gminnych 55,762 km; o twardej nawierzchni 15,455 km oraz gruntowej 40,307 km,

b) stan na dzień 31.12.2002 r.

- wojewódzkiej o nawierzchni twardej ulepszonej 4,675 km,
- powiatowych 59,018 km; o twardej nawierzchni 51,451 km (w tym ulepszonej 43,677 km) oraz gruntowej 7,567 km,
- gminnych 55,762 km; o twardej nawierzchni 17,645 km oraz gruntowej 38,117 km.

2) Gęstość dróg.

Gęstość dróg o twardej i twardej ulepszonej nawierzchni wynosiła:

a) stan na dzień 31.12.2001 r. – 67,5 km/100 km² (w tym ulepszonej 43,7/100 km²), natomiast w skali województwa podlaskiego na drogach ogółem (zamiejskich i miejskich) odpowiednio – 52,3 km/100 km² i 38,2 km/1000 km² (oraz na drogach zamiejskich 47,4 km/100 km² i 33,3 km/100 km²),

b) stan na dzień 31.12.2002 r. – 69,6 km/100 km² (w tym ulepszonej 45,61 km/100 km²).

3) Ruch drogowy.

Średni ruch drogowy w pojazdach rzeczywistych na dobę (p/d) na drodze wojewódzkiej wynosił:

Tabela 35

Droga Nr 690	Rok	
	1995	2000
Ciechanowiec – Moczydły	1020	1120

Średni dobowy ruch na w/w odcinku drogi w 1995 r. wynosił 1120 p/d (w byłym województwie podlaskim na drogach wojewódzkich 1446 p/d, w kraju 2363 p/d). Wskaźnik wzrostu ruchu 2000/1995 na rozpatrywanym odcinku drogi wynosił 1,1, a na sieci dróg wojewódzkich 1,28.

5.2. Komunikacja autobusowa PPKS

Obszar gminy Perlejewo obsługiwany jest przez PPKS Siemiatycze następującymi liniami:

39a Gdańsk – Mława – Ciechanowiec – Siemiatycze
1593 Siemiatycze – Drohiczyn- Obniże/Granne

1595 Siemiatycze – Ciechanowiec/Brańsk
 1602 Ciechanowiec – Perlejewo – Osnówka
 1606 Ciechanowiec – Kobyła – Perlejewo – Ostrożany

Obsługa podróżnych odbywa się na poszczególnych przystankach autobusowych.

5.3. Ocena funkcjonowania komunikacji

1) Ocena układu drogowego.

Z analizy układu dróg publicznych, prawnie usankcjonowanych wynika, że nie zapewnia on dogodnej obsługi niektórym jednostkom osadniczym.

W celu poprawienia tej sytuacji proponuje się zaliczyć do dróg gminnych następujące drogi:

- Ulice we wsi Perlejewo
- ulica we wsi Stare Moczydły z połączeniem z drogą gminną 2325009,
- ulica we wsi Twarogi Mazury,
- ulice we wsi Twarogi Lackie

2) Ocena ze względu na rodzaj nawierzchni.

Z przedstawionych danych w pkt. 5.1.3. wynika że gęstość dróg publicznych o nawierzchni twardej i twardej ulepszonej w 2001 r. była większa odpowiednio o 29% i 14% od gęstości dróg publicznych ogółem (zamiejskich i miejskich) w województwie podlaskim oraz 42% i 31% od gęstości dróg zamiejskich.

Pomimo, że wskaźniki gęstości dróg publicznych są znacznie lepsze niż w województwie, to należy uznać, że stan dróg jest niezadowalający, z uwagi na dużą ilość dróg gminnych gruntowych 38,117 km tj. 68% tych dróg oraz brak dróg gminnych o nawierzchni twardej ulepszonej.

3) Ocena obsługi gminy komunikacją autobusową.

Wzrost ruchu samochodowego w 2000 r. w stosunku do 1995 r. w gminie Perlejewo na drodze Nr 690 wyniósł ok. 10%, natomiast na sieci dróg wojewódzkich w województwie podlaskim wynosił 28%.

Z porównania przepustowości drogi przy poziomie swobody ruchu D wynoszącej 1250 p/h przy szerokości jezdni 7 m z natężeniem ruchu wynoszącym 106 p/h ($0,095 \times 1120 = 106$) wynika, że istniejący przekrój drogi posiada rezerwy przepustowości.

4) Ocena obsługi gminy komunikacją autobusową.

Przy przyjęciu dostępności 2 km do przystanku autobusowego, poza przyjętym promieniem obsługi znajdują się następujące miejscowości: Kruzy, Głęboz, Leśniki, Wiktorowo, Twarogi Lackie, Twarogi Ruskie, Twarogi Mazury.

6. Infrastruktura techniczna

6.1. Zaopatrzenie w wodę

6.1.1. Ogólna charakterystyka zaopatrzenia w wodę

W gminie Perlejewo sieć osadniczą tworzy 35 miejscowości, wchodzących w skład 33 wsi.

Na koniec 2002 r. zwodociągowane były 22 wsie, co stanowi 66,7% ogółu wsi i zamieszkuje w nich 65,4% ludności gminy.

Długość sieci wodociągowej (bez przyłączy do budynków) wynosiła 48,8 km i wykonanych było 419 połączeń do budynków mieszkalnych o 423 mieszkaniach. Odsetek mieszkań podłączonych do sieci wodociągowej stanowi około 41,3% i jest niższy od średniej wojewódzkiej dla terenów wiejskich, kształtującej się w granicach 61%.

Zużycie wody wodociągowej na jednego mieszkańca gminy wynosiło 24,8% m³/rok (67,9 dm³/d) i jest większe od średniej wojewódzkiej dla terenów wiejskich wynoszącej w 2001 r. 20,1 m³/r (55,1 dm³/d).

Zaopatrzenie w wodę mieszkańców gminy odbywa się z 2 ujęć wody i stacji wodociągowych stanowiących własność gminy Perlejewo, a eksploatowanych przez Wojewódzki Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych Gospodarstwo Pomocnicze Eksploatacji Wodociągów w Białymstoku.

Stacje wodociągowe znajdują się w miejscowościach:

- Perlejewo – zaopatruje w wodę 12 wsi: Borzymy, Koski Wypychy, Koski Falki, Leszczka Duża, Leszczka Mała, Miodusy Dworaki, Miodusy Inochy, Miodusy Pokrzywne, Osnówka Wyręby, Perlejewo, Pieczyski, Twarogi Trąbnica,
- Moczydły Pszczółki – zaopatruje w wodę 10 wsi: Czarkówka Duża, Czarkówka Mała, Moczydły Dubiny, Moczydły Kukiełki, Moczydły Pszczółki, Stare Moczydły, Twarogi Lackie, Twarogi Mazury, Twarogi Ruskie, Twarogi Wypychy.

W pozostałych 11 wsiach: Głębozeczek, Głody, Granne, Kobyla, Kruzy, Leśniki, Olszewo, Osnówka, Pełch, Poniaty, Wiktorowo, mieszkańcy zaopatrują się w wodę z ujęć lokalnych w większości ze studni kopanych. W miejscowościach tych mieszka około 34,6% ludności gminy.

6.1.2. Rozwój scentralizowanych systemów zaopatrzenia w wodę

Zwodociągowanie gminy od 1985 r. przedstawia poniższa tabela.

Tabela 36

Wyszczególnienie	Stan na koniec roku									
	1985	1990	1991	1996	1998	1999	2000	2001	2002	
1	3	4	5	6	7	8	9	10	11	
Długość sieci wodociągowej w km	17,0	23,3	23,3	23,3	37,8	40,4	42,5	48,4	48,8	
Połączenia wodociągowe do budynków mieszkalnych w szt.	192	255	255	250	380	388	402	418	419	
Ilość wsi zwodociągowanych	4	10	10	10	21	21	21	22	22	
% zwodociągowanych wsi	12,1	30,3	30,3	30,3	63,6	63,6	63,6	66,7	66,7	
Zużycie wody wodociągowej w gosp. dom. tys. m ³ /rok	11,0	30,2	31,5	33,4	44,5	55,9	69,5	68,5	79,6	
Zużycie wody wodociągowej w gospodarstwach domowych na 1 mieszkańca	m ³ /rok	3,0	8,5	9,0	9,9	13,5	17,2	21,3	21,3	24,8
	dm ³ /d	8,2	23,3	24,6	27,0	37,0	47,1	58,2	58,3	67,9

Źródło: Dane WUS, UG Perlejewo, obliczenia własne

W 1996 r. zwodociągowanych było 10 wsi. W 1997 r. nastąpił rozwój scentralizowanych systemów i zwodociągowano 11 wsi, a w 3 latach następnych realizowano dalsze odcinki sieci w tych wsiach. 2001 r. przybyła jeszcze jedna zwodociągowana wieś i odsetek wsi zwodociągowanych wzrósł z 30,3% do 66,7%.

6.1.3. Stan zwodociągowania poszczególnych wsi w gminie na koniec 2000 r.

Tabela 37

Nazwa wodociągu	Wsie podłączone do sieci wodociągowej	Długość sieci wodociągowej w km	Podłączenia prowadzące do bud. mieszk.		% mieszk. podłączonych do sieci wodociągowej
			Budynki szt.	Mieszkania w tych bud. szt.	
1	2	3	4	5	6
Wodociąg Perlejewo	Borzymy	3,8	28	28	90,3
	Koski Wypychy	3,2	24	24	100
	Koski Falki				
	Leszczka Duża	2,6	42	42	58,3
	Leszczka Mała	2,4	34	34	82,9
	Miodusy Dworaki	4,7	26	26	79,4
	Miodusy Inochy	1,8	18	18	100
	Miodusy Pokrzywne	2,5	17	17	100
	Osnówka Wyręby	3,5	11	11	57,1
	Perlejewo	2,2	37	40	69,0
	Pieczyski	3,4	25	25	75,8
	Twarogi Trąbnica	1,2	18	18	100
	Wodociąg Moczydły Pszczółki	Czarkówka Duża	1,6	15	15
Czarkówka Mała		4,7	24	24	64,9
Moczydły Dubiny		1,0	5	5	26,3
Moczydły Kukielki		1,1	10	10	52,6
Moczydły Pszczółki		0,7	14	14	73,7
Stare Moczydły		1,0	8	8	61,5
Twarogi Lackie		1,9	27	28	44,4
Twarogi Mazury		2,6	11	11	91,7
Twarogi Ruskie		1,6	14	14	66,7
Twarogi Wypychy		0,9	11	11	64,7
Ogółem			48,8	419	42,3

Wskaźnik zwodociągowania poszczególnych wsi jest zróżnicowany, najniższy w Moczydłach Dubiny 26,3% i najwyższy 100% w 5 wsiach: Koski Wypychy, Koski Falki, Miodusy, Inochy i Miodusy Pokrzywne.

Wskaźnik poniżej 50% występował w 3 wsiach: w przedziale 50%-59,9% - 3 wsie, 60%-69,9% - 5 wsi, 70%-79,9% - 3 wsie, 80%-89,9% - 1 wieś i 90%-100% - 7 wsi

6.1.4. Charakterystyka ujęcia wody i stacji wodociągowych

1) Wodociąg komunalny Perlejewo.

Źródłem poboru wody jest ujęcie wody podziemnej z utworów czwartorzędowych, składające się z dwóch studni wierconych: SW-1 o głębokości 59,5 m i wydajności eksploatacyjnej $Q_e=46,0 \text{ m}^3/\text{h}$ (awaryjna) i SW-2 o głębokości 94,0 m i wydajności eksploatacyjnej $Q_e=103,0 \text{ m}^3/\text{h}$ (podstawowa).

Zatwierdzone zasoby eksploatacyjne ujęcia w kat. „B” wynoszą $Q_e=103,0 \text{ m}^3/\text{h}$ przy $s=4,0 \text{ m}$ (Decyzja Urzędu Wojewódzkiego w Łomży Wydział Gospodarki Terenowej i Ochrony Środowiska Nr GT.IV-8530/260/81 z dnia 6 lipca 1981 r.). Obie studnie znajdują się w granicach wygrodnzonego terenu stacji wodociągowej.

Urządzeniami do poboru i uzdatniania wody są:

- 2 pompy głębinowe typu G-80-VB

- 4 odżelaziacze Φ 1800
- 2 sprężarki powietrzne WANE
- 2 chlorofory C-52
- 4 odmagneziacze ciśnieniowe Φ 1800
- 2 zbiorniki hydroforowe o pojemności 6300 l.
- 2 wodomierze śrubowe Φ 100
- 1 wodomierz sprzężony Φ 150/40.

Przepustowość urządzeń technologicznych w hydroforni wyliczona jest na wydajność maksymalną godzinową równą $60 \text{ m}^3/\text{h}$.

Stacja wodociągowa pracuje w układzie jednostopniowego pompowania.

2) Wodociąg komunalny „Moczydły Pszczółki”.

Źródłem poboru wody jest ujęcie wody podziemnej z utworów czwartorzędowych, składające się z dwóch studni głębinowych: SW-1 o głębokości 102,0 m i wydajności eksploatacyjnej $Q_e=92,0 \text{ m}^3/\text{h}$ przy depresji $s=6,44 \text{ m}$ i SW-2 o głębokości 96,0 m i $Q_e=60,0 \text{ m}^3/\text{h}$ przy $s=18,5 \text{ m}$.

Zatwierdzone zasoby eksploatacyjne ujęcia w kat. „B” z utworów czwartorzędowych wynoszą $92 \text{ m}^3/\text{h}$ przy $s=6,44$ (decyzja Urzędu Wojewódzkiego w Łomży Nr OŚ.7524/4/95 z dnia 30.06.1995 r.).

Obie studnie zlokalizowane są na terenie stacji wodociągowej:

Urządzeniami do poboru i uzdatniania wody są:

- 2 pompy głębinowe
- 3 odżelaziacze Φ 1400
- 3 odmagneziacze ciśnieniowe Φ 1400
- 2 hydrofory o pojemności 4000 l.
- chlorator
- 2 wodomierze na rurociągach wejściowych do stacji
- 1 wodomierz na wyjściu ze stacji wodociągowej.

Stacja wodociągowa pracuje w układzie jednostopniowego pompowania.

6.1.5. Strefy ochronne komunalnych ujęć wody

Komunalne ujęcia wody w gminie Perlejewo wymagają tylko strefy ochronnej bezpośredniej ze względu na korzystne warunki hydrogeologiczne w aspekcie ochrony wód.

Strefy te zostały ustalone w pozwoleniach wodnoprawnych na eksploatację urządzeń i pobór wody dla poszczególnych wodociągów:

- 1) wodociąg Perlejewo – decyzja Starostwa Siemiatyckiego Nr RL.6223-9/2001 z dnia 24.04.2001 r., ważna do 31.05.2006 r., ustanawia strefy ochrony bezpośredniej o promieniu 10 m wokół każdej studni,
- 2) wodociąg Moczydły Pszczółki – decyzja Urzędu Wojewódzkiego w Łomży Nr OŚ.6210.I-12/96 z dnia 10.06.1996 r., ważna do 30.06.2006 r., ustanawia strefy ochrony bezpośredniej o promieniu 10 m wokół każdej studni.

Na terenie ochrony bezpośredniej należy zapewnić:

- odprowadzenie wód opadowych w taki sposób, aby nie mogły one przedostać się do urządzeń służących do poboru wody,
- zagospodarowanie terenu zielenią,
- zabezpieczenie wjazdu obudowy studziennej odpowiednim zamknięciem,
- ograniczenie do niezbędnych potrzeb przebywania osób nie zatrudnionych stale przy urządzeniach służących do poboru wody.

6.1.6. Ocena wydajności eksploatowanych ujęć wody

Wodociągi komunalne w gminie pracują w układzie jednostopniowego pompowania wody i wydajność ujęcia powinna zapewnić maksymalne godzinowe pobory wody.

Analizę wykorzystania poszczególnych ujęć wody w ostatnich trzech latach 2000-2002 obrazuje poniższa tabela.

Tabela 38

Wyszczególnienie	Rok	Wodociąg Perlejewo	Wodociąg Moczydły Pszczółki
1	2	3	4
Pobór wody z ujęcia w ciągu roku m ³ /r	2000	45300	36900
	2001	45900	34500
	2002	53600	37300
Pobór wody z ujęcia średni dobowy w m ³ d	2000	123,77	100,82
	2001	125,75	94,52
	2002	146,85	102,19
Pobór wody z ujęcia maksymalny godzinowy w m ³ /h	2000	16,8	13,7
	2001	17,0	12,8
	2002	19,9	13,8
Zatwierdzone zasoby ujęcia m ³ /h		103	92
Wykorzystanie zatwierdzonych zasobów przy rozbiórce maksymalnym godz. %	2000	16,3	14,9
	2001	16,5	13,9
	2002	19,3	15,0

Źródło: Dane z Urzędu Gminy Perlejewo + obliczenia własne

Wykorzystanie zatwierdzonych zasobów ujęć wodociągów komunalnych kształtuje się poniżej 20,0% i mają one znaczne rezerwy pozwalające zaopatrzyć w wodę niezwodociągowane wsie.

6.1.7. Ogólna ocena zaopatrzenia gminy w wodę

W gminie Perlejewo scentralizowanym systemem zaopatrzenia w wodę objętych jest 66,7% ogółu wsi i mieszka w nich tylko 65,4% ludności gminy, gdyż największe wsie: Pełch, Granne i Kobyla nie są zwodociągowane. Odsetek ludności korzystającej z wody wodociągowej jest jeszcze mniejszy i wynosi około 41,3%, ponieważ we wsiach zwodociągowanych nie wszystkie budynki mieszkalne podłączone są do sieci z uwagi na rozproszoną zabudowę.

Ujęcia wodociągów komunalnych mają wydajności znacznie przekraczające aktualne pobory wody i istnieje ponad 80% rezerwa w zatwierdzonych zasobach. Mogą one stanowić źródło zaopatrzenia w wodę pozostałych miejscowości w gminie poprzez rozbudowę sieci wodociągowej. Fakt ten należy zaliczyć do atutów rozwojowych gminy.

6.2. Odprowadzanie i oczyszczanie ścieków sanitarnych

6.2.1. Charakterystyka stanu istniejącego

Na terenie gminy Perlejewo brak jest scentralizowanych systemów kanalizacji sanitarnej. Ścieki odprowadzane są i gromadzone w urządzeniach lokalnych (zbiorniki szczelne, suche ustępy) i wywożone do punktu zlewnego przy oczyszczalni ścieków w Ciechanowcu. Wywo-

zem ścieków zajmuje się Zakład Gospodarki Komunalnej w Ciechanowcu na zlecenie użytkowników urzędzeń lokalnych.

6.2.2. Ogólna ocena gospodarki ściekowej

Stan gospodarki ściekowej na terenie gminy należy ocenić jako niezadowalający. Ścieki gromadzone są w zbiornikach, które często nie są szczelne, mogą powodować negatywny wpływ na środowisko w postaci skażenia gleby, wody i powietrza. Obniża to również standard życia mieszkańców i stanowi barierę w rozwoju gminy.

6.3. Gospodarka odpadami stałymi

6.3.1. Charakterystyka stanu istniejącego

Na terenie gminy Perlejewo brak jest zorganizowanego składowiska odpadów. W związku z tym znajdują się miejsca niekontrolowanego pozbywania się odpadów przez mieszkańców gminy tzw. „dzikie” wysypiska. Największe takie wysypiska znajdują się na gruntach wsi: Twarogi Lackie, Osnówka, Granne i Pełch.

Na wysypiska te trafiają odpady zebrane w gospodarstwach rolniczych, których nie można spalić, jak również wykorzystać jako karmę dla zwierząt lub surowiec na kompost do użytkowania gleby.

W 2000 r. został opracowany „Program gospodarki odpadami komunalnymi dla gminy Perlejewo do 2030 r.”, który jest sukcesywnie realizowany.

W dziewięciu miejscowościach: Perlejewo, Granne, Osnówka, Kruzy, Głębocek, Leśniki, Kobyla, Pełch i Leszczka Duża wywozem odpadów na wysypisko w Ciechanowcu zajmuje się prywatny zakład oczyszczania z Ciechanowca.

W kwietniu 2002 r. rozpoczęto, w ramach konkursu międzyszkolnego, zbiórkę surowców wtórnych przez dzieci i młodzież ze szkół podstawowych i gimnazjum. W ramach tych działań zebrano 3,55 Mg opakowań PET, 0,37 Mg puszek aluminiowych, 35,8 Mg stłuczki szklanej.

System gospodarki odpadami w gminie reguluje uchwała Nr 84/XVIII/2000 Rady Gminy w Perlejewie z dnia 26 listopada 2000 r. w sprawie szczegółowych zasad utrzymania czystości i porządku w gminie.

6.3.2. Ogólna ocena gospodarki odpadami stałymi

Gmina podjęła działania w zakresie uporządkowania gromadzenia odpadów z zasięgiem działania obejmującym tylko 9 miejscowości. W pozostałych miejscowościach brak jest zorganizowanego systemu gromadzenia i wywozu odpadów stałych i są one nieodpowiednio składowane, między innymi na „dzikich” wysypiskach. Powoduje to zagrożenie środowiska, gdyż mogą wywierać negatywny wpływ w postaci skażenia wody, powietrza, gleby, niszczenia walorów krajobrazowych oraz wyłączenie z użytkowania rolniczego lub leśnego określonych terenów.

Ogólnie należy stwierdzić, że gospodarka odpadami nie spełnia wszystkich wymogów zawartych w nowych przepisach prawnych, tj. ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. o odpadach (Dz. U. Nr 62, poz. 628) ustawy z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (Dz. U. Nr 132, poz. 622 ze zmianami) ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz. U. Nr 62, poz. 627 i Nr 115, poz. 1229 oraz z 2002 r. Nr 74, poz. 674, Nr 113, poz. 984, Nr 153, poz. 1271 i Nr 233, poz. 1957).

6.4. Elektroenergetyka

6.4.1. Charakterystyka stanu istniejącego

Źródłem zasilania w energię elektryczną gminy jest rozdzielnia sieciowa RS30/15kV w Ciechanowcu. Dwie główne linie wychodzące z w/w rozdzielni, relacji Ciechanowiec – Siemiatycze wraz z odgałęzieniami stanowią sieć SN zasilającą całą gminę.

Na obszarze gminy jest zlokalizowanych 42 stacje transformatorowe słupowe.

Bezpośrednia obsługa odbiorców odbywa się poprzez sieć NN napowietrzną bądź kablową.

Stan sieci SN 15kV jak i NN jest zróżnicowany. Część z niej wymaga remontu i sukcesywnej modernizacji. Szczególnie poprawy sytuacji zasilania wymagają sieci SN i NN we wsiach: Borzymy, Głody, Kobyla, Koski, Miodusy Dworaki, Miodusy Inochy, Osnówka, Pełch, Poniaty, Twarogi Trębica.

W celu zmniejszenia kosztów i poprawy jakości oświetlenia ulicznego – samorząd gminy zrealizował wymianę opraw tradycyjnych na energooszczędne. Zostało to wykonane we wsiach:

- Granne (21 szt),
- Kruzy (13 szt),
- Leśniki (10 szt).

6.4.2. Ocena dotychczasowego rozwoju systemu i główne problemy do rozwiązania

Podstawowym problemem do rozwiązania jest zsynchronizowanie potrzeb wynikających z zagospodarowania przestrzennego i jego rozwoju w poszczególnych obszarach gminy z możliwościami systemu elektroenergetycznego.

ZEB w ramach rozbudowy systemu na obszarze województwa planuje do 2005r. przebudowę rozdzielni sieciowej 30/15 kV w Ciechanowcu na RPZ 110/15 kV, który będzie zasilany linią WN 110 kV z RPZ Wysokie Mazowieckie. Obecnie linia ta została wybudowana i pracuje na napięciu 30 kV. Powstanie w Ciechanowcu stacji transformatorowo – rozdzielczej 110/15 kV zmieni radykalnie jakość zasilania wszystkich gmin, które dotychczas są zasilane z rozdzielni sieciowej 30 kV w Ciechanowcu.

Wobec powyższego będzie to miało zasadnicze znaczenie również dla gminy Perlejewo. Niezależnie od poprawy źródła zasilania, potrzebna będzie sukcesywnie prowadzona modernizacja i rozbudowa sieci na obszarze gminy. Zakres i okres rozbudowy sieci będzie uzależniony od zapotrzebowania odbiorców istniejących i potencjalnych.

We wsiach (wymienionych w pkt. 1.1.) winno być to zrobione w pierwszej kolejności.

6.5. Gazownictwo

Gmina nie posiada obecnie urządzeń do odbioru gazu ziemnego.

W projekcie „Planu zagospodarowania przestrzennego województwa podlaskiego” zakłada się, że gazyfikacja gminy Perlejewo będzie wykonana w oparciu o istniejący gazociąg wysokiego ciśnienia DN 250 relacji Bobrowniki – Białystok – Wyszków. Rozpoczęcie i zakres inwestycji gazowniczych uzależnione będzie od zainteresowania odbiorców nie tylko w gminie Perlejewo, ale również sąsiednich, leżących na trasie projektowanego gazociągu tj.: Szepietowo i Ciechanowiec. Wobec braku sieci gazu przewodowego, mieszkańcy gminy korzystają z gazu propan – butan. Szacuje się, że ~90% gospodarstw domowych korzysta z tego rodzaju gazu do przygotowania posiłków.

6.6 Ciepłownictwo

6.6.1. Charakterystyka stanu istniejącego

Na obszarze gminy istnieje 11 większych źródeł wytwarzania energii cieplnej w obiektach użyteczności publicznej. Są to:

Tabela 39

Lp.	Nazwa i adres	Rodzaj paliwa
1	2	3
1	UG Perlejewo	węgiel kamienny
2	Szkoła Podstawowa i Gimnazjum oraz Dom Nauczyciela	olej opałowy
3	NZOZ Perlejewo	węgiel kamienny
4	BS Perlejewo	olej opałowy
5	SRSJ Ciechanowiec	olej opałowy
6	Plebania Perlejewo	węgiel kamienny
7	Szkoła Podstawowa Kobyla	węgiel kamienny
8	Szkoła Podstawowa Granne	węgiel kamienny
9	Szkoła Podstawowa Miodusy	węgiel kamienny
10	Szkoła Podstawowa i Weterynaria w Borzymach	węgiel kamienny

W zabudowie mieszkaniowej dominującym rozwiązaniem są lokalne źródła ciepła na paliwa stałe (węgiel). W niewielkim stopniu mieszkańcy stosują paliwa – takie jak olej i gaz propan – butan.

6.6.2. Ocena stanu ciepłownictwa

Istniejące źródła w pełni pokrywają zapotrzebowanie na ciepło.

Praca istniejących kotłowni na paliwa stałe przyczynia się do zanieczyszczenia środowiska. Szansę na poprawę istniejącego stanu rzeczy jest przejście na paliwa ekologiczne. Z zestawienia kotłowni wynika, że już ~30% źródeł energii pracuje na paliwie ekologicznym.

Zastosowanie gazu ziemnego jako paliwa wiąże się z potrzebą budowy systemu gazowniczego nie tylko wysokiego ciśnienia i stacji redukcyjno pomiarowej I^o, ale również sieci rozdzielczej średniego ciśnienia na obszarze gminy.

Do czasu zastosowania na szerszą skalę paliw ekologicznych należy dążyć do utrzymania w dobrym stanie technicznym istniejące urządzenia oraz stosowanie na szerszą skalę urządzeń odpylających.

6.7. Telekomunikacja

6.7.1. Telefonia przewodowa

System ten w gminie składa się z:

- centrali telefonicznej cyfrowej, zlokalizowanej w Leszczce Dużej (budynek BS Perlejewo),
- linii kablowej światłowodowej relacji Ciechanowiec – Leszczka Duża- Perlejewo- Ostrożany Drohiczyn z odgałęzieniem do Grannego,
- sieci rozdzielczej napowietrznej.

Wskaźnik ilości abonentów TP S.A. na 1000 mieszkańców wynosi 150 i jest wynikiem średnim na obszarze województwa.

W celu podniesienia standardu usług telefonicznych oraz zaspokojenia potrzeb mieszkańców w tym zakresie jest potrzeba wymiany centrali w Leszcu Dużym, zainstalowania tzw. central wyniesionych oraz sieci rozdzielczej kablowej miedzianej. Na obszarze całej gminy samorząd gminny zamierza zrealizować tę inwestycję w dwóch etapach.

6.7.2. Telefonia komórkowa

Na obszarze gminy w miejscowości Perlejewo jest zlokalizowana stacja bazowa telefonii komórkowej operatora CENTERTEL/ Idea. Umożliwia to korzystanie mieszkańcom gminy z tego rodzaju usług.

6.7.3. Radiokomunikacja i teletransmisja

Na terenie gminy są wyznaczone pasy ochronne szer. 80 m radiokomunikacji i teletransmisji relacji Chruszczewo Włociańskie – Makarki. Wyznaczenie ich zapobiega realizacji obiektów, które zakłócałyby pracę urządzeń teletransmisji i radiokomunikacji w korytarzu przesyłu.

7. Syntetyczna ocena poziomu zaspokojenia potrzeb ludności i zagospodarowania gminy Perlejewo w 2001 r.

Tabela 40

Wyszczególnienie	Województwo	Powiat	Gmina	Relacja gmina: woj./powiat	
				5	6
1	2	3	4	5	6
POWIERZCHNIA I SIEĆ OSADNICZA					
1. Powierzchnia w km ² ogółem	20179,6	1459,6	106,3	0,53	7,3
W tym:					
Tereny wiejskie w km ²	19277,2	1407,7	106,3	0,55	7,5
Obszary chronione w km ²	6443,4	321,6	8,5	0,13	2,6
W % powierzchni ogółem	31,9	21,4	8,0	25,1	37,4
2. Liczba miejscowości wiejskich na 100 km ²	3947	275	35	0,89	12,6
	20,5	19,5	32,9	160,5	168,7
LUDNOŚĆ I RYNEK PRACY					
3. Ludność ogółem	1219879	51452	3205	0,26	6,2
w tym kobiety	620834	26070	1586	0,26	6,1
w %	50,9	50,8	49,5	97,2	97,4
4. Ludność wiejska	505519	33372	3205	0,63	9,6
w tym kobiety	248849	16645	1586	0,64	9,5
w %	49,2	49,7	49,5	100,6	99,6
5. Gęstość zaludnienia osób/ km ²	60	35	30	50,0	87,7
W tym tereny wiejskie	26	24	30	115,4	125,0
6. Ludność wiejska wg wieku w % ogół.					
0-17	25,1	22,7	25,4	101,2	111,9
18-64M/59K	54,0	52,1	51,7	95,7	99,2
65M-60K i więcej	20,9	25,2	22,9	109,6	90,9

1	2	3	4	5	6	1
7. Liczba osób w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym ogółem		68,9	80,7	93,6	135,8	116,0
na wsi		85,2	92,1	93,6	109,9	101,6
8. Przyrost naturalny ogółem osoby na 1000 l.		-41	-138	-10	23,8	7,2
wieś osoby		-0,0	02,7	-3,1	-	114,8
na 1000 l.		-955	0170	-10	1,0	5,9
9. Saldo migracji – ogółem osoby na 1000 l.		-1,9	-5,9	-3,1	163,2	52,5
wieś - osoby		01464	-226	-30	2,0	13,3
na 1000 l.		-1,2	-4,4	-9,4	783,3	213,6
wieś - osoby		-1869	-221	-30	1,6	13,6
na 1000 ludności		-3,7	-6,6	-9,4	254,1	142,4
10. Zasoby pracy w tys. osób		571,5	-	1,8	0,31	-
11. Ogólny wsp. akt. zawod. W %		46,8	-	55,2	117,9	-
12. Pracujący w gosp. narodowej w tys.		485	-	1,7	0,35	-
13. Pracujący poza roln. ind. na wsi (bez małych przedsiębiorstwa 1-9 zatrudn.) na 1000 l.		27960	1738	119	0,43	6,8
na 1000 l.		55,3	52,1	37,1	67,1	72,1
14. Bezrobotni zarejestrowani ogółem na wsi		86471	2082	67	0,08	3,2
na wsi		31333	1068	67	0,21	6,3
15. Udział bezrobotnych zarejestr. w grupie osób w wieku produk. – ogółem na wsi		12,1	7,4	4,0	33,1	54,1
na wsi		11,6	6,1	4,0	34,5	65,6
WARUNKI MIESZKANIOWE						
16. Mieszkania ogółem na wsi		387175	16875	1035	0,27	6,1
na wsi		151938	11447	1035	0,68	9,0
17. Izby mieszkalne ogółem na wsi		1440033	64338	4013	0,28	6,2
na wsi		578299	42574	4013	0,69	9,4
18. Pow. użytkowa w tys. m ² ogółem na wsi		25117,6	1156,1	87,6	0,35	7,6
na wsi		11499,3	808,1	87,6	0,76	10,8
19. Przeciętna na terenach wiejskich liczba izb w mieszkaniu		3,81	3,72	3,88	101,8	104,3
liczba osób w 1 mieszkaniu		3,31	2,89	3,10	93,7	107,3
liczba osób na 1 izbę		0,87	0,78	0,80	92,0	102,6
pow. użyt. w m ² mieszkania		75,7	70,6	84,6	111,8	119,8
pow. użyt. w m ² na 1 osobę		22,9	24,4	27,3	119,2	111,9
mieszkania na 1000 ludności		301	343	323	107,3	94,2
USŁUGI SPOŁĘCZNE						
20. Szkoły podstawowe ogółem		584	27	5	0,86	18,5
21. Szkoły podstawowe na wsi		436	23	5	1,15	21,7
pomieszczenia do nauczania		3371	190	19	0,56	10,0
oddziały		2383	135	18	0,76	13,3
nauczyciele pełnozatrudnieni		3172	163	24	0,76	14,7
uczniowie – osoby		39566	2473	300	0,76	12,1
na 1 szkołę		91	92	60	65,9	65,2
na 1 pomieszczenia		12	13	16	133,3	123,1

1	2	3	4	5	6	1
22. Placówki biblioteczne ogółem		374	29	1	0,27	3,4
23. Placówki biblioteczne na wsi		290	24	1	0,34	4,2
biblioteki i filie		196	10	1	0,41	10,0
punkty biblioteczne		94	14	-	-	-
liczba ludności na 1 placówkę		1743	1391	3201	183,9	230,4
księgozbiór na 1000 ludności		3976	3330	2941	74,0	88,3
24. Abonenci telefoniczni ogółem tys. (TP S.A. 1999 r.)		297,0	11,4	0,5	0,17	4,4
na 1000 ludności		242,9	218,6	147,7	60,8	67,6
25. Abonenci telefoniczni na wsi tys. (TP S.A. 1999 r.)		74,2	6,0	0,5	0,67	8,3
na 1000 ludności		145,7	178,0	147,7	101,4	83,0
26. Samochody osobowe (2000 r.)		259088	11791	913	0,35	7,7
na 1000 ludności		212,2	228,1	282,1	132,9	123,6
27. Placówki pocztowe na wsi		229	17	1	0,44	5,9
na 100 km ²		1,19	1,21	0,94	79,0	77,7
na 10 tys. ludności		4,5	5,0	3,1	68,9	62,0
ROLNICTWO I LEŚNICTWO						
28. Pow. użytków rolnych w ha		1199789	87527	7488	0,62	8,6
% pow. całkowitej		59,5	60,0	70,4	118,3	117,3
na 1 mieszkańca w ha		0,98	1,70	2,34	238,8	137,6
29. Pow. gruntów ornych w ha		792822	67068	6504	0,82	9,7
% pow. użytków rolnych		66,1	76,6	86,6	131,0	113,1
30. Użytkowanie gruntów w gospodarstwach indywidualnych – pow. użytków rolnych w ha		1138795	83875	7475	0,66	8,9
powierzchnia gruntów ornych w ha		755038	64299	6494	0,86	10,1
31. Liczba gosp. indywidualnych		102800	-	757	0,74	-
średnia pow. gosp. rol. użytki rolne w ha		11,1	-	9,9	89,2	-
grunty orne w ha		7,3	-	8,6	117,8	-
32. Powierzchnia zasiewów (1996) ogółem w ha		772160	-	6508	0,84	-
w tym w % zboża ogółem		75,2	-	57,6	76,6	-
pszenica		10,9	-	8,0	73,4	-
żyto		18,8	-	15,2	80,9	-
mieszanki zbożowe		27,7	-	24,4	88,1	-
ziemniaki		12,5	-	16,3	130,4	-
przemysłowe		0,9	-	0,5	55,6	-
pastewne		9,0	-	24,1	267,8	-
warzywa gruntowe		1,0	-	0,2	20,0	-
33. Zwierzęta gospodarskie na 100 ha użytków rolnych (1996/1997)						
bydło		56,2	-	76,5	1361	-
w tym krowy		28,1	-	40,9	145,6	-
trzoda chlewna		79,5	-	67,2	84,5	-
owce		3,5	-	6,4	182,9	-
34. Lasy i grunty leśne w ha		599697	47380	2044	0,34	4,3

1	2	3	4	5	6
w % powierzchni ogółem	29,7	32,5	19,2	64,6	59,1
35. Lasy w gospodarstwach indywidualnych	179531	20194	1791	1,0	8,9
w % powierzchni leśnej	29,9	42,6	87,6	293,0	205,6
GOSPODARKA POZAROLNICZA					
36. Podmioty gosp. narodowej	107101	3107	104	0,10	3,35
na 1000 ludności	87,8	60,4	32,4	36,9	53,6
w tym: sektor publiczny	2715	113	6	0,22	5,31
sektor prywatny	104386	2994	98	0,09	3,27
przemysł	9000	374	12	0,12	3,21
budownictwo	9880	366	11	0,11	3,01
handel i naprawy	30290	742	28	0,09	3,77
transport i łączność	7777	193	4	0,05	2,07
37. Sklepy na terenach wiejskich	218	183	14	4,98	7,65
na 1000 ludności	5,6	5,5	4,4	78,6	80,0
pow. sprzedażowa. w tys. m ²	168,6	11,1	0,9	0,53	8,11
na 1000 l. w m ²	333,5	331,2	278,1	83,4	84,0
38. Stacje paliw na terenach wiejskich	120	5	1	0,83	20,0
39. Samochody ciężarowe (2000 r.)	41748	1754	81	0,19	4,62
na 100 podmiotów gospodarczych	38,9	56,5	77,9	200,3	137,9
40. Drogi: krajowe w km	979	48	-	-	-
wojewódzkie w km	1202	91	4	0,33	4,40
krajowe i wojewódzkie km/100 km ²	10,8	9,5	3,8	35,2	40,0
SYTUACJA FINANSOWA					
41. Dochody budżetów gmin w tys. zł.	954497,3	58110,7	3588,2	0,38	2,09
na 1 mieszkańca w zł	1193	112,9	1118	93,7	99,0
w tym: dochody własne w %	35,5	40,5	24,6	69,7	60,7
subwencje w %	47,6	48,0	61,4	129,0	127,9
42. Wydatki budżetów w tys. zł	971083,4	57413,0	3858,1	0,40	6,72
na 1 mieszkańca w zł	1214	1116	1202	99,0	107,7
w tym inwestycje w %	19,7	14,0	27,6	140,1	197,1

8. Elementy przestrzennego zagospodarowania gminy o charakterze ponadgminnym

Na terenie gminy Perlejewo występują następujące elementy przestrzennego zagospodarowania o charakterze ponadgminnym:

- a) w zakresie walorów środowiska kulturowego obiekty zabytkowe wpisane do rejestru zabytków wymienione w pkt. 2.2.,
- b) w zakresie wartości środowiska przyrodniczego:
 - dolina rzeki Bug jako wielkoprzestrenny element ekosystemu przyrodniczego o znaczeniu krajowym,
 - lasy,
- c) w zakresie układu drogowego:
 - droga wojewódzka nr 690 Ciechanowiec – Siemiatycze
 - drogi powiatowe wymienione w pkt. 5.1. niniejszego „Studium”.

CZĘŚĆ II

KIERUNKI ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY PERLEJEWO

1. Polityka przestrzenna gminy

Polityka przestrzenna gminy Perlejewo powinna być podporządkowana głównym, perspektywicznym jego funkcjom.

Położenie gminy w obszarze o najwyższej wartości rolniczej przestrzeni produkcyjnej w województwie i na ważnym ciągu komunikacyjnym oraz walory przyrodnicze wyznaczają kierunek rozwoju gospodarczego gminy.

1.1. Kierunki rozwoju funkcji gminy oraz wiejskich jednostek osadniczych

1) Funkcje wsi Perlejewo z zespołem wsi Leszczka Duża, Leszczka Mała i Pieczyski.

W perspektywie należy oczekiwać wyraźnego ukierunkowania rozwoju wsi gminnej wraz z zespołem do pełnienia funkcji ośrodka lokalnego o poszerzonym programie tj.:

- a) funkcji usług gminnych z zakresu: oświaty, zdrowia, kultury, handlu, finansów, administracji samorządowej i gospodarczej,
- b) funkcji obsługi rolnictwa,
- c) funkcji mieszkaniowej.

2) Funkcje gminy.

- a) funkcje rolnicze ukierunkowane na produkcję ziemniaków, zbóż i hodowlę trzody chlewnej,
- b) funkcje leśne,
- c) funkcje wypoczynkowe związane z doliną Bugu,
- d) funkcje obsługi komunikacji.

3) Funkcje jednostek osadniczych.

- a) Jednostki osadnicze o poszerzonym programie usług (szkoła, handel, mieszkalnictwo, usługi, urzędnictwo obsługi rolnictwa – Granne, Kobyla, Twarogi Lackie i Ruskie, Pełch.
- b) Jednostki osadnicze z usługami elementarnymi (sklep, świetlica, zlewnia mleka, itp.) – Borzymy, Czarkówka Mała i Duża, Miodusy Dworaki, Miodusy Pokrzywne, Osnówka, Moczydły Psczołki.
- c) Pozostałe jednostki osadnicze o funkcjach produkcji rolnej i mieszkaniowej z możliwością lokalizacji pojedynczych usług, a także z uzupełniającą funkcją turystyczną: Kruzy, Głębozec, Leśniki, Głody, Poniaty, Olszewo, Łazy, Koski Falki, Moczydły Dubiny, Moczydły Kukielki, Moczydły Stare, Wiktorowo, Miodusy Inochy, Twarogi Mazury, Twarogi Trąbnica, Twarogi Wypychy, Koski Wypychy.

1.2. Problemy i bariery rozwoju gminy

W rozwoju społeczno - gospodarczym i przestrzennym gminy Perlejewo można wyodrębnić szereg problemów i barier rozwojowych, których rozwiązanie wymagać będzie dużych sił i środków finansowych.

Świadomość istnienia przeszkód w rozwoju pozwoli w przyszłości przewidywać w budżecie gminy odpowiednie środki na pokonanie barier, o ile będą one możliwe do pokonania środkami finansowymi.

Z uwarunkowań rozwoju przestrzennego gminy wyłaniają się następujące problemy rozwojowe:

- a) brak większego przemysłu i miejsc pracy na terenie gminy, szczególnie dla ludności rolniczej,
- b) zarysowujący się proces starzenia się ludności wiejskiej,

- c) braki w systemie kanalizacji sanitarnej, gazownictwie, elektroenergetyce, utylizacji odpadów stałych,
- d) braki w zakresie jakości dróg – złe nawierzchnie,
- e) trudności w zagospodarowaniu istniejącego majątku gminnego, urządzeń obsługi rolnictwa,
- f) bariera rozwoju wynikająca z podłoża socjologicznego, polegająca na fakcie, że wraz z rozwojem demokracji potęgują się protesty mieszkańców przeciw lokalizacji obiektów lub urządzeń o przeznaczeniu ogólnospołecznym lub uciążliwych dla mieszkańców,
- g) uwarunkowania wynikające z obowiązku ochrony środowiska, w tym ochrony gruntów rolnych i leśnych.

1.3. Szanse rozwoju gminy

Z uwarunkowań rozwoju przestrzennego gminy wyłaniają się pewne szanse rozwojowe, które należy wykorzystać w polityce gospodarczej i przestrzennej. Te elementy „Studium” powinny być przedmiotem promocji gminy jako propozycje potencjalnym inwestorom.

Szansami rozwoju gminy są:

- a) walory środowiska przyrodniczego gminy wynikające z jej położenia w dolinie Bugu stwarzają szansę rozwoju funkcji wypoczynkowo-turystycznej, w tym agroturystyki,
- b) jedna z lepszych w województwie podlaskim rolnicza przestrzeń produkcyjna, co stwarza możliwość intensyfikacji produkcji rolniczej i rozwoju przetwórstwa rolno-spożywczego,
- c) położenie gminy na drogowych ciągu komunikacyjnym prowadzącym z kierunku Warszawy do Drohiczyna i dalej na Białoruś,
- d) istniejące i projektowane systemy infrastruktury technicznej: elektroenergetyka, sieć wodociągowo-kanalizacyjna, gazownictwo,
- e) istniejące niewykorzystane obiekty infrastruktury społecznej, rolniczej i przemysłowej stwarzają szanse działalności gospodarczej w zakresie produkcji i usług,
- f) posiadanie „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta” oraz planu miejscowego zagospodarowania przestrzennego – co jest prawnym warunkiem jakiegokolwiek inwestowania na terenie gminy.

Czynnikami rozwoju gminy, które powinny być wykorzystane są:

- a) walory użytkowe wytworzone przez naturę (wody, gleba, klimat, krajobraz, ukształtowanie powierzchni),
- b) walory użytkowe będące wytworem działań człowieka (obiekty produkcyjne, infrastruktury technicznej i społecznej, urządzenia komunikacji, zasoby mieszkaniowe itp.),
- c) zasoby pracy (ilość, kwalifikacje, wydajność, tradycje dobrej i solidnej pracy),
- d) instytucje zajmujące się promocją i rozwojem gminy zlokalizowane poza terenem gminy (banki, agencje rozwoju i inne elementy składające się na tzw. otoczenie biznesu),
- e) kultura i tradycje gospodarcze gminy,
- f) atrakcyjność miejsc przebywania (tradycje mieszkańców, gościnność, porządek w obejściach i na ulicach, zagospodarowanie terenów, urządzenia umożliwiające realizację różnych potrzeb w zakresie wypoczynku, rozrywki, a także stan środowiska naturalnego).

1.4. Cele rozwoju przestrzennego gminy

1.4.1. Główne cele rozwoju

- a) Generalnie celem rozwoju gminy pierwszego rzędu jest zapewnienie mieszkańcom pracy i dochodów pozwalających na godziwy, w odczuciu społecznym, poziom życia,

W rozwoju gminy należy dążyć do zaspokojenia potrzeb społeczności lokalnej i zabezpieczenia powiązań społeczno – ekonomicznych terenów wiejskich z gminami sąsiednimi w sferach: społecznej, ekologicznej, infrastruktury technicznej.

- b) Należy wykorzystać dla rozwoju gminy istniejące położenie gminy, istniejące walory rolniczej przestrzeni produkcyjnej, majątek trwały oraz sprzyjać rozwojowi przedsiębiorczości mieszkańców,
- c) Społecznym efektem rozwoju gminy będzie poprawa szeroko rozumianych warunków życia mieszkańców.

1.4.2. Cele ekologiczne rozwoju

- a) Ochrona i zachowanie podstawowych elementów systemu przyrodniczego zapewniającego ciągłość przestrzenną systemu przyrodniczego województwa.
- b) Wzbogacenie i racjonalne wykorzystanie walorów systemu przyrodniczego dla rekreacji i rolnictwa.
- c) Zachowanie obszarów i obiektów prawnie chronionych.
- d) Objęcie ochroną prawną wybranych elementów systemu przyrodniczego i środowiska kulturowego.
- e) Zapewnienie normatywnych warunków sanitarnych zamieszkiwania ludności w zakresie: jakości powietrza atmosferycznego, poziomu hałasu i wibracji oraz elektromagnetycznego promieniowania niejonizującego.

1.4.3. Cele społeczne w zagospodarowaniu przestrzennym

- a) Należy tworzyć warunki do wzrostu ilości miejsc pracy na terenie gminy.
- b) W polityce rozwoju mieszkalnictwa należy dążyć do stworzenia warunków do podniesienia standardu zamieszkiwania tj. wzrostu jakości budowanych mieszkań, ich wyposażenia oraz remontu mieszkań opuszczonych.
- c) Ważnym zagadnieniem jest likwidacja barier komunikacyjnych, przestrzennych i technicznych dla osób niepełnosprawnych.
- d) Należy sprzyjać podnoszeniu poziomu wykształcenia ludności, rozwoju kultury, sportu, ochrony zdrowia i opieki społecznej.

1.4.4. Cele rozwoju gospodarczego

- a) Stworzenie warunków do rozwoju nieuciążliwego przemysłu (małe i średnie zakłady) i rzemiosła produkcyjnego a także usług poprzez wyposażenie w urządzenia infrastruktury technicznej terenów do tego celu przydatnych.
- b) Efektywne wykorzystywanie niezagospodarowanego majątku produkcyjnego surowców lokalnych, zasobów pracy i tradycji produkcyjnych.
- c) Poprawy struktury obszarowej gospodarstw rolnych.
- d) Rozwój urządzeń obsługi rolnictwa, ludności i ruchu turystycznego.
- e) Właściwe wykorzystanie możliwości produkcyjnych rolnictwa zgodnie z uwarunkowaniami wynikającymi z jakości rolniczej przestrzeni produkcyjnej (m. in. rozwój sadownictwa, warzywnictwa).

1.4.5. Cele rozwoju komunikacji

- a) Należy dążyć do stworzenia właściwych warunków do zaspokojenia potrzeb społecznych w zakresie przemieszczania się ludzi i towarów na terenie gminy, jak też przemieszczeń zewnętrznych, w tym tranzytu ludzi i towarów przez teren gminy.
- b) Zapewnienie funkcjonowania w odpowiednim standardzie prędkości i swobody ruchu tranzytowego na drodze wojewódzkiej.
- c) Minimalizacja kolizji między ruchem komunikacyjnym a zabudową i środowiskiem przyrodniczym.
- d) Utrzymanie w należyтым stanie ulic.
- e) Podnoszenie standardu wyposażenia dróg w urządzenia obsługi komunikacji, zwłaszcza przy drodze wojewódzkiej.

1.4.6. Cele rozwoju infrastruktury technicznej

Celem zasadniczym jest zapewnienie sprawnego i niezawodnego funkcjonowania wszystkich systemów infrastruktury technicznej, zapewniając zaspokojenie wszystkich potrzeb w sposób ciągły i efektywnie ekonomiczny, w tym:

- a) w zakresie gospodarki wodnej, ściekowej i odpadami stałymi:
 - ochrona zasobów wód podziemnych stanowiących źródło zaopatrzenia mieszkańców w wodę,
 - uporządkowanie gospodarki wodnej, w której zakłada się pełne zaopatrzenie w wodę podmiotów gospodarczych i społecznych – przy zachowaniu odpowiednich standardów (ilość i jakość wody),
 - dalszy rozwój gospodarki ściekowej,
 - rozwiązanie problemu gospodarki odpadami,
 - zmniejszenie uciążliwości urządzeń gospodarki wodno-ściekowej i eliminacja kolizji z zabudową,
- b) w zakresie energetyki i telekomunikacji:
 - dostosowanie systemu elektroenergetycznego do potrzeb wynikających z długookresowego funkcjonowania systemu poprzez modernizację i rozbudowę sieci SN 15 kV oraz NN,
 - zapewnienie zaopatrzenia w gaz sieciowy poprzez budowę sieci gazowej do gminy, jak i też na jego terenie,
 - dalszy rozwój nowoczesnych systemów ogrzewania w celu poprawy efektywności ich funkcjonowania i zmniejszania uciążliwości dla środowiska – poprzez stosowanie ekologicznych paliw,
 - rozbudowa pojemności centrali i sieci telefonicznych,
 - utrzymanie istniejących urządzeń radiokomunikacji i teletransmisji oraz pasa ochronnego pod te urządzenia,
 - zmniejszenie uciążliwości i kolizji między sieciami energetycznymi a zabudową we wsiach i elementami systemu przyrodniczego gminy.

1.5. Obszary, dla których sporządzenie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego jest obowiązkowe

Obowiązek opracowania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego wynika z art. 13 ustawy z dnia 7 lipca 1994r. o zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 1999 r. Nr 15, poz. 139, Nr 41, poz. 412, Nr 111, poz. 1279, z 2000 r. Nr 12, poz. 136, Nr 109, poz.

1157, Nr 120, poz. 1268, z 2001 r. Nr 5, poz. 42, Nr 14, poz. 124, Nr 100, poz. 1085, Nr 115, poz. 1229, Nr 154, poz. 1804, z 2002 r. Nr 25, poz. 253, Nr 113, poz. 984, Nr 130, poz. 1112).

Zatem miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego muszą być opracowane w przypadkach:

- a) gdy przepisy szczególne tak stanowią tj.
 - w przypadku, gdy realizacja inwestycji wymaga uzyskania zgody odpowiedniego organu na przeznaczenie terenów rolnych lub leśnych na cele nierolnicze lub nieleśne, co wynika z art. 7 ustawy z dnia 3 lutego 1995 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych (Dz. U. Nr 16, poz. 87, z późn. zm.),
 - dla obszarów i zespołów poddawanych ochronie przez Radę Gminy, co wynika z art. 34, ust. 2 ustawy z dnia 16 października 1991 r. o ochronie przyrody (Dz. U. Nr 114, poz. 492, z późn. zm.).
- b) dla obszarów, na których przewiduje się realizację programów zawierających zadania rządowe służące realizacji celów publicznych (zadania centralne i wojewódzkie).
- c) dla obszarów, dla których przewiduje się zadania dla realizacji lokalnych celów publicznych na podstawie uchwały Rady Gminy (z wyjątkiem zadań związanych z budową urządzeń infrastruktury technicznej w granicach pasa drogowego).

Celem publicznym jest każda działalność Państwa lub Gminy wynikająca z ustawy, o ile wymaga ustalenia warunków zabudowy i zagospodarowania terenu i jest finansowania w całości lub częściowo z budżetu Państwa lub samorządu terytorialnego.

Za zadanie dla realizacji celów publicznych może być także uznane na wniosek właściwego ministra lub wojewody, zadanie służące realizacji ponadlokalnych celów publicznych, realizowane w całości ze środków własnych inwestora.

- d) dla terenów, które mogą być przeznaczone pod zabudowę mieszkaniową wynikającą z konieczności zaspokojenia potrzeb mieszkaniowych wspólnoty samorządowej.

Poza obowiązkami opracowania planów miejscowych wynikających z przepisów, Rada Gminy z własnej inicjatywy, bądź na wniosek Wójta Gminy będzie każdorazowo decydowała o potrzebie opracowania miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego, z tym, że plan miejscowy musi być spójny z ustaleniami niniejszego „Studium”. W przypadku niezgodności projektu planu miejscowego ze „Studium” należy dokonać zmiany ustaleń „Studium”.

1.6. Obszary przekształceń przestrzennych

Perspektywiczne kierunki zagospodarowania przestrzennego gminy Perlejewo wynikające z istniejących uwarunkowań przestrzenno – gospodarczych i innych – znanych obecnie zamierzeń inwestycyjnych instytucji gospodarczych, stwarzają przesłanki do wyróżnienia obszarów na terenie gminy, które ulegną zasadniczym przekształceniom przestrzennym.

Także nawet niewielkie zmiany wynikające z zamierzonych działań gminy w zakresie rozwoju społeczno – gospodarczego w okresie perspektywicznym, spowodują pewne punktowe, lub liniowe przekształcenia przestrzenne w miejscowościach, gdzie wystąpi jakikolwiek ruch budowlany, czy powstanie nowa działalność gospodarcza.

Przekształcenia te wynikają z zakładanego w „Studium” rozwoju poszczególnych dziedzin życia społeczno – gospodarczego.

Szczególnym przekształceniom ulegną następujące obszary:

- a) tereny przewidziane pod zabudowę przemysłowo-usługową,
- b) tereny przewidziane pod zabudowę mieszkaniową,
- c) tereny wyznaczone pod urządzenia i obiekty rekreacyjno-wypoczynkowe,
- d) obszary projektowanych inwestycji drogowych i infrastruktury technicznej,

- e) tereny powierzchniowej eksploatacji surowców, które po ich wyeksploatowaniu powinny być zrekultywowane w kierunku rolnym lub leśnym,
- f) tereny zabytków archeologicznych, które mogą być przedmiotem badań, wymienione w pkt. 2.2.2. I części Studium,
- g) tereny położone przy ciągu dróg: wojewódzkiej i powiatowych gdzie dopuszcza się rozwój urządzeń obsługi turystów i komunikacji,
- h) obszary rolne, które w wyniku przekształcenia rolnictwa mogą ulec przeobrażeniom co do wielkości gospodarstw rolnych, jak też struktury upraw,
- i) obszary leśne, które w wyniku ulepszania drzewostanu i dolesień spowodować mogą przeobrażenia przestrzenne i krajobrazowe,
- j) tereny przewidziane pod zabudowę mieszkaniową i usługową w plombach między zabudową istniejącą.

1.7. Kierunki rozwoju i przekształceń struktury przestrzennej zagospodarowania gminy, w tym tereny do rehabilitacji*

1.7.1. Obszary struktur przestrzennych

Podstawą perspektywicznych kierunków dalszego rozwoju przestrzennego gminy i przekształceń jej istniejącej struktury są aktualne uwarunkowania przestrzenne, przyrodnicze, gospodarcze, zamierzenia inwestycyjne gminy, jak też programy rządowe i innych instytucji działających na obszarze województwa, a także przewidywane zamierzenia ludności, której należy umożliwić realizację swoich zamierzeń na terenie gminy.

Z uwagi na wyżej wymienione uwarunkowania, wydziela się na obszarze gminy dwie strefy zagospodarowania przestrzennego, zróżnicowane co do celów i instrumentów polityki przestrzennej oraz kierunków i sposobów zagospodarowania:

- **Strefa A** – obszar o wysokim reżimie ochronnym z dopuszczeniem rozwoju turystyki, rolnictwa, osadnictwa, usług i rzemiosła nieuciążliwego. W strefie tej znajduje się obszar ochronny „NATURA 2000” oraz Obszar Chronionego Krajobrazu Doliny Bugu i Nurca. W skład tego obszaru wchodzi następujące miejscowości: Osnówka, Granne, Kruzy, Głęboboczek, Leśniki, Głody, Kobyla.
- **Strefa B** – obszar rolniczo-osadniczy i aktywizacji gospodarczej, obejmujący pozostałe tereny gminy.

Wymienione wyżej uwarunkowania rozwoju przestrzennego gminy, jak też określone w studium strefy zagospodarowania przestrzennego i kierunki ich zagospodarowania uwzględnia miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego gminy Perlejewo, uchwalony uchwałą Nr 45/IX/03 Rady Gminy w Perlejewie z dnia 7 grudnia 2003 r. (Dz. Urz. Woj. Podl. Nr 131, poz. 2623), zmieniony uchwałą Nr 11/III/06 Rady Gminy w Perlejewie z dnia 29 grudnia 2006 r. (Dz. Urz. Woj. Podl. z 2007 r. Nr 39, poz. 316).

Dopuszcza się dalsze sporządzanie zmian miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy w celu dostosowania funkcji poszczególnych terenów do nowych potrzeb, bez konieczności każdorazowej zmiany studium, pod warunkiem że nowe funkcje w planie będą zgodne z kierunkami i zasadami zagospodarowania poszczególnych obszarów struktur przestrzennych gminy.

1.7.1.1. Strefa A – obszar o wysokim reżimie ochronnym z dopuszczeniem rozwoju turystyki, rolnictwa, osadnictwa, usług i rzemiosła nieuciążliwego

* Uchwała Nr 42/VIII/07 Rady Gminy w Perlejewie z dnia 17 października 2007 r. w sprawie zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Perlejewo

a) Polityka przestrzenna w strefie „A”

- *ochrona wartości przyrodniczych terenów i warunków funkcjonowania ich systemów ekologicznych,*
- *racjonalne wykorzystanie terenów strefy głównie dla potrzeb rekreacji, turystyki i rolnictwa; dopuszcza się rozwój osadnictwa, usług i rzemiosła nieuciążliwego,*
- *minimalizowanie kolizji wartości ekologicznych z przebiegiem istniejących i projektowanych ciągów infrastruktury technicznej, komunikacji i innych obiektów nierolniczych, rolniczych i obsługi rolnictwa,*
- *dążenie do pełnego wyposażenia terenu w urządzenia infrastruktury technicznej (wodociąg, kanalizacja, elektroenergetyka, gazownictwo, systemy grzewcze z wykorzystaniem pomp ciepłych, telekomunikacja, gospodarka odpadami),*
- *dopuszcza się możliwość zmiany ustalonych w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego gminy funkcji terenów w drodze sporządzenia (zmiany) planu.*

b) Kierunki i zasady zagospodarowania w strefie „A”

- **w odniesieniu do funkcji osadniczej i usługowo-rzemieślniczej:**
 - *utrzymanie i rozwój istniejącej zabudowy mieszkaniowej, zagrodowej, usługowej i rzemieślniczej*
 - *rozwój zabudowy mieszkaniowej, zagrodowej, usługowej i rzemieślniczej na obszarach zwartej zabudowy wsi oraz na terenach przyległych do niej, lub w jej pobliżu – w drodze opracowania (zmiany) miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego*
- **w odniesieniu do funkcji turystycznej i wypoczynkowej:**
 - *utrzymanie i rozwój istniejącej zabudowy letniskowej, turystycznej i wypoczynkowej*
 - *dalszy rozwój na terenach do tego przydatnych zabudowy letniskowej, rekreacyjnej, turystycznej i wypoczynkowej oraz urządzeń z tym związanych, jak szlaki turystyki pieszej, rowerowej i konnej, wodnej, edukacyjnej, punkty widokowe, kąpieliska, pola biwakowe i inne urządzenia – w drodze opracowania (zmiany) miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego*
- **w odniesieniu do funkcji komunikacji i infrastruktury technicznej:**
 - *utrzymanie, modernizacja i rozwój istniejących urządzeń i tras komunikacyjnych oraz urządzeń i tras infrastruktury technicznej*
 - *dalszy rozwój urządzeń i tras komunikacyjnych oraz urządzeń i tras infrastruktury technicznej – w drodze opracowania (zmiany) miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego*
- **w odniesieniu do funkcji rolniczych, leśnych i ochrony środowiska przyrodniczego i kulturowego:**
 - *ochrona rolniczej przestrzeni produkcyjnej i lasów przed nieuzasadnionym ich przeznaczaniem na cele nierolnicze – tylko plan miejscowy zagospodarowania przestrzennego może przeznaczyć tereny pod inne cele niż rolnictwo i leśnictwo*
 - *utrzymanie istniejącej struktury użytkowania gruntów i mozaikowości pól z dopuszczeniem zamiany gruntów ornych na użytki zielone i ukierunkowanie rolnictwa na gospodarkę hodowlaną*

- *utrzymanie i rozwój niezbędnych urządzeń produkcji rolnej i leśnej oraz obsługi rolnictwa i leśnictwa*
- *poprawa standardu wyposażenie zabudowy zagrodowej*
- *zalesianie, zadrzewianie i zadarnianie gruntów narażonych na erozję*
- *upowszechnianie rolnictwa „ekologicznego”*
- *utrzymanie historycznie ukształtowanej sieci drożnej, rozłogów pól i formy budownictwa mieszkaniowego, zagrodowego i gospodarczego*
- *dopuszcza się zalesianie gruntów rolnych kl. V i VI oraz nieużytków*
- *dopuszcza się zalesianie gruntów rolnych klas I-IV na wniosek ich właścicieli, po opracowaniu miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego*

O sposobie zagospodarowania przestrzennego strefy „A” decyduje miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego gminy. Dopuszcza się zmianę miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego w celu dostosowania funkcji poszczególnych terenów do nowych potrzeb, bez konieczności każdorazowej zmiany studium, pod warunkiem że nowe funkcje w planie będą zgodne z kierunkami i zasadami zagospodarowania poszczególnych obszarów strefy „A”.

1.7.1.2. Strefa B – obszar rolniczo-osadniczy i aktywizacji gospodarczej

a) Polityka przestrzenna w strefie „B”

- *ochrona wartości przyrodniczych terenów i warunków funkcjonowania ich systemów ekologicznych,*
- *racjonalne wykorzystanie terenów strefy głównie dla potrzeb osadnictwa i rozwoju gospodarczego; dopuszcza się rozwój zabudowy letniskowej, turystycznej i wypoczynkowej,*
- *minimalizowanie kolizji wartości ekologicznych z przebiegiem istniejących i projektowanych ciągów infrastruktury technicznej, komunikacji i innych obiektów nierolniczych,*
- *dążenie do pełnego wyposażenia terenu w urządzenia infrastruktury technicznej (wodociąg, kanalizacja, elektroenergetyka, gazownictwo, systemy grzewcze z wykorzystaniem pomp ciepłych, telekomunikacja, gospodarka odpadami),*
- *dopuszcza się możliwość zmiany ustalonych w planie funkcji terenów w drodze sporządzenia (zmiany) miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego.*

b) Kierunki i zasady zagospodarowania w strefie „B”

- **w odniesieniu do funkcji osadniczej i aktywizacji gospodarczej:**
 - *utrzymanie i rozwój istniejącej zabudowy mieszkaniowej, zagrodowej i usługowej, rzemieślniczej i przemysłowej oraz letniskowej, turystycznej i wypoczynkowej,*
 - *rozwój zabudowy mieszkaniowej, zagrodowej, usługowej, rzemieślniczej i przemysłowej na obszarach zwartej zabudowy wsi oraz na terenach przyległych do niej, lub w jej pobliżu (zabudowa letniskowa, turystyczna i wypoczynkowa może być lokalizowana w miejscach do tego przydatnych) – w drodze opracowania (zmiany) miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego*
 - *preferuje się rozwój ośrodka gminnego Perlejewo., wraz z zespołem wsi Leszczka Duża, Leszczka Mała, Pieczyński*
- **w odniesieniu do funkcji komunikacji i infrastruktury technicznej:**

- utrzymanie, modernizacja i rozwój istniejących tras komunikacyjnych i infrastruktury technicznej
 - dalszy rozwój tras komunikacyjnych oraz urządzeń infrastruktury technicznej – w drodze opracowania (zmiany) miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego
- **w odniesieniu do funkcji rolniczych, leśnych i ochrony środowiska przyrodniczego i kulturowego:**
- ochrona rolniczej przestrzeni produkcyjnej i lasów przed nieuzasadnionym ich przeznaczaniem na cele nierolnicze – tylko plan miejscowy zagospodarowania przestrzennego może przeznaczyć tereny pod inne cele niż rolnictwo i leśnictwo
 - wspieranie rozwoju rolnictwa intensywnego na obszarach najbardziej przydatnych rolniczo, dostosowanie zmian struktury obszarowej gospodarstw rolnych do wymogów Unii Europejskiej
 - utrzymanie i rozwój niezbędnych urządzeń produkcji rolnej i leśnej oraz obsługi rolnictwa i leśnictwa
 - poprawa standardu i wyposażenia zabudowy zagrodowej
 - dopuszcza się zalesianie gruntów rolnych kl. V i VI oraz nieużytków
 - dopuszcza się zalesianie gruntów rolnych klas I-IV na wniosek ich właścicieli, po opracowaniu miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego

O sposobie zagospodarowania przestrzennego strefy „B” decyduje miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego gminy. Dopuszcza się zmianę miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego w celu dostosowania funkcji poszczególnych terenów do nowych potrzeb, bez konieczności każdorazowej zmiany studium, pod warunkiem że nowe funkcje w planie będą zgodne z kierunkami i zasadami zagospodarowania poszczególnych obszarów strefy „B”.

1.7.2. Tereny zabudowane, w tym tereny do rehabilitacji

Tereny zabudowane w gminie ukształtowane są w większości w formie skupionej zabudowy wiejskiej, w której zdecydowanie przeważa system ulicówek, jednakże około 20% zabudowy występuje w formie rozproszonej.

Dominującą formę własności zasobów budynkowych stanowi własność prywatna, obiekty te niejednokrotnie wymagają remontu i modernizacji, a zwłaszcza budynki mieszkalne wyposażenia we współczesne urządzenia sanitarne.

Na terenie gminy Perlejewo znajdują się zaledwie 3 obiekty zabytkowe wpisane do rejestru zabytków. Wszystkie one podlegają ochronie konserwatorskiej na mocy przepisów ustawy o ochronie dóbr kultury. Wszelkie prace przy tych obiektach wymagają zezwolenia Podlaskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Białymstoku.

Ponadto na terenie gminy znajduje się szereg obiektów o wartościach kulturowych, wymienionych w p.2.2.2 niniejszego Studium, które pozostają w sferze zainteresowania konserwatorskiego.

W przypadku rozbiórki obiektów o wartościach kulturowych należy wykonać dokumentację ewidencyjną tych obiektów, zgodnie z instrukcją Ośrodka Dokumentacji Zabytków w Warszawie, to jest w porozumieniu z Podlaskim Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków w Białymstoku.

Polityka gminy wobec istniejących zasobów budowlanych:

- 1) *Do obowiązku właścicieli obiektów budowlanych należy utrzymania tych obiektów we właściwym stanie technicznym, do obowiązków gminy należy zapewnienie właściwego nadzoru nad przestrzeganiem tych obowiązków i udzielanie pomocy w ich realizacji,*

zwłaszcza w dziedzinie fachowego doradztwa oraz organizacji działalności budowlanej.

- 2) Władze gminy zobowiązane są do podejmowania działań prowadzących do podnoszenia estetyki zabudowy, zapewnienia ład przestrzennego w dziedzinie zagospodarowania terenów wsi, siedlisk i innych obiektów oraz do tworzenia odpowiedniej infrastruktury komunalnej, podnoszącej poziom cywilizacyjny na terenie gminy oraz warunki ochrony środowiska przyrodniczego.
- 3) Podejmowanie działalności inspirującej rolników do rozwijania agroturystyki i odpowiednich urządzeń i usług w tej dziedzinie w tym zwłaszcza właściwie wyposażonej bazy lokalowej.
- 4) Prowadzenie w sposób systematyczny, pod kierunkiem fachowych służb (konserwatorskich, nadzoru budowlanego) prac konserwacyjnych niezbędnych dla utrzymania we właściwym stanie technicznym obiektów zabytkowych, a także zapewnienie odpowiedniej ochrony obiektom posiadającym wartość kulturową. Obiekty te są cennym dorobkiem minionych pokoleń i mogą być wzorcem inspirującym do tworzenia nowej architektury regionalnej, a także są wartościowym elementem atrakcyjności terenu gminy.
- 5) Sprzyjanie adaptacji niewykorzystanych obiektów budowlanych na cele użytkowe, zwłaszcza na cele mieszkalnictwa rekreacyjnego i innych usług turystycznych, na zasadach przestrzegania przepisów dotyczących ochrony środowiska naturalnego, ochrony gruntów rolnych i leśnych oraz ochrony dóbr kultury, a także pod warunkiem zachowania tradycyjnych form adaptowanych obiektów.
- 6) Uzupełnianie wolnych przestrzeni w zabudowie wsi obiektami służącymi funkcji turystycznej, rekreacyjnej, usługowej oraz mieszkaniowej. Mogą to być obiekty w formie tradycyjnych zagród, a także rezydencje na wzór dworków i dworów oraz domy letniskowe i jednorodzinne czerpiące wzory z zabudowy zagrodowej.
- 7) Przyjmuje się, że istniejące zagrody oraz nowe budownictwo zagrodowe może być uzupełniane zabudową o funkcji turystycznej, letniskowej, rekreacyjnej i usługowej (w tym także drobne nieuciążliwe rzemiosło) i mieszkaniowej, pod warunkiem zapewnienia ład przestrzennego i harmonii z otoczeniem, a także przestrzegania przepisów o ochronie gruntów rolnych i leśnych oraz ochronie środowiska.
- 8) Powstawanie nowych siedlisk i nowej zabudowy na terenach wiejskich należy wiązać z warunkiem ich intensywnego zalesienia na co najmniej 1/2 terenu niezabudowanej części działki.
- 9) Kompleksowej rewaloryzacji powinien być poddany zespół dworski w Wiktorowie.

1.8. Zasady zabudowy i zagospodarowania*

- 1) Podstawowym instrumentem służącym do kreowania zabudowy i zagospodarowania przestrzennego gminy jest miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego gminy, który powinien być zgodny z polityką przestrzenną zawartą w niniejszym studium. O zgodności planu z polityką przestrzenną decyduje tekst studium.
- 2) Przyjmuje się, że terenami zwartej zabudowy są tereny w granicach istniejącej i projektowanej zabudowy, które powinny być ustalone w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego.
- 3) Budownictwo mieszkaniowe, zagrodowe oraz budownictwo przemysłowe, produkcji rolnej i leśnej oraz obsługi rolnictwa i leśnictwa, rzemieślnicze, usługowe, letniskowe i pensjonatowe powinno być realizowane na terenach zwartej zabudowy, lub do tej zabudowy

* Uchwała Nr 42/VIII/07 Rady Gminy w Perlejewie z dnia 17 października 2007 r. w sprawie zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Perlejewo

- bezpośrednio przylegających oraz położonych w jej pobliżu, pod warunkiem dostępu do drogi publicznej, z zachowaniem procedur i przepisów obowiązujących przy zmianie przeznaczenia terenu, a także w zgodności z przepisami o ochronie gruntów rolnych i leśnych.*
- 4) *Poza terenami zwartej zabudowy dopuszcza się realizację budownictwa związanego z komunikacją i infrastrukturą techniczną, zabudowę lotniskową, pensjonatową, obsługi turystyki oraz budownictwo zagrodowe, w tym agroturystyka, a także urządzenia produkcji rolnej i leśnej oraz obsługi rolnictwa i leśnictwa.*
 - 5) *W szczególnie uzasadnionych przypadkach dużym zapotrzebowaniem na budownictwo mieszkaniowe lub lotniskowe i rekreacyjne (w tym w wyniku potrzeb mieszkaniowych wspólnoty samorządowej, można je także realizować na terenach specjalnie na ten cel wyznaczonych w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego w postaci zgrupowań zabudowy z zapewnieniem uzbrojenia terenu. Do czasu budowy systemów uzbrojenia technicznego dopuszcza się rozwiązania lokalne.*
 - 6) *Dopuszcza się sytuowanie budynków w odległości 1,5 m od granicy z sąsiednią działką lub bezpośrednio przy granicy na zasadach określonych w przepisach szczególnych, w tym miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego.*
 - 7) *Dopuszcza się sytuowanie zabudowy usługowej i rzemieślniczej na terenach zabudowy zagrodowej, jeżeli nie wymaga to przeznaczenia gruntów rolnych i leśnych na cele nierolnicze i nieleśne.*
 - 8) *W realizacji zabudowy, lub jej uzupełnieniu należy przestrzegać następujących zasad:*
 - a) *dla zabudowy jednorodzinnej i zagrodowej wysokość do 2 kondygnacji nadziemnych plus użytkowe poddasze,*
 - b) *dla zabudowy mieszkaniowo-usługowej do 3 kondygnacji plus użytkowe poddasze, dla zabudowy usługowej i produkcyjnej wysokość zależna od potrzeb technologicznych,*
 - c) *w wyjątkowych sytuacjach można zezwolić dla budynków użyteczności publicznej wysokość 9 m od poziomu terenu do okapu,*
 - d) *dla zabudowy mieszkaniowej dachy symetryczne dwu- lub wielospadowe o nachyleniu połaci 35 – 45°, z poszerzonym okapem, zaś dla zabudowy produkcyjnej i usługowej dostosowane do potrzeb technologicznych,*
 - e) *w nowej zabudowie jednorodzinnej i zagrodowej należy zachować minimum 30% powierzchni działki biologicznie czynnej,*
 - f) *do prac wykończeniowych i elewacyjnych zaleca się stosowanie materiałów pochodzenia miejscowego: kamień, drewno itp.*
 - 9) *Budownictwo rolnicze w postaci ferm hodowlanych o liczbie wyższej niż 60 dużych jednostek przeliczeniowych inwentarza powinny być lokalizowane poza terenami zwartej zabudowy w odległości co najmniej 200 m od zabudowy mieszkaniowej.*
 - 10) *Inwestycje celu publicznego mogą być lokalizowane na obszarze całej gminy, na podstawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego.*
 - 11) *Na terenie gminy wyłącza się spod zabudowy tereny:*
 - *lasów (z wyjątkiem lasów przeznaczanych w miejscowych planach z.p. na inne cele),*
 - *trwałych użytków zielonych, w tym zmeliorowanych,*
 - *gruntów rolnych klas chronionych – I-III (z wyjątkiem przeznaczanych w miejscowych planach z.p. na inne cele),*
 - *dolin rzecznych,*
 - *zieleni urządzonej,*
 - *udokumentowanych złóż surowców oraz perspektywicznych obszarów eksploatacji surowców mineralnych (do czasu podjęcia ich eksploatacji) – po opracowaniu miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego.*
 - 12) *Na terenach wyłączonych spod zabudowy dopuszcza się lokalizację:*
 - *istniejącej zabudowy zagrodowej, jak też innej, oraz ich modernizację,*

- inwestycji służących obsłudze tych terenów, np. leśniczówka, gajówka, urządzenia hydrograficzne, itp.,
- inwestycji niekubaturowych, które dopuszcza ustawa o ochronie gruntów rolnych i leśnych,
- inwestycji liniowych urządzeń infrastruktury technicznej (napowietrznej i podziemnej),
- inwestycji drogowych polegających na modernizacji i poszerzeniu istniejących dróg, a także budowie nowych dróg,
- urządzeń turystycznych, w tym w lasach, których istnienie dopuszcza ustawa o lasach.

2. Kierunki i zadania zagospodarowania przestrzennego gminy – realizacja celów rozwoju przestrzennego gminy

2.1. Kierunki i zadania w zakresie ochrony, kształtowania i zagospodarowania środowiska przyrodniczego

Zakłada się zachowanie podstawowych elementów systemu przyrodniczego gminy – ochronę i wzbogacanie walorów ekologicznych i wartości użytkowych oraz ich racjonalne wykorzystanie w rozwoju gminy przy zapewnieniu sprawnego funkcjonowania całego systemu przyrodniczego w powiązaniu z systemem powiatowym i wojewódzkim.

2.1.1. Sieć dolin rzecznych

Sieć dolin rzecznych tworzą:

- dolina rzeki Bug –element wieloprzestrzenny systemu przyrodniczego stanowiący ciąg powiązań przyrodniczych o znaczeniu krajowym i funkcjach: ekologicznej, krajobrazowej, bioklimatycznej, gospodarczej i rekreacyjnej,
- doliny pozostałych mniejszych cieków wodnych oraz obniżen terenowych – elementy drobnoprzestrzenne systemu przyrodniczego, stanowiące ciągi przyrodnicze o znaczeniu lokalnym i funkcjach: ekologicznej, krajobrazowej, gospodarczej i rekreacyjnej.

Podstawowe kierunki zagospodarowania obszarów to:

- zachowanie funkcji i walorów środowiska ekologicznego,
- ochrona przed zainwestowaniem i degradacją, w szczególności sanitarną.

Realizacja w/w kierunków wymagać będzie uwzględnienia w planach miejscowych zagospodarowania przestrzennego i decyzjach o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu w szczególności:

- utrzymania zasady nienaruszalności stanu funkcjonowania doliny Bugu z jednoczesnym wyeliminowaniem wszelkich działań zewnętrznych, które mogłyby wpływać degradująco na walory przyrodnicze doliny jako obszaru chronionego krajobrazu i NATURA 2000,
- utrzymania dotychczasowego sposobu użytkowania pozostałych dolin jako ciągów naturalnej zieleni łąkowo-pastwiskowej z lokalnymi skupiskami wysokiej zieleni łąkowej wraz z dopuszczeniem realizacji w ich obrębie obiektów małej retencji wodnej,
- zakazu wykonywania prac ziemnych naruszających w sposób istotny rzeźbę terenu i układ stosunków wodnych,
- ustalenia zakazów:
 - odprowadzania ścieków sanitarnych (nieoczyszczonych i oczyszczonych) w ilości, która nie pozwala na utrzymanie odpowiedniej (planowanej) klasy czystości wód poszczególnych odbiorników (rzek),
 - realizacji obiektów kubaturowych oraz zbiorników do magazynowania substancji ropopochodnych, w tym stacji paliw,

- lokalizacji wysypisk odpadów stałych i wylewisk nieczystości płynnych,
- lokalizacji i realizacji wszelkiej zabudowy z wyjątkiem obiektów hydrotechnicznych w pasie 25 m od linii brzegowych rzek,
- wykonywania melioracji trwale naruszających stosunki wodne w dolinach rzecznych i obszarach źródliskowych naruszających w istotny sposób rzeźbę terenu.

2.1.2. Lasy

a) Kompleksy leśne występujące na obszarze gminy – elementy systemu przyrodniczego gminy o znaczeniu lokalnym i funkcjach: ekologicznej, gospodarczej, krajobrazowej i lokalnie rekreacyjnej.

Lasy w powiązaniu z ciągami ekologicznymi dolin rzecznych zachowują układ ciągłości przestrzennej systemu przyrodniczego. Są potencjalnym obszarem rozwoju związanego z w/w funkcjami i lokalnymi potrzebami.

b) Podstawowe kierunki zagospodarowania obszarów leśnych to:

- ochrona walorów przyrodniczych i użytkowych,
- utrzymanie trwałości i ciągłości przestrzennej funkcjonowania w ramach systemu ekologicznego gminy i powiatu oraz racjonalne wykorzystanie dla potrzeb gospodarczych i rekreacyjno-wypoczynkowych,
- powiększanie powierzchni i zasobów leśnych.

c) Realizacja w/w kierunków wymagać będzie w szczególności:

- zachowania lasów jako elementów krajobrazu naturalnego,
- prowadzenia gospodarki leśnej zgodnie z ustaleniami planów urządzenia lasów, uwzględniających zasadę powszechnej ochrony, trwałości utrzymania ciągłości użytkowania oraz dostosowania do ustalonych w planie funkcji i form użytkowania, niezależnie od struktury własnościowej lasów,
- udostępniania i częściowego przystosowywania kompleksów leśnych dla potrzeb rekreacyjno-wypoczynkowych,
- wykonania rekultywacji wyrobisk poeksploatacyjnych o kierunku leśnym,
- ustalenie granic polno-leśnych i wprowadzania ich do planów miejscowych zagospodarowania przestrzennego gminy lub indywidualne dolesienia po wprowadzeniu do planu miejscowego,
- wprowadzenia zakazu:
 - zmniejszania powierzchni leśnej na cele nieleśne,
 - zabudowy z wyjątkiem urządzeń integralnie związanych z ich funkcją,
 - realizacji przebiegu urządzeń liniowych (linii elektroenergetycznych, gazociągów, ropociągów, kolektorów sanitarnych, linii telekomunikacyjnych, dróg itp.) wymagających znacznej przecinki drzew.

2.1.3. Zieleń urządzona

a) Parki, skwery, zielenie uliczne, ogrodów przydomowych, przykościelna, cmentarna itp. – elementy uzupełniające system przyrodniczy gminy o znaczeniu lokalnym.

b) Podstawowym kierunkiem zagospodarowania jest ochrona powierzchni istniejącej zieleni urządzonej i form zagospodarowania przed likwidacją z wyjątkiem szczególnych przypadków realizacji ważnych elementów komunikacyjnych lub infrastrukturalnych.

c) Realizacja ochrony istniejącej zieleni urządzonej wymagać będzie w szczególności:

- zakazu przeznaczania tych terenów na inne cele w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego i decyzjach o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenów,
- doboru odpowiednich do warunków siedliskowych i układów przestrzennych gatunków zieleni,
- zachowania funkcji zieleni cmentarnej łącznie z jego układem przestrzennym,
- przestrzegania wymogów konserwatorskich w użytkowaniu i zagospodarowaniu obiektów stanowiących przedmiot ochrony konserwatorskiej.

2.1.4. Obszary i obiekty do objęcia szczególną formą ochrony przyrody

a) Ochroną przyrody objęte są następujące obszary i obiekty:

- Obszar Chronionego Krajobrazu Doliny Bugu i Nurca, w którym obowiązują zasady gospodarowania określone w Rozporządzeniu Wojewody Łomżyńskiego z dnia 19 maja 1998 roku w sprawie wyznaczenia obszarów chronionego krajobrazu na terenie województwa łomżyńskiego (Dz. Urz. Woj. Łomżyńskiego Nr 6, poz. 56 z dnia 15 czerwca 1998 roku),
- pomniki przyrody wpisane do rejestru Podlaskiego Konserwatora Przyrody:
 - trzy jałowce pospolite o obwodach 27 cm, 28 cm i 34 cm we wsi Granne Kolonia na działce leśnej,
 - lipa drobnolistna o obwodzie 360 cm i wysokości 20 m. we wsi Leszczka Duża,
 - lipa drobnolistna o obwodzie 300 cm i wysokości 19 m. we wsi Leszczka Mała,
 - lipa drobnolistna o obwodzie 320 cm i wysokości 19 m. we wsi Perlejewo.

Obszar Chronionego Krajobrazu Doliny Bugu i Nurca zostanie włączony do sieci NATURA 2000, jako część Podlaskiego Przełomu Bugu i będzie posiadał międzynarodowy status ochrony przyrody.

Na obszarze gminy Perlejewo występuje pięć obiektów - śródleśne bagienka z oczkami wodnymi i roślinnością torfowiskową, wskazane do objęcia prawną ochroną przyrody w formie użytków ekologicznych.

b) Podstawowe kierunki zagospodarowania obszarów to:

- zachowanie i prawna ochrona wysokich walorów środowiska przyrodniczego zgodnie z przepisami szczególnymi,
- dostosowanie form i intensywności zagospodarowania do nadrzędnej funkcji ochronnej obszarów.

c) Realizacja w/w kierunków wymagać będzie respektowania zakazów:

w stosunku do Obszaru Chronionego Krajobrazu Doliny Bugu i Nurca:

- niszczenia nor, żeremi, legowisk zwierzęcych, gniazd ptasich i niszczenia jaj,
- niszczenia gleby i naturalnego ukształtowania terenu,
- wysypywania, zakopywania, wylewania odpadów i innych nieczystości, innego zanieczyszczenia wód, gleby i powietrza poza miejscami do tego wyznaczonymi w planach zagospodarowania przestrzennego,
- zmiany stosunków wodnych z wyjątkiem zabiegów renaturalizacyjnych,
- lokalizacji budownictwa letniskowego poza miejscami do tego wyznaczonymi w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego,
- zabudowy pasa terenu o szerokości 25 m od linii brzegowej rzek,

w stosunku do pomników przyrody:

- wycinania, niszczenia i nacinania drzew,
- uszkodzania pąków kwiatów, owoców i liści,
- umieszczania napisów, znaków i tablic,
- zanieczyszczenia terenów w pobliżu drzew,
- wznecania ognia,

- wchodzenia na drzewa,
- wznoszenia budowli w promieniu 15 m od pnia drzew.

2.1.5. Kierunki i zadania w zakresie ochrony wód powierzchniowych i podziemnych

- a) Kierunki ochrony wód powierzchniowych i podziemnych to:
- uzyskanie i utrzymanie odpowiednich klas czystości wód powierzchniowych:
 - rzeka Bug – II klasa czystości na całej długości,
 - rzeka Pełchówka – II klasa czystości,
 - ochrona wód gruntowych przed zanieczyszczeniami sanitarnymi i przemysłowymi,
 - utrzymanie nienaruszalnego przepływu biologicznego (Qn) w podstawowych przekrojach SNQ – 95% rzeki Bug.
- b) Realizacja w/w kierunków wymagać będzie w szczególności:
- zakazu odprowadzania do wód powierzchniowych i gruntu ścieków sanitarnych i przemysłowych,
 - budowy stacji kontenerowych wspólnych dla zespołu wsi zwodociągowanych z późniejszym wywozem tych nieczystości do punktu zlewnego najbliższej oczyszczalni,
 - ochrony sanitarnej ujęć wód dla celów komunalnych i przemysłowych, zgodnie z ustaleniami pozwoleń wodno-prawnych,
 - wykorzystania dla celów gospodarczych i rolniczych wód stanowiących wyłącznie nadwyżki ponad przepływ biologiczny rzeki.

2.1.6. Kierunki sanitarnej ochrony powietrza atmosferycznego

- a) Kierunki ochrony powietrza atmosferycznego to:
- przeciwdziałanie wzrostowi zanieczyszczeń powietrza, głównie produktami pochodzącymi z procesów energetycznych, produkcyjnych oraz komunikacji (zwłaszcza pyłu zawieszonego, dwutlenku siarki i azotu oraz ołowiu),
 - poprawa warunków życia ludzi zamieszkałych na terenach będących w zasięgu oddziaływania zanieczyszczeń lub w jednostkach osadniczych o znacznej koncentracji lokalnych źródeł ciepła.
- b) Realizacja w/w kierunków wymagać będzie w szczególności:
- obowiązku stałego monitoringu atmosfery jako podstawy ustalania lokalnych, jednostkowych norm emisji zanieczyszczeń lub ich likwidacji w formie stosownych decyzji organów kompetentnych ds. ochrony środowiska szczebla samorządowego i państwowego,
 - wydawania nakazów instalowania urządzeń do redukcji zanieczyszczeń oraz zmian profilu i technologii produkcji w obiektach stanowiących głównie źródła zanieczyszczeń,
 - stosowania nowych nośników energetycznych (gazu ziemnego i płynnego, oleju opałowego, energii elektrycznej) o mniejszej uciążliwości dla środowiska,
 - przestrzegania zasady, iż ponadnormatywna uciążliwość sanitarna zakładu powinna mieścić się w granicach własnej działki,
 - utrzymania dobrego stanu dróg kołowych, a zwłaszcza drogi wojewódzkiej Ciechanowiec – Siemiatycze,
 - przestrzegania dopuszczalnych wartości stężeń substancji zanieczyszczających w powietrzu określonych w przepisach szczególnych.

2.1.7. Kierunki ochrony ludzi i środowiska przed hałasem i wibracjami oraz przed szkodliwym elektromagnetycznym promieniowaniem niejonizującym

- a) Kierunki ochrony z w/w zakresu dotyczą:
- minimalizacji poziomu hałasu i wibracji oraz promieniowania niejonizującego, głównie w obszarach stałego pobytu (zamieszkania) ludzi i rekreacji,
 - minimalizacji wpływu istniejących uciążliwości (hałas i wibracje) związanych z funkcjonowaniem komunikacji na środowisko i mieszkańców,
 - przestrzegania wymogów sanitarnych i norm odległościowych w stosunku do nowych lokalizacji obiektów i urządzeń stanowiących źródła emisji,
- b) Realizacja w/w kierunków wymagać będzie w szczególności:
- eliminacji z obszarów zamieszkania i rekreacji źródeł hałasu o ponadnormatywnym natężeniu poprzez zabezpieczenia techniczne lub zmianę technologii i urządzeń,
 - przestrzegania zasady, iż hałas i wibracje przekraczające dopuszczalne poziomy nie mogą wychodzić poza obręb działki, na której są wytwarzane,
 - określania zasad i warunków sytuowania nowej zabudowy w stosunku do dróg o znacznej uciążliwości akustycznej,
 - wykonywania prognoz oddziaływania projektowanej zabudowy i zagospodarowania terenów na etapie sporządzania miejscowych planów i na tej podstawie eliminowania zamierzeń planistycznych zagrażających środowisku,
 - wprowadzenia zalecenia wznoszenia budynków z pomieszczeniami przeznaczonymi na stały pobyt ludzi poza zasięgiem uciążliwości wynikających z funkcjonowania tras komunikacyjnych,
 - w przypadku obiektów wznoszonych w zasięgu oddziaływania uciążliwości związanych z użytkowaniem dróg oraz w przypadku istniejącej zabudowy mieszkaniowej, zastosowania rozwiązań eliminujących to oddziaływanie, tj. zabezpieczeń akustycznych, np. okien o podwyższonej izolacji akustycznej, ekranów akustycznych, nasadzeń zielenie ograniczającej rozprzestrzeniania hałasu i wibracji itp.,
 - przestrzegania i uwzględniania w planach miejscowych zagospodarowania przestrzennego oraz w decyzjach o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu norm dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku, określonych w Tabeli 1 i 2 stanowiących załącznik do rozporządzenia Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa z dnia 13 maja 1998 r. (Dz. Ustaw Nr 66, poz. 436).
- Zgodnie z powyższym rozporządzeniem, w odniesieniu do występującego rodzaju za-inwestowania (przeznaczenia terenu) w gminie Perlejewo powinny obowiązywać następujące dopuszczalne poziomy hałasu:

Tabela 41

Przeznaczenie terenu	Dopuszczalny poziom hałasu wyrażony równoznacznym poziomem dźwięku A w dB					
	drogi		pozostałe obiekty lub grupy źródeł hał.		linie elektroenergetyczne	
	pora dnia przedział czasu odniesienia równy 16 godzinom	pora nocy p.cz.odn. równy 8 godz.	pora dnia p.cz.odn. równy 8 najmniej korzyst. godz. dnia	pora nocy p.cz.odn. równy 1 najmn. korzyst. godz. nocy	pora dnia p.cz.odn. równy 16 godz.	pora nocy p.cz.odn. równy 8 godz.
1	2	3	4	5	6	7
-tereny wypocz.rekreacyjne	55	45	45	40	50	45
-tereny zab.miesz.kjedno-rodzinnej						
-tereny zab. związanej ze stałym lub wielogodzinnym pobytem dzieci i młodzieży					45	40
-tereny domów opieki						
-tereny zabudowy mieszkaniowej:	60	50	50	40	50	45
• wielorodzinnej						
• jednorodzinnej z usługami rzemieślniczy-						

mi • zagrodowej						
--------------------	--	--	--	--	--	--

- ustalenia przebiegu napowietrznych linii elektroenergetycznych z zachowaniem wymogów ochrony ludzi i środowiska przyrodniczego,
- przestrzegania dopuszczalnych poziomów elektromagnetycznego promieniowania niejonizującego charakteryzowanego przez wartości graniczne wielkości fizycznych wynikających z aktów prawnych,
- zachowanie w planach miejscowych odpowiednich linii zabudowy od projektowanych i istniejących urządzeń elektroenergetycznych.

2.1.8. Kierunki i zadania w zakresie ochrony powierzchni ziemi

- a) Kierunki ochrony powierzchni ziemi i racjonalnego wykorzystania jej walorów użytkowych w rozwoju gminy to:
- ochrona powierzchni ziemi przed zanieczyszczeniami stałymi i płynnymi,
 - ochrona rolniczej przestrzeni produkcyjnej przed przeznaczeniem jej na cele inne niż rolnicze,
 - ochrona powierzchni ziemi przed negatywnymi skutkami powierzchniowej eksploatacji surowców mineralnych.
- b) Realizacja w/w kierunków zagospodarowania wymagać będzie w szczególności:
- modernizacji gminnego wysypiska odpadów stałych z zachowaniem wymogów wynikających z potrzeb ochrony środowiska lub budowy nowego wysypiska,
 - sukcesywnej likwidacji nielegalnych wysypisk śmieci i rekultywacja terenów zdegradowanych,
 - tworzenie nowego systemu organizacyjnego odbioru i transportu odpadów poprzez tworzenie przejściowych składowisk typu kontenerowego z docelowym ich wywożeniem na urządzone wysypisko gminne z możliwością pozyskiwania surowców wtórnych,
 - budowy oczyszczalni ścieków przyzagrodowych lub stacji kontenerowych wspólnych dla zespołów wsi zwodociągowanych nie objętych scentralizowanym systemem kanalizacji, a do czasu ich wybudowania neutralizacja ścieków powinna odbywać się poprzez gromadzenie w szczelnych zbiornikach bezodpływowych a następnie poprzez wywóz do punktu zlewnego oczyszczalni komunalnej w Ciechanowcu,
 - zachowania dotychczasowej struktury przestrzennej gruntów rolnych i leśnych z możliwością ekologicznego jej wzbogacenia (zadrzewienia śródpolne, użytki ekologiczne itp.),
 - utrzymania wartościowych i intensywnie użytkowanych gruntów rolnych jako rolniczej przestrzeni produkcyjnej, z ewentualnym zachowaniem dotychczasowych form użytkowania i kierunków produkcji z preferowaniem rozwoju rolnictwa ekologicznego,
 - ograniczanie przeznaczania zwartych kompleksów gleb chronionych na cele budownictwa pozarolniczego z zastosowaniem przepisów ustawowych,
 - wzbogacania jakości rolniczej przestrzeni produkcyjnej poprzez regulację stosunków wodnych (drenaż, melioracje szczegółowe, zbiorniki małej retencji wodnej),
 - racjonalnej eksploatacji złóż surowców mineralnych z zachowaniem wymogów określonych w przepisach szczególnych,
 - prowadzenia sukcesywnej rekultywacji wyrobisk poeksploatacyjnych surowców mineralnych o kierunku rolnym lub leśnym,
 - zachowania w dotychczasowym użytkowaniu obszarów w okolicach wsi: Leszczka Duża, Leszczka Mała, Leśniki i Kruzy, uznanych za „obszary perspektywicznego wystę-

powania złóż surowców mineralnych stałych dla potrzeb lokalnych” (osady piaszczysto-żwirowe).

2.2. Kierunki i zadania ochrony dóbr kultury

Ochrona i utrzymanie w należyтым stanie technicznym obiektów zabytkowych i kulturowych, w miarę upływu lat będzie coraz trudniejsze i to gmina będzie musiała przejmować te obiekty oraz dbać o ich należyte utrzymanie.

Jednocześnie, istniejące na terenie gminy dobra kultury w postaci obiektów zabytkowych, obiektów o wartościach kulturowych, obiektów archeologicznych będą nabierały z biegiem lat wartości historycznych (niektóre z nich będą wpisane do rejestru zabytków), ale także ulegały dalszej degradacji technicznej, jeżeli nie podejmie się odpowiednich działań w celu utrzymania ich należytego stanu lub rekonstrukcji niektórych z nich.

Rozwiązanie tego trudnego problemu będzie wymagało skoordynowania działań administracji rządowej i samorządowej.

2.2.1. Ochrona obiektów zabytkowych i o wartościach kulturowych

Wszystkie obiekty uznane za zabytkowe oraz posiadające wartości historyczno – kulturowe wymienione w pkt. 2.2 I części Studium podlegają ochronie.

Ogólne kierunki działań:

- a) ściśle współpracować z Państwową Służbą Ochrony Zabytków,
- b) ustalać w planach miejscowych zagospodarowania przestrzennego odpowiednie zalecenia w celu ochrony zabytków i wartości kulturowych,
- c) kontrolować stan techniczny obiektów oraz udzielać pomocy (z udziałem Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków) ich właścicielom w celu należytego utrzymania obiektów,
- d) dbać o właściwe wykorzystanie funkcji obiektów,
- e) dążyć w szczególnych przypadkach do wykupienia obiektów przez gminę,
- f) w przypadku konieczności rozbiórki lub przeniesienia obiektu o wartościach kulturowych, należy przed jego likwidacją lub przeniesieniem dokonać inwentaryzacji na zasadach określonych przez Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków,
- g) wszelkie prace dotyczące obiektów zabytkowych i w ich bezpośrednim sąsiedztwie wymagają uzyskania zezwolenia Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków,
- h) na terenach cmentarzy i parków należy przeprowadzać systematyczne prace porządkowe i pielęgnacyjne zieleni oraz prace remontowo – konserwatorskie dawnych nagrobków i krzyży – po uprzednim uzyskaniu pozytywnej opinii Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków,
- i) wyznaczenie strefy ochrony częściowej w następujących miejscowościach z uwagi na zachowane dawne rozplanowanie oraz tradycyjną skalę zabudowy:
 - **Granne** – obszar w bezpośrednim sąsiedztwie kościoła oraz na trasie dojazdowej do przewozu. Elementy do zachowania: istniejąca skala zabudowy, zespół kościoła parafialnego i widok na kościół, historycznie zachowany układ drożny.
 - **Perlejewo** – obszar obejmuje plac przedkościelny i sąsiadujące z nim skrzyżowanie dróg. Elementy do zachowania: kościoła parafialnego o widok na kościół. Tradycyjna skala zabudowy podkreślająca dominantę świątyni, dotychczasowy układ dróg, najstarsza część cmentarza rzymskokatolickiego.
 - **Moczydły Stare** – obszar obejmuje historycznie ukształtowany układ okolicy. Elementy do zachowania: system drożny, podział działek, plac wiejski, dawna zabudowa.

- **Wiktorowo** – obszar obejmuje dawne założenie dworsko-ogrodowe: park, dwór i piwnica dworska.

W strefie należy: utrzymać zasadnicze elementy rozplanowania istniejącej substancji zabytkowej, charakter i skalę nowej zabudowy dostosować do zabudowy istniejącej, uzgadniać z PWKZ projekty nowych realizacji obiektów na terenach wsi o dobrze zachowanych rozplanowaniach przestrzennych oraz posiadających tradycyjną zabudowę (Perlejewo, Granne, Leszczka Duża i Mała, Kobyla), nowe obiekty należy realizować z materiałów, tradycyjnych, ograniczyć wysokość obiektów nowych do 9 m z dachami 2-spadowymi o symetrycznych połączeniach, dostosować nową zabudowę do tradycyjnej w zakresie skali, gabarytów i formy brył, nie wprowadzać obcych kulturowo materiałów jak np. siding, przeciwdziałać wychodzeniu budownictwa o charakterze rekreacyjnym poza obszary zwartej zabudowy wiejskiej, zachować kompozycję zespołu dworsko-ogrodowego w Wiktorowie.

2.2.2. Ochrona stanowisk archeologicznych

Ogólne kierunki działań:

- a) wprowadzać odpowiednie ustalenia w planach miejscowych zagospodarowania przestrzennego chroniące obiekty archeologiczne,
- b) w przypadku konieczności przeznaczania terenów ze stanowiskami archeologicznymi na ważne cele publiczne należy w planie miejscowym ustalić sposób postępowania uzgodniony z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków Archeologicznych,
- c) należy zapisywać w planach miejscowych zagospodarowania przestrzennego konieczność zawiadamiania służbę archeologiczną w przypadku natrafienia na obiekty nieznanego pochodzenia podczas prowadzonych prac ziemnych,
- d) stanowiska archeologiczne wpisane do rejestru zabytków nie powinny być rozkopywane, a na ich terenie nie należy lokalizować żadnych inwestycji,
- e) inwestycje planowane na obszarach stanowisk archeologicznych nie wpisanych do rejestru zabytków należy każdorazowo prowadzić pod nadzorem archeologicznym po uzyskaniu zgody Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków; w przypadku natrafienia w trakcie prowadzonych nadzorów archeologicznych na nawarstwienia lub obiekty archeologiczne, nadzory mogą być przekształcone w wyprzedzające badania archeologiczne.

2.2.3. Tworzenie nowych wartości kulturowych

- a) należy kultywować regionalne formy architektoniczne oraz tradycje materiałowe i konstrukcyjne,
- b) należy dążyć do indywidualizowania przestrzennych form zabudowy i zagospodarowania przestrzeni publicznych w dostosowaniu do otaczającej zabudowy i krajobrazu,
- c) wyżej wymienione działania należy wpisywać do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.

2.3. *Kierunki i zadania rozwoju infrastruktury społecznej i obszarów dla tych potrzeb**

2.3.1. *Tendencje demograficzne*

* Uchwała Nr 42/VIII/07 Rady Gminy w Perlejewie z dnia 17 października 2007 r. w sprawie zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Perlejewo

Liczba ludności woj. podlaskiego od 1997 r. wykazuje tendencję malejącą (1990 r. – 1200,3 tys.; 1997 r. – 1223,9 tys.; 2000 r. – 1210,7 tys.; 2005 r. – 1199,7 tys.)

Najnowsza prognoza demograficzna¹ przewiduje, że liczba mieszkańców będzie nadal systematycznie malała – początkowo nieznacznie do poziomu 1190 tys. w 2010 r. i 1080 tys. w 2015 r. W ostatnim okresie nastąpi dość znaczny ubytek ludności (do 1165 tys. w 2020 r. i 1118 tys. w 2030 r.) spowodowany głównie stopniowym zmniejszeniem się liczby urodzeń na skutek malejącej liczby kobiet w wieku rozrodczym.

Ubytek ogólnej liczby ludności spowodowany będzie zmniejszaniem się zaludnienia obszarów wiejskich. Spadek ten będzie obserwowany w ciągu całego prognozowanego okresu, a jego tempo będzie się zwiększać wraz z upływem lat.

W podobnych rozmiarach ubywać będzie liczba mieszkańców gminy, co przedstawiają poniższe dane:

<u>Lata</u>	<u>Liczba mieszkańców</u>
2000	3237
2005	3156
2010	3000
2020	2700

Wraz ze spadkiem zaludnienia gminy nastąpią zmiany w strukturze wieku ludności polegające na:

- stałym wzroście udziału ludności w wieku produkcyjnym: z 51,7% w r. 2000 do około 56% w r. 2020,
- powiększaniu się odsetka ludności w wieku poprodukcyjnym: z 22,9% do około 25%,
- znacznym spadkiem liczby i odsetka populacji dzieci i młodzieży. W największym stopniu dotyczyć to będzie dzieci w wieku szkoły podstawowej (7-12 lat) i nauki w gimnazjum (13-15lat). Wyniki szacunkowej projekcji wskazują, że w gminie Perlejewo tylko w latach 2000-2010 liczba dzieci w wieku 7-12 lat zmaleje z 293 do około 200 osób, tj. o 1/3, a w wieku 13-15 lat ze 139 do około 100 osób.

Przedstawione tendencje wpłyną na zmiany w wielkości zasobów pracy, strukturę gospodarstw rolnych, sposobów użytkowania urządzeń infrastruktury społecznej i konieczność selektywnej realizacji elementów infrastruktury technicznej. Depopulacja oraz dalsze zaawansowanie procesu starzenia się ludności spowoduje konieczność:

- rozszerzenia działań związanych z systemem zabezpieczenia społecznego,
- racjonalizacji sieci szkolnictwa podstawowego poprzez zmniejszanie ilości szkół,
- ukierunkowanie instrumentów polityki rolnej na zwiększenie powierzchni gospodarstw rolnych,
- zagospodarowanie substancji mieszkaniowej pozbawionej użytkowników,
- zagospodarowanie terenów rekreacyjnych w rejonie nadbużańskim.

2.3.2. Mieszkalnictwo.

Uwzględniając prognozę demograficzną oraz założenie, że na 1000 mieszkańców powinno przypadać w perspektywie 400 mieszkań wynika, że w gminie w 2020r. powinno być ogółem 1080-1100 mieszkań.

Oznacza to, że do tego czasu powinno przybyć 55-75 mieszkań, nie licząc ubytków zasobów mieszkaniowych o najniższym standardzie technicznym.

¹ Prognoza ludności Polski wg województw na lata 2003-2030: Główny Urząd Statystyczny, Warszawa 2004 r.

Ocenia się, że potrzeby w zakresie zaspokojenia potrzeb mieszkaniowych są rzędu kilku (5-10) mieszkań lub domów jednorodzinnych budowanych rocznie.

Główne zadania w zakresie mieszkalnictwa to:

- a) przygotowanie nowych terenów pod zabudowę mieszkaniową. W tym celu zakłada się możliwość realizacji budownictwa mieszkaniowego jednorodzinnego, głównie w ośrodku gminnym, na terenach wyznaczonych na ten cel w planach zagospodarowania przestrzennego.
- b) utrzymanie, modernizacja i uzupełnienie zabudowy na działkach plombowych, głównie w Perlejewie i wsiach z szansami rozwoju funkcji pozarolniczych,
- c) zagospodarowanie opuszczonych mieszkań w wyludniających się wsiach (aktualnie – około 80) m.in. na cele zabudowy letniskowej,
- d) przejmowanie do zasobów komunalnych opuszczonych zasobów prywatnych,
- e) budowa i uzupełnienie infrastruktury komunalnej i technicznej na terenach zabudowy mieszkaniowej i przeznaczonych do zabudowy,
- f) opracowanie w miarę potrzeb planów miejscowych zagospodarowania przestrzennego:
 - wyznaczających nowe tereny pod zabudowę mieszkaniową uwzględniającą bieżące i jedno - dwuletnie wyprzedzenie zapotrzebowania na tereny budowlane i możliwości uzbrojenia terenu,
 - określających zasady przekształceń zabudowy zagrodowej w mieszkaniową typu jednorodzinnej w poszczególnych jednostkach osadniczych.

Dopuszcza się rozwój zabudowy mieszkaniowej, zagrodowej, usługowej i rzemieślniczej na terenach zwartej zabudowy wsi, tj. w plombach między zabudową istniejącą, lub na obrzeżach terenów zwartej zabudowy, przylegających do nich, lub położonych w ich pobliżu, dostępnych do dróg publicznych.

W tym celu należy każdorazowo wprowadzić zmianę w obowiązującym miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego. Wprowadzenie zmiany w planie miejscowym będzie w takich przypadkach zgodne z polityką przestrzenną gminy zawartą w niniejszym studium. Dopuszcza się:

- a) lokalizację na terenach zabudowy jednorodzinnej i zagrodowej usług i rzemiosła nieuciążliwego,
- b) przekształcanie zabudowy jednorodzinnej w zabudowę usługową, rzemieślniczą oraz zagrodową,
- c) przekształcanie zabudowy jednorodzinnej w bardziej intensywną – szeregową, bliźniaczą, wielorodzinną,
- d) przekształcanie zabudowy zagrodowej w jednorodzinną, wielorodzinną, usługową, rzemieślniczą i produkcyjną.

Następujące tereny objęte miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego gminy Perlejewo, uchwalonego uchwałą Nr 45/IX/03 Rady Gminy w Perlejewie z dnia 7 grudnia 2003 r. (Dz. Urz. Woj. Podl. Nr 131, poz. 2623), zmienionego uchwałą Nr 11/III/06 Rady Gminy w Perlejewie z dnia 29 grudnia 2006 r. (Dz. Urz. Woj. Podl z 2007 r. Nr 39, poz. 316) przeznaczone są pod zabudowę mieszkaniową jednorodzinną z dopuszczeniem usług i rzemiosła nieuciążliwego – oznaczone symbolem **MN**, z dopuszczeniem zabudowy letniskowej rekreacyjnej – oznaczone symbolem **MNL** oraz zagrodowej – oznaczone symbolem **MR**, powinny być utrzymane, jak przewiduje plan, z możliwością zmiany ich funkcji.

Są to następujące tereny:

W zabudowie jednorodzinnej:

1) we wsi **Kruzy**:

- a) teren **1 MN**, obejmujący działkę nr geodezyjny 145/7 oraz część działki nr geodezyjny 145/10,
- b) teren **2 MN**, obejmujący działkę nr geodezyjny 148/3,
- c) teren **3 MNL**, obejmujący część działki nr geodezyjny 105/5,
- d) teren **4 MNL**, obejmujący część części działki nr geodezyjny 141/4,
- e) teren **5 MNL**, obejmujący część działki nr geodezyjny 149/30,
- f) teren **6 MN**, obejmujący działkę nr geodezyjny 142/8,
- g) tereny bez oznaczenia na rysunku planu, z istniejącą zabudową mieszkaniową, letniskową lub rekreacyjną, rozproszoną wśród zabudowy zagrodowej, na działkach nr geodezyjny: 101/2, 101/3, 101/5, 101/6, 101/15, 101/16, 133/14, 142/12;

2) we wsi **Granne**:

- a) teren **1 MNL**, obejmujący część działki nr geodezyjny 490,
- b) teren **2 MN**, obejmujący część działki nr geodezyjny 427,
- c) teren **4 MN**, obejmujący działkę nr geodezyjny 465/2,
- d) tereny bez oznaczenia na rysunku planu, z istniejącą zabudową mieszkaniową, letniskową lub rekreacyjną, rozproszoną wśród zabudowy zagrodowej, na działkach nr geodezyjny: 461, 978, 9/3, 489, 625/1, 475, 477, 479, 481, 466, 438, 358, 356, 485/2, 620, 615/1, 107, 232;

3) we wsi **Moczydły Pszczółki**, teren **1 MN**, obejmujący część działki nr geodezyjny 48,4) we wsi **Miodusy Pokrzywne** teren bez oznaczenia na rysunku planu, obejmujący istniejącą zabudowę mieszkaniową na działce numer geodezyjny 11;5) we wsi **Stare Moczydły**, teren bez oznaczenia na rysunku planu, obejmujący istniejącą zabudowę mieszkaniową na działce numer geodezyjny 9;6) we wsi **Borzymy**:

- c) teren **1 MN**, obejmujący istniejący dom nauczyciela,
- d) teren bez oznaczenia na rysunku planu, obejmujący istniejącą zabudowę mieszkaniową na działce numer geodezyjny 20/5;

7) we wsi **Twarogi Lackie, Twarogi Ruskie** oraz **Twarogi Trąbnica**:

- a) teren **1 MN**, obejmujący część działki nr geodezyjny 109/7,
- b) teren **2 MN**, obejmujący część działki nr geodezyjny 109/3 (w tym zabudowę) oraz część działki nr geodezyjny 109/4,
- c) teren **3 MN**, obejmujący istniejący dom nauczyciela,
- d) tereny bez oznaczenia na rysunku planu, obejmujące istniejącą zabudowę mieszkaniową na działkach numer geodezyjny 193/1, 193/2, 308 oraz 66 we wsi Twarogi Trąbnica;

8) we wsi **Twarogi Wypychy**, teren bez oznaczenia na rysunku planu, obejmujący istniejącą zabudowę mieszkaniową na działkach numer geodezyjny 34/2 i 34/4;

9) we wsi **Kobyła**:

- a) teren **1 MN**, obejmujący istniejący dom nauczyciela,
- b) teren **2 MNL**, obejmujący część działki nr geodezyjny 2/2 oraz działkę nr geodezyjny 5/2,
- c) teren **3 MN**, obejmujący działkę nr 321/4,
- d) tereny bez oznaczenia na rysunku planu, z istniejącą zabudową mieszkaniową, letniskową lub rekreacyjną, rozproszoną wśród zabudowy zagrodowej, na działkach nr geodezyjny: 53, 33/2, 86, 24/3, 112, 69;

10) we wsi **Pieczyski**:

- a) teren **1 MN**, obejmujący działki nr geodezyjny 180/3 i 180/4,
- b) tereny bez oznaczenia na rysunku planu, obejmujące istniejącą zabudowę mieszkaniową na działkach numer geodezyjny 163/3 i 187;

11) we wsi **Perlejewo**:

- a) teren **1 MN**, obejmujący części działek nr geodezyjny 79/1 i 79/2,
- b) teren **2 MN**, obejmujący część działki nr geodezyjny 81/1,
- c) teren **3 MN**, obejmujący działki nr geodezyjny 78/5 i 78/6,
- d) teren **4 MN**, obejmujący część działki nr geodezyjny 136/4,
- e) teren **5 MN**, obejmujący istniejący dom nauczyciela,
- f) teren **6 MN**, obejmujący działkę nr geodezyjny 126,
- g) tereny bez oznaczenia na rysunku planu, obejmujące istniejącą zabudowę mieszkaniową na działkach numer geodezyjny 98/3, 87/1, 842 i 127;

12) we wsi **Czarkówka Mała**, teren bez oznaczenia na rysunku planu, obejmujący istniejącą zabudowę mieszkaniową na działce numer geodezyjny 58;13) we wsi **Głęboczek**:

- a) teren **1 MN**, obejmujący część działki nr 57,
- b) tereny bez oznaczenia na rysunku planu, z istniejącą zabudową mieszkaniową, letniskową lub rekreacyjną, rozproszoną wśród zabudowy zagrodowej, na działkach nr geodezyjny: 34/10, 75/5, 42/2, 71/1, 71/2, 10/3, 32/8, 32/9;

14) we wsi **Leszczka Duża**: tereny bez oznaczenia na rysunku planu, obejmujące istniejącą zabudowę mieszkaniową na działkach numer geodezyjny 413, 414, 463/1, 463/2 i 275;15) we wsi **Leszczka Mała**:

- a) teren **1 MN**, obejmujący część działki nr 36/2,
- b) tereny bez oznaczenia na rysunku planu, z istniejącą zabudową mieszkaniową, letniskową lub rekreacyjną, rozproszoną wśród zabudowy zagrodowej, na działkach nr geodezyjny: 12/7, 22/5;

16) we wsi **Leśniki**:

- a) teren **1 MN**, obejmujący działkę nr geodezyjny 44/4,

- b) teren 2 **MNL**, obejmujący działki nr geodezyjny 36/7 i 36/8,
- c) tereny bez oznaczenia na rysunku planu, z istniejącą zabudową mieszkaniową, letniskową lub rekreacyjną, rozproszoną wśród zabudowy zagrodowej, na działkach nr geodezyjny: 48/1, 39/2, 44/5, 69/2, 69/3, 36/5, 40/2, 218/1, 219/2, 52, 32/1, 32/8;

17) we wsi **Osnówka**:

- a) teren 1 **MNL**, obejmujący działkę nr 36/11,
- b) tereny bez oznaczenia na rysunku planu, z istniejącą zabudową mieszkaniową, letniskową lub rekreacyjną, rozproszoną wśród zabudowy zagrodowej, na działkach nr geodezyjny: 73/11, 36/10, 36/11, 46/2, 46/4, 15, 16/2;

18) we wsi **Pelch**:

- a) teren 1 **MNL**, obejmujący działkę nr 608,
- b) teren bez oznaczenia na rysunku planu, z istniejącą zabudową mieszkaniową, na działce nr geodezyjny 493;

19) we wsi **Głody**:

- a) teren 1 **MNL**, obejmujący części działek nr geodezyjny 81/2, 81/4, 81/5,
- b) teren 2 **MNL**, obejmujący część działki nr geodezyjny 82/2.

W zabudowie zagrodowej:

- 1) tereny zabudowy zagrodowej położone na terenach wsi, oznaczone na mapie planu symbolem **MR**,
- 2) teren we wsi Granne, oznaczony symbolem **1 RM**, obejmujący działkę nr geodezyjny 216.

Przewiduje się opracowanie zmiany miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy z przeznaczeniem pod zabudowę zagrodową we wsi Granne działki nr geodezyjny 49/5 i części 49/8.

Dopuszcza się dalsze zmiany planu w celu przeznaczenia terenów pod zabudowę mieszkaniową jednorodzinną, zagrodową, usługową i rzemieślniczą.

2.3.3. Usługi

2.3.3.1. Usługi ponadpodstawowe

Obsługa ludności na poziomie ponadpodstawowym w zakresie:

- szkolnictwa wyższego,
- lecznictwa zamkniętego i specjalistycznego,
- kultury i sportu kwalifikowanego,
- specjalistycznego handlu i rzemiosła,
- administracji, sądownictwa, obsługi finansowej i innych

realizowana będzie w Białymstoku i Siemiatyczach. W zakresie szkolnictwa ponadgimnazjalnego ludność gminy obsługiwać będą głównie Ciechanowiec (Liceum Ogólnokształcące), Drohiczyń (Liceum Ogólnokształcące) i Ostrożany (Zespół Szkół Rolniczych).

W Studium tworzy się także warunki do rozwoju na terenie gminy urządzeń obsługi o charakterze ponadpodstawowym. W tym celu zakłada się rozwój urządzeń:

- turystyki, wypoczynku i obsługi komunikacji wzdłuż drogi wojewódzkiej nr 690 Ciechanowiec – Siemiatycze i drogi powiatowej Brańsk – Pobikry – Perlejewo – Granne,
- turystyki i wypoczynku pobytowego we wsiach nadbużańskich,
- agroturystyki we wsiach całej gminy,
- trasy ścieżek rowerowych oraz szlaków turystyki pieszej i motorowej.

Możliwe są także przekształcenia istniejących obiektów usługowych na inne usługi, a także obiektów mieszkalnych na cele usługowe.

Dopuszcza się możliwość tworzenia zabudowy letniskowej poprzez przekształcenie zabudowy zagrodowej na ten cel. Postępujący proces starzenia się ludności wiejskiej uzasadnia potrzebę utworzenia na terenie gminy domu pomocy społecznej dla osób starszych. Na ten cel można adaptować budynek jednej ze szkół filialnych, np. w Grannem, które w związku z przewidywanym spadkiem liczby dzieci zostaną w przyszłości zlikwidowane. Dla realizacji zamierzeń rozwoju urzędzeń o charakterze usługowym należy opracować miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego właściwych terenów.

2.3.3.2. Usługi podstawowe.

W zakresie usług podstawowych większość istniejących na terenie gminy obiektów może obsłużyć perspektywiczne potrzeby mieszkańców pod względem ilościowym, jednakże popyt na usługi o wyższym standardzie spowoduje konieczność dalszego ich rozwoju i modernizacji.

Wychowanie przedszkolne na terenie gminy realizowane jest w pięciu oddziałach przedszkolnych przy istniejących szkołach podstawowych. W związku ze spadkiem liczby dzieci w wieku przedszkolnym nie będzie zapotrzebowania na nowe obiekty w tym zakresie.

Szkolnictwo podstawowe. W roku szkolnym 2002/2003 funkcjonuje 1 szkoła sześcioklasowa i 4 szkoły trzyklasowe. W związku z przewidywanym spadkiem liczebności uczniów zmniejszy się zapotrzebowanie na miejsca w szkołach. Problematyczne, a w zasadzie niemożliwe ze względów ekonomicznych stanie się utrzymanie małych szkół trzyklasowych. Rozpoczęta budowa obiektu zbiorczej szkoły w Perlejewie stworzy właściwe warunki do realizacji obowiązku szkolnego wszystkich dzieci w gminie.

Szkolnictwo gimnazjalne. Gimnazjum publiczne, zlokalizowane w nowym obiekcie zaspokaja w pełni aktualne i perspektywiczne potrzeby społeczności gminy w tym zakresie.

Usługi zdrowia i opieka społeczne. Zaspokojenie potrzeb mieszkańców w zakresie podstawowych usług zdrowotnych i opieki społecznej należy do zadań własnych gminy. Istniejące obiekty zabezpieczają aktualne potrzeby w tym zakresie.

Usługi kultury. Baza usługowa w zakresie kultury jest nadzwyczaj skromna. Należy podjąć działania zmierzające do jej uzupełnienia i to zarówno na potrzeby stałych mieszkańców jak i turystów. Niewątpliwie najpilniejszym zadaniem jest utworzenie gminnego ośrodka kultury wraz z salą widowiskową oraz ośrodka sportu i rekreacji.

Usługi handlu, administracji i inne usługi bytowe. Obiekty administracji, handlu i innych usług, niezbyt liczne, skoncentrowane są głównie w ośrodku gminnym. Perlejewo położone jest w środku obszaru gminy, na skrzyżowaniu dróg, co pozwala na prawidłową obsługę wszystkich mieszkańców gminy.

Główne zadanie w zakresie rozwoju usług podstawowych to:

- a) Zapewnienie w budżecie gminy odpowiednich środków finansowych na utrzymanie, modernizację i rozbudowę istniejących obiektów i urzędzeń, tj.:
 - szkoły podstawowej i gimnazjum w Perlejewie,
 - biblioteki publicznej,
 - Urzędu Gminy,
 - remiz strażackich.

- b) Zapewnienie środków finansowych (w tym z programów pomocowych i strukturalnych UE, totalizatora sportowego itp.) na realizację w okresie perspektywicznych:
- sali gimnastycznej dla potrzeb szkoły podstawowej i gimnazjum,
 - gminnego ośrodka kultury, sportu i rekreacji,
 - kanalizacji i oczyszczalni ścieków,
 - gazociągu w/c: Ciechanowiec – Perlejewo.
- c) Tworzenie warunków do utrzymania i dalszego rozwoju istniejących na terenie gminy urzędzeń usługowych, których właścicielem nie jest samorząd gminy tj.:
- sieci sklepów i stacji paliw w Leszczce Dużej,
 - kościołów i kaplicy we wsiach Perlejewo, Granne i Kobyla,
 - urzędu pocztowego,
 - banku spółdzielczego,
 - posterunku policji,
 - cmentarzy w Perlejewie i Grannem,
 - administracji gospodarczej w ośrodku gminnym.
- d) Tworzenie warunków do rozwoju podstawowych urzędzeń usługowych w zakresie handlu, rzemiosła i gastronomii na terenach przewidzianych w „Studium” pod zabudowę mieszkaniową.

Dopuszcza się możliwość dokonywania różnego rodzaju przekształceń funkcji terenów, uzupełnienia zabudowy, a także zmianę funkcji na funkcje mieszkaniowe lub produkcyjno – usługowe wszędzie tam, gdzie nie stwarza to uciążliwości dla otaczającej zabudowy mieszkaniowej i środowiska. Zamierzając zmianę funkcji terenów usługowych na produkcyjne i rzemieślnicze należy każdorazowo dokonać oceny uciążliwości projektowanej funkcji oraz opracować miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego.

Następujące tereny objęte miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego, o którym mowa w pkt 1.7.1 powinny być w perspektywie utrzymane jako usługowe i rzemieślnicze z możliwością zmiany ich funkcji:

1) we wsi **Perlejewo**:

- a) teren **1 UA**, obejmujący istniejący Urząd Gminy,
- b) teren **2 UKH**, obejmujący istniejący kościół, plebanię, obiekty handlowe i zieleń publiczną,
- c) teren **3 UHR**, obejmujący istniejący obiekt handlowy i inne usługi – łącznie z usługami rolniczymi,
- d) teren **4 UH**, obejmujący istniejący obiekt handlowy,
- e) teren **5 UH**, obejmujący istniejący obiekt handlowy,
- f) teren **6 UZ**, obejmujący istniejący ośrodek zdrowia,
- g) teren **7 UK**, obejmujący istniejącą bibliotekę,
- h) teren **8 UO**, obejmujący istniejącą szkołę podstawową i gimnazjum,
- i) teren **9 UŁ**, obejmujący istniejącą pocztę,
- j) teren **10 UŁ**, obejmujący istniejącą wieżę telefonii komórkowej (TK 1),
- k) teren **11 UIK**, obejmujący istniejącą remizę OSP oraz teren do jej rozbudowy o urządzenia dodatkowe: basen przeciwpożarowy, garaż, świetlica, hala widowiskowa, na działkach nr geodezyjny 113/1, 113/2, 113/3,
- l) teren **11 UPT**, obejmujący działki nr geodezyjny 124, 125, z przeznaczeniem pod zabudowę usługową o nieuciążliwym charakterze oraz tereny rekreacyjne,
- m) teren **1 ZC**, obejmujący istniejący cmentarz,

- n) *teren 4 W*, obejmujący istniejące ujęcie wody i stację uzdatniania wodociągów komunalnych;
- 2) *we wsi Leszczka Duża:*
- a) *teren 1 UAH*, obejmujący istniejący bank spółdzielczy i obiekt handlowy,
 - b) *teren 2 UR,MR* obejmujący istniejącą usługę rzemieślniczą i zabudowę zagrodową,
 - c) *teren 3 UI*, obejmujący istniejącą remizę OSP,
 - d) *teren 4 UKS*, obejmujący istniejącą stację paliw,
 - e) *teren ŁTC 1*, obejmujący istniejącą centralę telefoniczną;
- 3) *we wsi Leszczka Mała, teren 1 UI*, obejmujący istniejącą remizę OSP;
- 4) *we wsi Pieczyski, teren 1 UR*, obejmujący istniejącą usługę rzemieślniczą;
- 5) *we wsi Granne:*
- a) *teren 1 UO*, obejmujący istniejącą szkołę podstawową,
 - b) *teren 2 UK*, obejmujący istniejący obiekt sakralny z plebanią,
 - c) *teren 3 UHR*, obejmujący nieczynny obiekt handlowy,
 - d) *teren 4 UI*, obejmujący istniejącą remizę OSP,
 - e) *teren 2 ZC*, obejmujący istniejący cmentarz,
 - f) *teren ŁTC 2*, obejmujący projektowaną centralę telefoniczną;
- 6) *we wsi Osnówka:*
- a) *teren 1 UI*, obejmujący istniejącą remizę OSP,
 - b) *teren 7 W*, obejmujący istniejący zbiornik przeciwpożarowy;
- 7) *we wsi Kruzy, teren 1 UT*, obejmujący istniejący młyn przeznaczony pod urządzenia obsługi turystyki;
- 8) *we wsi Głęboczek:*
- a) *teren 1 UT*, obejmujący istniejącą usługę turystyczną,
 - b) *teren 2 UR*, obejmujący istniejącą usługę rzemieślniczą;
- 9) *we wsi Kobyla:*
- a) *teren 1 UO*, obejmujący istniejącą szkołę podstawową,
 - b) *teren 2 UHR*, obejmujący nieczynny obiekt handlowy;
- 10) *we wsi Pelch:*
- a) *teren 1 UH*, obejmujący istniejący obiekt handlowy,
 - b) *teren 2 UI*, obejmujący istniejącą remizę OSP;
- 11) *we wsi Czarkówka Mała, teren 1 UI*, obejmujący istniejącą remizę OSP;
- 12) *we wsi Moczydły Pszczółki:*

- a) teren **1 UHR**, obejmujący budynek nieczynnej szkoły podstawowej,
- b) teren **2 UHR**, obejmujący nieczynny obiekt handlowy,
- c) teren **9 W**, obejmujący istniejący zbiornik przeciwpożarowy,
- d) teren **5 W**, obejmujący istniejące ujęcie wody i stację uzdatniania wody;

13) we wsi **Twarogi Lackie i Ruskie**:

- a) teren **1 UR**, obejmujący istniejącą usługę rzemieślniczą,
- b) teren **2 UR**, obejmujący istniejącą usługę rzemieślniczą,
- c) teren **3 UR**, obejmujący istniejącą usługę rzemieślniczą,
- d) teren **4 UI**, obejmujący istniejącą remizę OSP,
- e) teren **5 UHR**, obejmujący nieczynny obiekt handlowy,
- f) teren **8 W**, obejmujący istniejący zbiornik przeciwpożarowy,
- g) teren **ŁTC 3**, obejmujący projektowaną centralę telefoniczną;

14) we wsi **Miodusy Dworaki**:

- b) teren **1 UO**, obejmujący istniejącą szkołę podstawową,
- c) teren **2 UR**, obejmujący istniejące usługi rzemieślnicze;

15) we wsi **Miodusy Pokrzywne**:

- b) teren **1 UR**, obejmujący istniejącą usługę rzemieślniczą,
- c) teren **2 UHR**, obejmujący nieczynny obiekt handlowy;

16) we wsi **Miodusy Inochy**, teren **1 UHR**, obejmujący nieczynny obiekt handlowy;

17) we wsi **Borzymy**:

- b) teren **1 UO**, obejmujący istniejącą szkołę podstawową,
- c) teren **2 UHR**, obejmujący nieczynny obiekt handlowy.

18) we wsi **Stare Moczydły**, teren **6 W**, obejmujący istniejący zbiornik przeciwpożarowy;

19) we wsi **Koski Wypychy**, teren **10 W**, obejmujący istniejący zbiornik przeciwpożarowy;

20) nieoznaczone na rysunku planu awaryjne studnie publiczne istniejące i projektowane we wsiach: **Borzymy**, **Czarkówka Duża**, **Granne**, **Kobyła**, **Leszczka Duża**, **Modusy**, **Modusy Dworaki**, **Moczydły Pszczółki**, **Osnówka**, **Perlejewo**, **Pelch**, **Poniaty**, **Twarogi Lackie**.

Dopuszcza się zabudowę usługową i rzemieślniczą na terenach zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej, jednorodzinnej. Na terenach zabudowy zagrodowej funkcje usługowe i rzemieślnicze mogą być realizowane, o ile nie wymaga to przeznaczenia gruntów rolnych na cele nierolnicze, zgodnie z art. 7 ustawy z dnia 3 lutego 1995 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych (Dz. U. z 2004 r. Nr 121, poz. 1266, z późn. zm.).

Ponadto wyznacza się w studium nowe tereny pod zabudowę usługową, w tym tereny przy drodze wojewódzkiej, w celu umożliwienia rozwoju usług z zakresu obsługi komunikacji i turystyki.

W celu umożliwienia inwestowania, tereny usługowe i rzemieślnicze należy wyznaczyć, w miarę potrzeby, w planie zagospodarowania przestrzennego gminy.

Przewiduje się opracowanie zmiany miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Perlejewo w celu wyznaczenia terenu pod zabudowę usługową, urzędnia sportowe i rekreacyjne (z przeznaczeniem uzupełniającym w postaci garaży na autobusy szkolne i parkingu) działki nr geodezyjny 89/2 we wsi Perlejewo.

Dopuszcza się dalsze zmiany planu w celu przeznaczenia terenów pod zabudowę usługową i rzemieślniczą.

2.4. Kierunki i zadania rozwoju gospodarczego*

2.4.1. Tworzenie ogólnych warunków do wykorzystania szans wielofunkcyjnego rozwoju gminy

Gmina Perlejewo charakteryzuje się ogólnie biorąc niewielkim potencjałem gospodarczym, przy czym w okresie transformacji ustrojowej sytuacja w tym zakresie uległa nawet pogorszeniu. Przy dominującym udziale rolnictwa w strukturze gospodarczej, głębsze niż w innych gałęziach obniżenie się dochodów rolników spowodowało znaczne osłabienie lub nawet załamanie się jednostek gospodarczych związanych z rolnictwem. Podstawowe problemy wystąpiły również w innych działach gospodarki.

Sytuację społeczno-gospodarczą gminy kształtują obecnie następujące sfery problemów, które należy w pierwszej kolejności uwzględnić w lokalnej strategii rozwoju:

- *bezrobocie jawne, wynikające z upadku wielu firm oraz bezrobocie ukryte, będące efektem rozdrobnienia gospodarstw rolnych i nadmiaru ludzi w wieku produkcyjnym, zatrzymanych na wsi wskutek recesji gospodarczej,*
- *brak rozwiniętej infrastruktury technicznej, a szczególnie sieci kanalizacyjnej, telefonicznej i gazowej,*
- *słaby rozwój prywatnej przedsiębiorczości i chylące się ku upadkowi instytucje spółdzielcze,*
- *brak źródeł kapitału, który mógłby ułatwić i rozwinąć działalność istniejących zakładów oraz pobudzić aktywność mieszkańców do podejmowania działalności gospodarczej w sektorze małych przedsiębiorstw,*
- *słaba edukacja społeczeństwa i oznaki dezintegracji społecznej, trudności rolników w efektywnym prowadzeniu gospodarstw, wynikające z uwarunkowań wewnętrznych i zewnętrznych.*

Gmina Perlejewo ma wybitnie monofunkcyjny charakter i w zasadzie jedyną jej funkcją jest produkcja surowców rolniczych. Ten typ gospodarki narażony jest na różnego rodzaju niedomagania i perturbacje, dlatego docelowa strategia gminy powinna zmierzać do wielofunkcyjnego rozwoju. Oznacza to, że dotychczasowa funkcja rolna musi być uzupełniona innymi funkcjami, np. rozwojem turystyki, rzemiosła i przetwórstwa rolno – spożywczego.

Należy podkreślić, że funkcje rolne nadal będą funkcjami dominującymi i modernizacja rolnictwa będzie podstawowym warunkiem unowocześnienia gospodarki, lecz nie dokona się ona bez rozwoju różnorodnej działalności pozarolniczej.

Sprzyjającym czynnikiem takiego warunku przemian jest stały rozwój techniki rolniczej, specjalizacja gospodarstw i postępujące przemiany agrarne, prowadzące do zmniejszenia bezpośredniego zatrudnienia w rolnictwie.

* Uchwała Nr 42/VIII/07 Rady Gminy w Perlejewie z dnia 17 października 2007 r. w sprawie zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Perlejewo

Nowe miejsca pracy powinny powstawać w produkcyjnych usługach rolniczych, w techniczno – handlowej obsłudze wsi, przetwórstwie rolno – spożywczym, przy inwestycjach związanych z rozwojem infrastruktury, ochroną środowiska, rozwojem turystyki i rzemiosła. Źródłem zwiększonych dochodów ludności mogą się także stać działy specjalne w samym rolnictwie, np. sadownictwo, warzywnictwo, plantacje ziół, hodowla zwierząt futerkowych, pszczelarstwo.

Powiększenie dochodów rodzin wiejskich nie musi się odbywać tylko poprzez intensyfikację rolniczego użytkowania lub pracę poza gospodarstwem. Istnieją także duże możliwości zwiększenia dochodów poprzez pozarolnicze wykorzystanie zasobów własnego gospodarstwa. W krajach UE znaczący procent rolników dwuzawodowych pracuje dodatkowo w obrębie własnego gospodarstwa prowadząc, np. sklep wiejski, warsztat rzemieślniczy, zakwaterowanie lub wyżywienie turystów, pole campingowe, przetwórstwo żywności.

Tak zarysowaną wielofunkcyjność należy sprowadzić do praktycznego sposobu działania, poprzez właściwe, wielokierunkowe wykorzystanie istniejącego potencjału w celu stworzenia dodatkowych miejsc pracy. Wielofunkcyjność traktować należy zatem jako niezwykle istotny składnik ogólnej koncepcji rozwoju rolnictwa i całej gminy.

Realizacja zamierzeń związanych z racjonalnym rozwojem jest uwarunkowana utworzeniem sieci struktur różnych instytucji i organizacji, które kreować będą przedsiębiorczość mieszkańców, usprawniać funkcjonowanie podmiotów gospodarczych, ułatwiać pozyskanie inwestycji zewnętrznych oraz środków finansowych z programów pomocowych i strukturalnych UE.

Rolę tę spełniać mogą np. agencje rozwoju gospodarczego, fundusze poręczeń i ubezpieczeń wzajemnych, grupy marketingowe i producenckie rolników, tworząc w ten sposób sprzyjający system i warunki do wykorzystania wszystkich szans rozwoju gminy.

2.4.2. Kierunki rozwoju przemysłu i usług oraz terenów zabudowy przemysłowo – składowej

Przemysł i usługi rynkowe powinny się rozwijać w gminie w oparciu o następujące przesłanki:

- istniejące zakłady przetwórcze i warsztaty rzemieślnicze (wyszczególnione w I części Studium),
- aktywność gospodarczą mieszkańców,
- niewykorzystany w pełni istniejący majątek produkcyjny,
- tworzenie warunków terenowych dla rozwoju inwestycji,
- znaczącą bazę surowców rolnych,
- istniejące złoża surowców mineralnych.

W polityce przemysłowej gminy należy sprzyjać dalszemu rozwojowi działalności gospodarczej. Działające dzisiaj podmioty gospodarcze powinny być sprawnie obsługiwane i by ze strony władz samorządowych miały sprzyjający klimat do dalszego rozwoju swoich przedsiębiorstw.

Spośród wielu gminnych instrumentów stymulujących rozwój przedsiębiorczości lokalnej wymienić należy przede wszystkim:

- instrumenty oddziaływania ekonomiczno-rynkowego z grupą narzędzi polityki dochodowej (różne stawki podatków i opłat lokalnych, zwolnienia, umorzenia, odroczenia terminów płatności, itp.),
- instrumenty pobudzenia infrastrukturalnego polegające na rozbudowie infrastruktury drogowej, wodociągowej, kanalizacyjnej, unieszkodliwienia odpadów komunalnych, zaopatrzenia w energię elektryczną itp.

Jako narzędzia stymulowania rozwoju należy traktować m.in. takie działania jak: korzystny dla podmiotów gospodarczych przebieg sieci urządzeń infrastrukturalnych, współfinanso-

wanie inwestycji przez gminę i podmioty gospodarcze lub pozafinansowe wspieranie inwestycji.

Przedmiotem szczególnego zainteresowania rozwojem funkcji produkcyjno-usługowych w gminie powinny być tereny przeznaczone w planie zagospodarowania przestrzennego na te cele.

Ponadto możliwe jest przekształcanie terenów obsługi rolnictwa na cele produkcyjne, co może być dokonane poprzez opracowanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego na te tereny.

Zakłada się możliwość rozwoju przemysłu związanego z przetwórstwem rolno – spożywczym np. na bazie produkcji zbóż lub ziemniaków. Szansą dla rolnictwa i przetwórstwa rolnego może być uruchomienie w Polsce produkcji paliw ekologicznych, do czego gmina Perlejewo posiada zdecydowanie większe możliwości w porównaniu z innymi obszarami województwa.

Następujące tereny objęte miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego, o którym mowa w pkt 1.7.1. powinny być w perspektywie utrzymane jako przemysłowe, magazynowo-składowe, rzemieślnicze i usługowe – oznaczone symbolem **P**, a także obsługi rolnictwa – oznaczone symbolem **RUP** (służące rozwojowi gospodarczemu) z możliwością zmiany funkcji na mieszkaniową i usługową (po opracowaniu planu miejscowego):

1) we wsi **Leszczka Duża**:

- a) teren **1 P**, obejmujący istniejący tartak oraz zabudowę mieszkaniową dla prowadzącego działalność gospodarczą,
- b) teren **5 RUP** we wsi **Leszczka Duża**, obejmujący istniejącą bazę obsługi rolnictwa;

2) we wsi **Głębozec**, teren **2 P**, obejmujący istniejący zakład stolarski oraz zabudowę mieszkaniową dla prowadzącego działalność gospodarczą;

3) we wsi **Twarogi Lackie i Ruskie**:

- a) teren **3 P**, obejmujący istniejący zakład stolarski oraz zabudowę mieszkaniową dla prowadzącego działalność gospodarczą,
- b) teren **4 P**, obejmujący istniejący zakład naprawczy pojazdów rolniczych oraz zabudowę mieszkaniową dla prowadzącego działalność gospodarczą,
- c) teren **12 RUP**, obejmujący istniejącą zlewnię mleka;

4) we wsi **Pieczyski**:

- a) teren **5 P**, obejmujący istniejący zakład lakierniczy oraz zabudowę mieszkaniową dla prowadzącego działalność gospodarczą,
- b) teren **4 RUP**, obejmujący istniejącą bazę spółdzielni kółek rolniczych;

5) we wsi **Czarkówka Mała**:

- a) teren **6 P**, obejmujący istniejący zakład ślusarski oraz zabudowę mieszkaniową dla prowadzącego działalność gospodarczą,
- b) teren **6 RUP**, obejmujący istniejącą zlewnię mleka;

- 6) teren **7 P** we wsi **Koski Wypychy**, obejmujący istniejący zakład naprawczy pojazdów rolniczych oraz zabudowę mieszkaniową dla prowadzącego działalność gospodarczą;
- 7) teren **8 P** we wsi **Stare Moczydły**, obejmujący istniejący zakład naprawczy pojazdów rolniczych oraz zabudowę mieszkaniową dla prowadzącego działalność gospodarczą;
- 8) we wsi **Perlejewo**:
- a) teren **1 RUP**, obejmujący istniejący punkt skupu ziemniaków,
 b) teren **2 RUP**, obejmujący istniejącą lecznicę weterynaryjną,
 c) teren **3 RUP**, obejmujący istniejącą zlewnię mleka;
- 9) teren **7 RUP** we wsi **Granne**, obejmujący istniejącą zlewnię mleka;
- 10) teren **8 RUP** we wsi **Miodusy Inochy**, obejmujący istniejącą zlewnię mleka;
- 11) teren **9 RUP** we wsi **Miodusy Pokrzywne**, obejmujący istniejącą zlewnię mleka;
- 12) we wsi **Pelch**:
- a) teren **10 RUP**, obejmujący istniejącą bazę obsługi rolnictwa,
 b) teren **11 RUP**, obejmujący istniejącą zlewnię mleka;
- 13) teren **13 RUP** we wsi **Kobyła**, obejmujący istniejącą zlewnię mleka;
- 14) teren **14 RUP** we wsi **Koski Falki**, obejmujący istniejącą zlewnię mleka.

Dopuszcza się zmiany planu w celu przeznaczenia terenów pod zabudowę gospodarczą (przemysł, rzemiosło, usługi, składy, magazyny, itp.)

2.4.3. Kierunki rozwoju rolnictwa i leśnictwa

2.4.3.1. Rolnicza przestrzeń produkcyjna

Rolnicza przestrzeń produkcyjna gminy jest użytkowana przez stosunkowo dużą liczbę gospodarstw chłopskich, przy czym oznacza to nie tylko rozdrobnienie własności, ale również powstawanie tzw. „szachownicy gruntów”, obniżający efektywność gospodarowania na rozsianych działkach.

Przekształcenie w strukturze obszarowej gospodarstw jest procesem długotrwałym, którego tempo ukształtują w znacznej mierze czynniki zewnętrzne, oddziałujące na przepływ ludności do działalności pozarolniczej oraz opłacalność produkcji rolnej.

Długookresowe trendy w zakresie poprawy struktury obszarowej gospodarstw w Polsce do roku 2020 określają następujące wyznaczniki¹:

- zmniejszenie się ogólnej liczby gospodarstw o 20-25% i wzrost obszaru przeciętnego gospodarstwa chłopskiego,
- ponad dwukrotny wzrost liczby gospodarstw większych (powyżej 15 ha), które są sprawniejsze i bardziej efektywne niż jednostki małe,

¹ Strategia rozwoju Polski do roku 2020: Komitet prognoz „Polska 2000 Plus” przy Prezydium PAN, 2000 r.

- stabilizacja udziału jednostek najmniejszych (1-2 ha), które utracą charakter gospodarstw rolnych i staną się działkami przydomowymi dla rodzin o nierolniczych źródłach utrzymania,
- zmniejszenie się liczby i odsetka gospodarstw małych i średnich (2-10 ha).

Przyjmując powyższe tendencje oraz specyfikę lokalnych uwarunkowań zakłada się, że liczba gospodarstw w poszczególnych grupach obszarowych może ukształtować się w 2020 r. następująco:

- ogólna liczba gospodarstw rolnych – około 600,
w tym: o pow. 2-10 ha – około 170
10-15 ha – około 160
15 ha i więcej – około 270

Średnia wielkość gospodarstwa chłopskiego zwiększy się w ten sposób z 9,9 ha użytków rolnych w 1996 r. do 12,5 ha w 2020 r.

Poprawa struktury agrarnej i wyposażenia w maszyny i urządzenia gospodarstw rolnych umożliwi zmniejszenie zatrudnienia rolniczego – z obecnych 20 osób czynnych zawodowo na 100 ha użytków rolnych do około 15 osób w 2020r.

Tworzenie warunków do intensywnego wykorzystania rolniczej przestrzeni produkcyjnej i majątku produkcyjnego rolnictwa powinno polegać na:

- a) wspieraniu procesu wzrostu powierzchni gospodarstw rolnych poprzez:
 - zbywanie gruntów rolnych skarbu państwa i komunalnych,
 - prowadzeniu scaleń i wymianę gruntów,
 - popieranie rozwoju urzędzeń obsługi rolnictwa,
 - wspieranie procesu rozwoju dużych gospodarstw rolnych,
- b) poprawie jakości rolniczej przestrzeni produkcyjnej przez:
 - dalszą regulację stosunków wodnych (melioracje, drenaż),
 - zwiększenie udziału nawożenia naturalnego,
 - ochrony kompleksów wartościowych gruntów przed przeznaczeniem na cele nierolnicze,
 - zalesianie gruntów marginalnych dla produkcji rolniczej,
- c) popieranie rozwoju otoczenia rolnictwa w zakresie mechanizacji prac rolnych, zaopatrzenia w środki produkcji, zbytu surowców, przetwórstwa rolniczego i obsługi weterynaryjnej,
- d) podnoszenie poziomu technologii produkcji rolniczej i warunków zamieszkiwania ludności rolniczej poprzez:
 - rozwój we wsiach wyposażenia w urządzenia infrastruktury technicznej,
 - utrzymanie istniejących urzędzeń obsługi ludności i podnoszenie ich standardu technicznego i cywilizacyjnego,
 - tworzenie warunków do powstania nowych obiektów i urzędzeń usługowych,
 - poprawę stanu dróg, zarówno w znaczeniu ponadgminnym jak też dróg gminnych i polnych.

W okresie perspektywicznym rolnictwo gminy w coraz większym stopniu oparte będzie o zintegrowane i ekologiczne formy gospodarowania.

Gospodarowanie gruntami rolnymi zgodnie z potrzebami ochrony środowiska odbywać się będzie poprzez:

- preferowanie rolnictwa ekologicznego na terenach posiadających najkorzystniejsze warunki do produkcji tzw. „zdrowej” żywności,

- zmianę sposobu użytkowania terenów niekorzystnych dla rolnictwa,
- systematyczne eliminowanie chemicznych środków ochrony roślin, zwłaszcza na terenach narażonych na skażenie wód,
- stopniowe ograniczenie stosowania nawozów mineralnych na rzecz nawożenia organicznego,
- unikanie koncentracji nadmiernej hodowli oraz upowszechnienia jej w wielofunkcyjnych gospodarstwach rolnych,
- upowszechnienie samowystarczalności paszowej gospodarstw rolnych,
- upowszechnienie korzystania z energii produkowanej ze źródeł odnawialnych, przede wszystkim dotyczące produkcji energii cieplnej z biomasy,
- wspieranie rozwoju pszczelarstwa.

2.4.3.2. Tereny leśne

Leśnictwo, podobnie jak dotychczas, nie będzie miało w przyszłości większego znaczenia w gospodarce gminy. Niemniej lasy, głównie prywatne, będą wykorzystywane zgodnie z dotychczasowymi tendencjami tj. poprzez pozyskanie i przeróbkę drewna, zwłaszcza na własne potrzeby rolników.

Do głównych kierunków rozwoju gospodarki leśnej zaliczyć należy:

- a) produkcje surowca drzewnego o zróżnicowanej jakości z przeznaczeniem na wewnętrzne potrzeby gminy i najbliższej okolicy.
Ważnym użytkownikiem wewnętrznym może być rozwijane budownictwo rekreacyjne, w tym letniskowe. Może to spowodować rozwój lokalnego przemysłu tartaczego oraz wzrost zatrudnienia w sektorze pozyskiwania drewna.
- b) prowadzenie akcji zalesień gruntów marginalnych stwarzając w ten sposób większy popyt na siłę roboczą, a równocześnie źródło dochodów dla gospodarstw chłopskich,
- c) rozwój zbieractwa runa leśnego na cele konsumpcyjne i rynkowe, stanowiąc przy tym dodatkowe źródło dochodów dla części mieszkańców,
- d) proekologiczny kierunek gospodarki na terenach leśnych polegający na:
 - ochronie bioróżnorodności, naturalnych kierunkach hodowli lasów z zachowaniem zgodności siedliskowej,
 - przeciwdziałanie monokulturze upraw leśnych,
 - zwiększanie odporności biologicznej poprzez wprowadzanie wielogatunkowości drzew oraz zapobieganie masowemu pojawianiu się szkodników.

Powinien też nastąpić wzrost powierzchni lasów na skutek dolesień i rekultywacji istniejących terenów powyrobiskowych, jak też w drodze zalesień na wniosek właścicieli gruntów, po przeznaczeniu gruntów pod zalesienie w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego.

Dopuszcza się zmianę lasów na cele nieleśne poprzez opracowanie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego.

Następujące tereny objęte miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego, o którym mowa w pkt 1.7.1. przeznaczone zostały pod zalesienie:

1) we wsi Leszczka Duża:

- a) teren oznaczony symbolem **1 RL**, obejmujący działki nr geodezyjny 482 i 484,
- b) teren oznaczony symbolem **28 RL**, obejmujący działki nr geodezyjny 56/3, 56/4, 57/2,
- c) teren oznaczony symbolem **38 ZL**, obejmujący działki nr geodezyjny 219, 220/1, 221;

- 2) *we wsi Miodusy Inochy, teren oznaczony symbolem 2 RL, obejmujący działkę nr geodezyjny 31;*
- 3) *we wsi Miodusy Dworaki, teren oznaczony symbolem 3 RL, obejmujący działkę nr geodezyjny 151;*
- 4) *we wsi Czarkówka Mała:*
 - a) *teren oznaczony symbolem 4 RL, obejmujący działkę nr geodezyjny 83/2,*
 - b) *teren oznaczony symbolem 31 ZL, obejmujący część działki nr geodezyjny 6/5;*
- 5) *we wsi Twarogi Lackie i Ruskie:*
 - a) *teren oznaczony symbolem 5 RL, obejmujący działki nr geodezyjny 226/1 i 226/2,*
 - b) *teren oznaczony symbolem 6 RL, obejmujący działki nr geodezyjny 264/1, 264/3, 264/4,*
 - c) *teren oznaczony symbolem 7 RL, obejmujący działkę nr geodezyjny 319,*
 - d) *teren oznaczony symbolem 8 RL, obejmujący działki lub ich części nr geodezyjny 109/2, 109/3, 109/4, 109/5, 109/6, 109/7,*
 - e) *teren oznaczony symbolem 9 RL, obejmujący działki lub ich części nr geodezyjny 194/1 i 194/2;*
- 6) *we wsi Granne:*
 - a) *teren oznaczony symbolem 10 RL, obejmujący działkę nr geodezyjny 116,*
 - b) *teren oznaczony symbolem 11 RL, obejmujący działkę nr geodezyjny 369/2,*
 - c) *teren oznaczony symbolem 12 RL, obejmujący działkę nr geodezyjny 66,*
 - d) *teren oznaczony symbolem 13 RL, obejmujący części działek nr geodezyjny 386 i 387,*
 - e) *teren oznaczony symbolem 14 RL, obejmujący część działki nr geodezyjny 340,*
 - f) *teren oznaczony symbolem 15 RL, obejmujący część działki nr geodezyjny 732/1,*
 - g) *teren oznaczony symbolem 16 RL, obejmujący część działki nr geodezyjny 873/1,*
 - h) *teren oznaczony symbolem 17 RL, obejmujący część działki nr geodezyjny 811,*
 - i) *teren oznaczony symbolem 18 RL, obejmujący część działki nr geodezyjny 654;*
- 7) *we wsi Pełch:*
 - a) *teren oznaczony symbolem 19 RL, obejmujący część działki nr geodezyjny 553/8,*
 - b) *teren oznaczony symbolem 20 RL, obejmujący część działki nr geodezyjny 554/6,*
 - c) *teren oznaczony symbolem 21 RL, obejmujący działkę nr geodezyjny 612,*
 - d) *teren oznaczony symbolem 22 RL, obejmujący działkę nr geodezyjny 55,*
 - e) *teren oznaczony symbolem 23 RL, obejmujący część działki nr geodezyjny 212,*
 - f) *teren oznaczony symbolem 24 RL, obejmujący części działek nr geodezyjny 339 i 340,*
 - g) *teren oznaczony symbolem 25 RL, obejmujący działkę nr geodezyjny 370,*
 - h) *teren oznaczony symbolem 34 ZL, obejmujący działkę nr geodezyjny 1,*
 - i) *teren oznaczony symbolem 35 ZL, obejmujący działkę nr geodezyjny 284,*
 - j) *teren oznaczony symbolem 36 ZL, obejmujący działki nr geodezyjny 358, 359, 360;*
- 8) *we wsi Osnówka:*
 - a) *teren oznaczony symbolem 26 RL i 37 ZL, obejmujący działkę nr geodezyjny 91/1,*

- b) teren oznaczony symbolem **27 RL**, obejmujący działkę nr geodezyjny 456;
- 9) **we wsi Leszczka Mała**, teren oznaczony symbolem **29 RL**, obejmujący działkę nr geodezyjny 42/2, 42/3, 42/4 i 42/5;
- 10) **we wsi Czarkówka Duża**, teren oznaczony symbolem **30 ZL**, obejmujący część działki nr geodezyjny 1/6;
- 11) **we wsi Leśniki**:
- a) teren oznaczony symbolem **32 ZL**, obejmujący działkę nr geodezyjny 134/2,
 b) teren oznaczony symbolem **33 ZL**, obejmujący działki nr geodezyjny 194/1, 194/2, 194/3, 194/4, 194/5.

Dopuszcza się zmiany planu w celu przeznaczenia terenów pod zalesienie.

2.4.4. Kierunki zagospodarowania obszarów wypoczynkowych

Gmina Perlejewo nie posiada wybitnych walorów rekreacyjno-wypoczynkowych, tym niemniej istnieją tereny i elementy zagospodarowania przestrzennego przydatne dla urządzeń turystyki i wypoczynku. Funkcja turystyczna może stać się istotnym czynnikiem rozwoju gospodarczego gminy, wzbogacenie jej budżetu i dochodów gospodarstw domowych mieszkańców.

Formy turystyki i wypoczynku o zasięgu regionalnym i lokalnym możliwe do rozwoju na obszarze gminy to:

- a) wypoczynek pobytowy i sobotnio – niedzielny, indywidualny w zabudowie letniskowej,
- b) wypoczynek sobotnio-niedzielny i świąteczny zbiorowy,
- c) wypoczynek specjalistyczny (wędkarstwo, myślistwo, jeździectwo),
- d) turystyka motorowa, piesza i rowerowa oraz sport kajakowy.

Wypoczynek w zabudowie letniskowej będzie mógł rozwijać się na istniejących i wyznaczonych w planie zagospodarowania przestrzennego terenach zabudowy we wsiach: Osnówka, Granne, Kruzy, Leśniki, Głęboczek, Głody, Kobyła, Leszczka Duża i Leszczka Mała Pieczyński i, w miarę potrzeby, innych.

Wypoczynek sobotnio-niedzielny i świąteczny będzie się mógł rozwijać w szczególności na wyznaczonych w planach miejscowych terenach pól biwakowych, campingów i ośrodków sportów wodnych położonych nad Bugiem.

Wypoczynek o charakterze specjalistycznym może być rozwijany poprzez:

- wędkarstwo, głównie na rzece Bug z wykorzystaniem części urządzeń wypoczynku weekendowego i po zrealizowaniu niezbędnych urządzeń (np. pomosty wędkarskie, rybacówki),
- myślistwo, głównie w obrębie kompleksów leśnych i ewentualnie w dolinie Bugu (ptactwo łowne).

Turystyka motorowa i wędrowska wymagać będzie realizacji urządzeń gastronomiczno – noclegowych, a także urządzeń obsługi motoryzacji w szczególności w ośrodku gminnym oraz przy następujących drogach publicznych:

- Ciechanowiec – Siemiatycze,
- Brańsk - Perlejewo – Granne,
- Drohiczyn – Granne – Stare Wojtkowice – Ciechanowiec.

Do rozwoju wypoczynku i turystyki przewidziane są następujące tereny:

- a) dolina Bugu z obszarem chronionego krajobrazu, stanowiące element wielkoprzestrzennego obszaru ekologicznego o znaczeniu krajowym,
- b) dolina rzeki Pelchówki, jako element systemu przyrodniczego o znaczeniu regionalnym,
- c) lasy, po ich przystosowaniu do funkcji rekreacyjnych,
- d) szlaki turystyczne i kajakowe biegnące przez gminę,
- e) obiekty o wartościach historycznych i kulturowych,
- f) miejscowości, w których możliwy jest rozwój agroturystyki szczególnie w zachodniej części gminy.

Następujące tereny objęte miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego, o którym mowa w pkt 1.7.1. przeznaczone zostały pod zabudowę letniskową i rekreacyjną:

5) we wsi **Głody**:

- a) teren **1 ML**, obejmujący części działek nr geodezyjny 78/5 i 78/6,
- b) teren **2 ML**, obejmujący część działki nr geodezyjny 79/3,
- c) teren **3 ML**, obejmujący część działki nr geodezyjny 85/3,
- d) teren **4 ML**, obejmujący część działki nr geodezyjny 20/3,
- e) teren **5 ML**, obejmujący część działki nr geodezyjny 25,
- f) teren **6 ML**, obejmujący części działek nr geodezyjny 22/1, 22/2 i 23,
- g) teren **7 ML**, obejmujący część działki nr geodezyjny 82/6,
- h) teren **8 ML**, obejmujący działkę nr geodezyjny 11/1,
- i) tereny bez oznaczenia na rysunku planu, obejmujące istniejącą zabudowę letniskową lub rekreacyjną na działkach numer geodezyjny 5/5, 7 i 83/4;

6) we wsi **Kruzy**:

- a) teren **1 ML**, obejmujący część działki nr geodezyjny 142/13,
- b) teren **2 ML**, obejmujący część działki nr geodezyjny 126/3,
- c) teren **3 ML**, obejmujący część działki nr geodezyjny 103/2,
- d) teren **4 ML**, obejmujący działkę nr geodezyjny 103/1,
- e) teren **5 ML**, obejmujący część działki nr geodezyjny 100/1,
- f) teren **6 ML**, obejmujący część działki nr geodezyjny 101/1,
- g) teren **7 ML**, obejmujący istniejącą zabudowę oraz część działki nr geodezyjny 106/5,
- h) teren **8 ML**, obejmujący istniejącą zabudowę oraz część działki nr geodezyjny 144/4,
- i) teren **9 ML**, obejmujący części działek nr geodezyjny 147/4, 152/1, 152/2,
- j) teren **10 ML**, obejmujący części działek nr geodezyjny 145/4, 145/9, 146/1,
- k) teren **11 ML**, obejmujący działki nr geodezyjny 106/6, 106/7, 106/8, 106/9, 106/10,
- l) tereny bez oznaczenia na rysunku planu, z istniejącą zabudową mieszkaniową, letniskową lub rekreacyjną, rozproszoną wśród zabudowy zagrodowej, na działkach nr geodezyjny: 145/2, 145/7, 104/1, 104/2, 105/1, 142/3, 142/4, 142/5, 142/6, 102/1, 102/3, 102/4, 148/3, 144/1;

7) we wsi **Granne**:

- a) teren **1 ML**, obejmujący część działki nr geodezyjny 67, części działek nr 69, 70/1 i 70/2 oraz działki nr geodezyjny 68/1, 68/2,
- b) teren **2 ML**, obejmujący część działki nr geodezyjny 494/1,
- c) teren **3 ML**, obejmujący działkę nr geodezyjny 494/2,
- d) teren **4 ML**, obejmujący część działki nr geodezyjny 379/2,

- e) *teren 5 ML*, obejmujący część działki nr geodezyjny 491,
 - f) *teren 6 ML*, obejmujący część działki nr geodezyjny 406/1,
 - g) *teren 7 ML*, obejmujący część działki nr geodezyjny 406/3,
 - h) *teren 8 ML*, obejmujący część działki nr geodezyjny 428,
 - i) *teren 9 ML*, obejmujący działkę nr geodezyjny 633,
 - j) *teren 10 ML*, obejmujący działkę nr geodezyjny 433;
- 8) *we wsi Twarogi Lackie i Ruskie, teren 1 ML*, obejmujący część działki nr geodezyjny 153;
- 9) *we wsi Pieczyski:*
- a) *teren 2 ML*, obejmujący część działki nr geodezyjny 233/2,
 - b) *teren 3 ML*, obejmujący część działki nr geodezyjny 182;
- 10) *we wsi Osnówka:*
- a) *teren 1 ML*, obejmujący część działki nr geodezyjny 36/10,
 - b) *teren 2 ML*, obejmujący część działki nr geodezyjny 74/9 oraz działki nr geodezyjny 75/5 i 75/22,
 - c) *teren 3 ML*, obejmujący część działki nr geodezyjny 74/3,
 - d) *teren 4 ML*, obejmujący działkę nr geodezyjny 75/26,
 - e) *teren 5 ML*, obejmujący działki nr geodezyjny 76/8, 76/10, 76/13, 76/16,
 - f) *teren 6 ML*, obejmujący działki nr geodezyjny 74/4, 74/5, 74/6, 74/8,
 - g) *teren 7 ML*, obejmujący działki nr geodezyjny 375, 376;
- 11) *we wsi Głębozec:*
- a) *teren 1 ML*, obejmujący działkę nr geodezyjny 65,
 - b) *teren 2 ML*, obejmujący działkę nr geodezyjny 97,
 - c) *teren 3 ML*, obejmujący działkę nr geodezyjny 80/1.

Przewiduje się opracowanie zmiany miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Perlejewo w celu wyznaczenia terenów pod zabudowę lotniskową i rekreacyjną

- a) *we wsi Granne* – działek nr geodezyjny: 491/1, 491/2, 491/3,
- b) *we wsi Leśniki* – działki nr geodezyjny: 31/1,
- c) *we wsi Osnówka* – działki nr geodezyjny: 76/16,
- d) *we wsi Głody* – działki nr geodezyjny: 25/2 i części działki 25/3,
- e) *we wsi Kobyła* – działki nr geodezyjny: 34.

Dopuszcza się dalsze zmiany planu w celu przeznaczenia terenów pod zabudowę lotniskową, rekreacyjną i turystyczną.

2.5. Kierunki i zadania rozwoju komunikacji

Gmina Perlejewo obsłużona będzie siecią drogową i komunikacją autobusową.

2.5.1. Sieć drogowa

2.5.1.1. Droga wojewódzka Nr 690

- 1) Przepustowość drogi i prognoza ruchu przedstawiają się następująco:
 - przepustowość drogi przy poziomie swobody ruchu D wynosi 1250 p/h przy szerokości jezdni 7 m
 - prognoza ruchu na podstawie pomiarów ruchu w 1995 r.:

	1995	2000	2005	2010	2015
Ciechanowiec – Moczydły	1020	1346	1673	1999	2326
Moczydły – gr. gminy	744	912	1076	1236	1395
- 2) Z powodu braku prognozy ruchu na podstawie pomiarów w 2020 r. do analizy przepustowości drogi, przyjęto prognozę ruchu j.w.
Z porównania przepustowości drogi z prognozą ruchu w 2015 r. wynoszącą 221 p/h ($0,095 \times 2326 = 221$) wynika, że istniejący przekrój drogi ma duże rezerwy przepustowości.
- 3) Parametry techniczne i użytkowe drogi przyjmować zgodnie z obowiązującymi przepisami, obecnie rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 2 marca 1999 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać drogi publiczne i ich usytuowanie (Dz. U. Nr 43, poz. 430).
- 4) Zgodnie z art. 43, ust. 1 ustawy z dnia 21 marca 1985 r. o drogach publicznych (Dz. U. Nr 71, poz. 838 z dnia 26 czerwca 2000 r.) obiekty budowlane przy drogach publicznych powinny być usytuowane w odległości od zewnętrznej krawędzi jezdni drogi wojewódzkiej co najmniej:
 - na terenie zabudowy miast i wsi 8 m,
 - poza terenem zabudowy 20 m.
- 5) Na etapie decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu przy przebudowie dróg, należy zwrócić się do Starosty i Powiatowego Inspektora Sanitarnego z zapytaniem, czy niezbędne jest opracowanie raportu o wpływie przedsięwzięcia na środowisko i w jakim zakresie.
- 6) Uwzględnić właściwe parametry drogi w ustaleniach miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, łącznie z warunkami zagospodarowania ich obrzeży, ewentualnie wynikających z raportu o wpływie przedsięwzięcia na środowisko.

2.5.1.2. Drogi powiatowe

- 1) Zgodnie z art. 6a ust. 1 ustawy z dnia 21 marca 1985 r. o drogach publicznych (jednolity tekst z 26 czerwca 2000 r. – Dz. U. Nr 71, poz. 838) „do dróg powiatowych zalicza się drogi inne niż określone w art. 5 ust. 1 i art.6 ust. 1, stanowiące połączenia miast będących siedzibami powiatów z siedzibami gmin i siedzib gmin między sobą”.
Na podstawie w/w przepisu, można zakwalifikować tylko następujące drogi powiatowe o numerach: 1700B, 1727B, 1728B, 2094B, 2100B, 2101B.
- 2) Sprawne powiązania zewnętrzne gminy będą realizowane poza drogą wojewódzką i drogami powiatowymi o następujących numerach: 1700B, 1727B, 1728B, 2094B, 2100B, 2101B.
- 3) Przy założonym standardzie, że ośrodki gminne powinny mieć połączenia między sobą drogami o nawierzchni twardej ulepszonej, przewiduje się w pierwszej kolejności do modernizacji drogi powiatowe o następujących numerach: 1700B, 1727B, 1728B, 2100B.
- 4) Parametry techniczne i użytkowe dróg przyjmować zgodnie z obowiązującymi przepisami, obecnie rozporządzeniem Ministra Transportu i Gospodarki Morskiej z dnia 2 marca

1999 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać drogi publiczne i ich usytuowanie (Dz. U. Nr43, poz. 430).

- 5) Zgodnie z art. 43 ust. 1 ustawy z dnia 21 marca 1985 r. o drogach publicznych, (jednolity tekst z 26 czerwca 2000 r. – Dz. U. Nr 71, poz. 838) obiekty budowlane przy drogach publicznych powinny być usytuowane w odległości od zewnętrznej krawędzi jezdni drogi powiatowej co najmniej:
 - na terenie zabudowy miast i wsi 8 m,
 - poza terenem zabudowy 20 m.
- 6) Na etapie decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu przy przebudowie dróg, należy zwrócić się do Starosty i Powiatowego Inspektora Sanitarnego z zapytaniem, czy niezbędne jest opracowanie raportu o wpływie przedsięwzięcia na środowisko i w jakim zakresie.
- 7) Uwzględnić właściwe parametry drogi w ustaleniach miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, łącznie z warunkami zagospodarowania ich obrzeży, ewentualnie wynikających z raportu o wpływie przedsięwzięcia na środowisko.
- 8) Na mocy uchwały Nr 21/144/2003 Zarządu Województwa Podlaskiego z dnia 18 marca 2003 r. w sprawie nadania numerów dla dróg powiatowych na terenie województwa podlaskiego, na obszarze gminy Perlejewo przebiegają następujące drogi powiatowe:

Nr drogi	Przebieg drogi
1700B	Brańsk – Lubieszcz – Olędy – Małyszczyn – Pobikry – Perlejewo – Granne
1727B	Drohiczyn (ul. Mieszka I) – Kłyżówka – Lisowo – Siekierki – Miodusy Inochy – Twarogi Trąbnica – Twarogi Lackie
1728B	droga 62 – Wólka Zamkowa – Minczewo – Arbasy – Osnówka – Granne – Głębozec – Kobyla – Pełch
2094B	Ciechanowiec – Kosiorki – Perlejewo
2098B	Głębozec – Głody
2099B	Wojtkowice Stare – Pełch – Leszczka Duża
2100B	Perlejewo – Twarogi Lackie – Twarogi Wypychy – droga 690
2101B	Ostrożany – Koski Wypychy – Pokrzywne – Perlejewo
2102B	droga 2101B – Borzymy
2103B	Droga 2101B – Miodusy Dworaki

2.5.1.3. Drogi gminne

- 1) Struktura funkcjonalno-techniczna i przestrzenna dróg gminnych określona w punkcie 5.1.3. uwarunkowań studium może ulec istotnym zmianom po zaliczeniu wymienionych dróg do dróg gminnych i zaliczeniu drogi leżącej na przedłużeniu drogi gminnej 109003B w kierunku Kobyla oraz w przypadku przekazania części dróg powiatowych pod zarząd gminy.
- 2) Wewnętrzne potrzeby transportowe gminy realizowane będą poza drogami wojewódzką i powiatowymi drogami gminnymi.
- 3) Parametry techniczne i użytkowe dróg gminnych należy przyjmować z obowiązującymi przepisami, obecnie rozporządzeniem Ministra Transportu i Gospodarki Morskiej z dnia 2 marca 1999r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać drogi publiczne i ich usytuowanie (Dz. U. Nr43, poz. 430).
- 4) Zgodnie z art. 43 ust. 1 ustawy z dnia 21 marca 1985 r. o drogach publicznych, (jednolity tekst z 26 czerwca 2000 r. – Dz. U. Nr 71, poz. 838) obiekty budowlane przy drogach publicznych powinny być usytuowane w odległości od zewnętrznej krawędzi jezdni drogi gminnej, co najmniej:

- na terenie zabudowy miast i wsi 6 m,
 - poza terenem zabudowy 15 m.
- 5) Bieżące remonty i modernizację dróg należy wykonywać z uwzględnieniem priorytetów dla:
 - odcinków dróg obsługujących największą liczbę mieszkańców i obszary o najwyższej w skali gminy aktywności gospodarczej,
 - odcinków o największych zagrożeniach funkcjonowania ruchu, mogących wywołać zakłócenie życia społeczno – gospodarczego części sieci osadniczej.
 - 6) Docelowo wszystkie drogi wykonać o nawierzchni twardej ulepszonej.
 - 7) Numeracja i ilość dróg gminnych może ulec zmianom.
 - 8) Wyeliminowanie ruchu pieszego z jezdni wymagać będzie wykonania chodników na całej długości zabudowy.

2.5.2. Komunikacja autobusowa

Przy przyjęciu standardu dostępności 2 km do przystanku należy zapewnić obsługę wsioł: Kruzy, Głębozec, Leśniki, Wiktorowo, Twarogi Lackie, Twarogi Ruskie i Twarogi Mazury.

Zapewnienie właściwego standardu obsługi podróżnych wymagać będzie:

- a) utrzymania we właściwym stanie technicznym dróg, po których kursują autobusy,
- b) sukcesywnej wymiany starych autobusów na nowoczesne, bardziej funkcjonalne z dostosowaniem dla ludzi niepełnosprawnych i mniej uciążliwych dla środowiska.

2.5.3. Ścieżki rowerowe

Ścieżki rowerowe przewiduje się na trasach:

- 1) w ciągu międzynarodowych tras ruchu rowerowego:
 - a) Ciechanowiec – Perlejewo – Granne – Osnówek – (Drohiczyn – Mielnik – Niemiłów – Białoruś) wzdłuż dróg powiatowych o numerach 1700B i 1728B, 2094B,
 - b) (Ciechanowiec) – Pełch – Kobyła – Głody – Leśniki – Głębozec – Granne – Osnówka (wzdłuż dróg gminnych o numerach: 109004B, 109006B i 109010B oraz powiatowych o numerach: 1728B i 2094B), na dalszym przebiegu łączy się z trasą jak wyżej,
- 2) Perlejewo – Moczydły Pszczółki – Pobikry (wzdłuż drogi 1700B)
- 3) Pełch – Stare Wojtkowice (wzdłuż drogi 2099B).

2.6 Kierunki i zadania rozwoju infrastruktury technicznej

Proponowane rozwiązania oparto na aktualnym rozeznaniu bieżących i przyszłych potrzeb.

Dopuszcza się możliwość wprowadzenia nowych elementów i rozwiązań systemów bez konieczności zmiany treści Studium pod warunkiem, iż nie zostaną naruszone istotne jego elementy.

2.6.1. Zaopatrzenie w wodę

2.6.1.1. Prognoza zapotrzebowania wody

Do obliczenia zapotrzebowania wody przyjęto: wskaźnik zapotrzebowania wody

- na cele bytowo-gospodarcze mieszkańców w 2010 r. – 150dm³/dM przy 100% korzystających z wodociągu przy wskaźniku nierównomierności dobowej Nd= 1,3 i godzinowej Ng= 2,5
- dla zakładów użyteczności publicznej 15 dm³/M/d przy Nd=1,1 i Ng=2,5
- na cele drobnego przemysłu 10% zapotrzebowania na cele bytowo – gospodarcze przy Nd=1,15
- dla zwierząt gospodarskich 10% zapotrzebowania na cele bytowo – gospodarcze przy Nd=1,2 i Ng=3,0
- na własne potrzeby wodociągu 15% średniego zapotrzebowania
- p. poż. – 10dm³/sek 1 pożar. zgodnie z Polską Normą PN – B – 02864

Prognoza ilości mieszkańców w okresie kierunkowym we wsiach podłączonych do poszczególnych wodociągów: Perlejewo – 1900 osób, Moczydły Pszczółki – 1200 osób.

Ogólne zapotrzebowanie wody przez wodociąg Perlejewo będzie wynosiło w okresie kierunkowym.

Tabela 42

Wyszczególnienie	Wodociąg Perlejewo				Wodociąg Moczydły Pszczółki			
	Q.śr.d m ³ /d	Q.max.d m ³ /d	Q.śr.d m ³ /d	Q.max.d m ³ /d	Q.śr.d m ³ /d	Q.max.d m ³ /d	Q.śr.d m ³ /d	Q.max.d m ³ /d
cele byt.-gosp. mieszkańców	285,0	370,5	11,9	38,6	300,0	390,0	12,5	40,6
z-dy użytecz. publicznej	28,5	31,35	1,19	3,13	30,0	33,0	1,25	3,4
drobny przemysł	28,5	32,8	1,19	1,36	30,0	34,5	1,25	1,4
zwierzęta gospodarskie	28,5	34,2	1,19	4,27	30,0	36,0	1,25	4,5
razem	370,5	468,85	15,47	89,09	390,0	493,5	16,25	49,9
potrzeby własne wodociągu	55,58	55,58	2,32	2,32	58,5	58,5	2,44	2,44
ogółem	426,08	524,43	17,79	91,41	448,5	552,0	18,7	52,6
zatwierdzone zasoby ujęcia m ³ /h	103,0				92,0			

Zatwierdzone zasoby ujęć wodociągów komunalnych pozwalają pokryć kierunkowe maksymalne zapotrzebowanie wody przez mieszkańców korzystających z poszczególnych systemów, a zapotrzebowanie przeciwpożarowe zabezpiecza wodociąg Moczydły Pszczółki. Wodociąg Perlejewo zabezpiecza potrzeby przeciwpożarowe przy średnich godzinowych rozbiorach. Dopuszczalny jest w czasie pożaru spadek zabezpieczenia zapotrzebowania gospodarczego do wielkości 15%. Pełne pokrycie potrzeb wymaga budowy zbiornika wyrównawczego.

2.6.1.2. Kierunki, działania i zadania w zakresie zaopatrzenia w wodę

- 1) Dostosowanie systemów zaopatrzenia w wodę do potrzeb wynikających z rozwoju gminy i zapewnienie wody odbiorcom w sposób ciągły, o jakości zgodnej z obowiązującymi normami sanitarnymi i w ilości pokrywającej pełne ich potrzeby i przeciwpożarowe poprzez:
 - a) utrzymanie w należytych stanie technicznym z ewentualną modernizacją i rozbudową komunalnego ujęcia wody i stacji wodociągowych we wsi Perlejewo i Moczydły Pszczółki,
 - b) budowa zbiornika wyrównawczego wodociągu w Perlejewie,
 - c) zwiększenie pewności i sprawności dystrybucji wody oraz zmniejszenie ilości sytuacji awaryjnych w wyniku diagnozowania stanu technicznego sieci wodociągowej i wymiany niesprawnej armatury oraz odcinków o dużej awaryjności, które są przyczyną przerw w dostawie wody, jej ubytków, okresowego pogorszenia jakości i strat ekonomicznych,

- d) rozwój sieci wodociągowej w gminie z wykorzystaniem istniejących wodociągów i sukcesywne podłączanie wsi dotychczas niezwodociągowanych, tj.:
- do wodociągu Perlejewo wsie: Granne, Nowe Granne, Kruzy, Głębozeczek, Leśniki, Głody, Kobyla, Pełch, Osnówka Wiktorowo,
 - do wodociągu Moczydły Pszczółki wsie: Olszewo poprzez przedłużenie sieci ze wsi Twarogi Wypychy oraz od wsi Czarkówka Duża do wsi Poniaty, Kolonia Leszczka Duża, Kolonia Pełch i jako rozwiązanie alternatywne wieś Pełch, co spowoduje spięcie z wodociągiem Perlejewo,
 - w miarę zgłaszanych potrzeb do gospodarstw kolonijnych w zwodociągowanych wsiach,
 - na potrzeby potencjalnego rozwoju poszczególnych wsi.
- 2) Propozycje rozwoju sieci wodociągowej pokazane w części graficznej są orientacyjne i mogą ulec zmianom w trakcie szczegółowych analiz projektowych.
- 3) Wykonanie studni publicznych zabezpieczających potrzeby obrony cywilnej we wsiach: Borzymy, Czarkówka Duża, Granne, Kobyla, Leszczka Duża, Miodusy Dworaki, Moczydły Pszczółki, Osnówka, Perlejewo, Pełch, Poniaty, Twarogi Lackie.

2.6.2. Odprowadzanie i oczyszczanie ścieków sanitarnych i wód opadowych

Porządkowanie gospodarki ściekowej w gminie przyjęto w sposób następujący:

- 1) Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków dla jednorodzinne budownictwa mieszkaniowego i drobnych zakładów usługowych.
- 2) Budowa kontenerowych oczyszczalni ścieków dla zakładów produkcyjnych i usługowych wytwarzających ilości ścieków większe od przepustowości oczyszczalni przydomowych.
- 3) Należy dążyć do eliminowania odprowadzania ścieków do szczelnych zbiorników bezodpływowych, gdyż jest to rozwiązanie nieekonomiczne w eksploatacji, uciążliwe dla użytkowników i nie zapewnia ochrony środowiska, zwłaszcza gleby i wód gruntowych.
- 4) Wywóz ścieków z urządzeń lokalnych, których ilość będzie maleć w miarę porządkowania gospodarki ściekowej w gminie będzie obywatel się do punktu zlewnego przy oczyszczalni ścieków w Ciechanowcu.
- 5) Wody opadowe i roztopowe z utwardzonych nawierzchni terenów przemysłowych, usługowych, dróg, ulic i parkingów o znacznym stopniu zanieczyszczenia zawiesiną i substancjami ropopochodnymi, ujęte w szczelne otwarte lub zamknięte systemy kanalizacji deszczowej powinny być oczyszczone przed wprowadzeniem do wód lub do ziemi, w taki sposób, aby spełniały wymogi ochrony środowiska określone w rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 29 listopada 2002 r. w sprawie warunków, jakie należy spełnić przy wprowadzaniu ścieków do wód lub do ziemi oraz w sprawie substancji szczególnie szkodliwych dla środowiska wodnego (Dz. U. Nr 212, poz. 1799).
- 6) Uregulowanie sprawy odprowadzania wód opadowych z terenów zabudowanych wymagać będzie wykonania programu odwodnienia z ustaleniem kierunków i sposobów odprowadzenia i oczyszczenia wód oraz lokalizacji urządzeń podczyszczających na wylotach istniejących i projektowanych kanałów deszczowych.

2.6.3. Gospodarka odpadami stałymi

Stworzenie systemu gromadzenia, usuwania i unieszkodliwiania odpadów stałych gwarantującego ochronę środowiska i maksymalne wykorzystanie składników użytkowych, odpowiadającego nowym przepisom prawnym (ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. o odpadach – Dz. U. Nr 62, poz. 628, ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska – Dz. U. Nr 62, poz. 627 z późn. zm., ustawa z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i

porządku w gminach – Dz. U. Nr 132, poz. 622) i wymogom Unii Europejskiej, będzie wymagało:

- 1) opracowania gminnego planu gospodarki odpadami zgodnie z ustawą i opadach i rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 9 kwietnia 2003 r. w sprawie sporządzania planów gospodarki odpadami i wprowadzania ich w życie,
- 2) sukcesywnej realizacji opracowanego programu gospodarki odpadami do czasu zatwierdzenia gminnego planu gospodarki odpadami, a przede wszystkim:
 - a) wprowadzenia zorganizowanego wywozu odpadów stałych ze wszystkich terenów zabudowanych poprzez wyposażenie gospodarstw w pojemniki lub worki plastikowe albo ustawienie we wsiach kontenerów na surowce wtórne i odpady do unieszkodliwiania,
 - b) wdrożenia systemu gospodarki odpadami niebezpiecznymi oraz wielkogabarytowymi, wydzielonymi ze strumienia odpadów komunalnych,
 - c) wprowadzenia w gminie systemu selektywnej zbiórki odpadów,
 - d) prowadzenia w sposób ciągły edukacji proekologicznej i pracy ze społeczeństwem, szczególnie z dziećmi i młodzieżą, w zakresie propagowanego systemu selektywnej zbiórki odpadów,
 - e) wybrania przedsiębiorstwa zajmującego się obsługą systemu gospodarki odpadami z ustaleniem zadań jakie będą do niego należały,
 - f) uporządkowania i rekultywacji tzw. „dzikich” wysypisk,
- 3) podjęcia działań wspólnie z gminami sąsiednimi i Starostwem Powiatowym w Siemiatyczach odnośnie budowy zakładu unieszkodliwiania odpadów o zasięgu ponadgminnym, partycypacja w jego budowie i po zrealizowaniu korzystanie z niego na zasadach ustalonych w dokumentacji.

2.6.4. Elektroenergetyka

1. Dostosowanie systemu do potrzeb wynikających z długofalowego rozwoju zagospodarowania gminy oraz dostarczenie energii elektrycznej w normatywnym standardzie jakościowym i ilościowym w sposób ciągły wymagać będzie:
 - a) rozbudowy systemu sieci SN 15 kV (stacje transformatorowe wraz z liniami SN 15 kV) w oparciu o RPZ 110/15 kV w Ciechanowcu,
 - b) sukcesywnej modernizacji sieci SN i NN na obszarze całej gminy, ze szczególnym uwzględnieniem wsi wymienione w pkt. 1.1 uwarunkowań,
2. Zmniejszenie uciążliwości urządzeń systemu dla otoczenia poprzez:
 - a) budowę linii energetycznych w sposób nie kolizyjny z długofalowym rozwojem osadnictwa oraz chronionymi elementami środowiska przyrodniczego,
 - b) stosowanie, w przypadku konieczności prowadzenia linii napowietrznych SN w sąsiedztwie zabudowy mieszkaniowej i usługowej – rozwiązań technicznych zmierzających do minimum uciążliwości w/w linii,
 - c) utrzymywanie rezerwy terenów pod urządzenia energetyczne w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego.

2.6.5. Zaopatrzenie w gaz

Główne elementy realizacji systemu gazowniczego w gminie, zapewniającego dostawę gazu ziemnego, to budowa:

- a) gazociągu magistralnego wysokiego ciśnienia jako odgałęzienie od istniejącego gazociągu DN 250 (Bobrowniki – Białystok – Wyszaków) w okolicach Wysokiego Mazowieckiego a następnie przez Szepietowo – Klukowo i Ciechanowiec – do Perlejewy,

- b) stacji redukcyjno – pomiarowej I stopnia w Perlejewie,
- c) wewnątrzgminnej sieci średniego ciśnienia.

Zakłada się etapową realizację gazyfikacji na obszarze gminy. Priorytety tej realizacji to:

- a) pierwszeństwo wsi o największym zadeklarowanym przez mieszkańców zapotrzebowaniu na gaz i ewentualnej partycypacji, w tym położonych najbliżej stacji redukcyjno – pomiarowej i tworzących ciągi liniowe,
- b) pierwszeństwo wsi, w których będą względnie duże odbiory gazu na potrzeby ciepłowniczych urządzeń obiektów komunalnych (np. szkoły, ośrodki zdrowia itp.).

Projektowanie sieci gazowych średniego ciśnienia winno uwzględniać tam, gdzie to jest racjonalne z techniczno–ekonomicznego punktu widzenia i możliwe do koordynacji czasowej – obsługę położonych blisko sieci miejscowości gmin sąsiednich.

Powyższe działanie wymaga stosowanych uzgodnień z władzami zainteresowanych gmin i ludnością wsi.

2.6.6 Zaopatrzenie w ciepło

Podstawowe kierunki rozwoju ciepłownictwa w gminie to:

- a) sukcesywne zwiększanie udziału proekologicznych nośników energetycznych dla zmniejszenia zanieczyszczeń środowiska, takich jak: gaz, energia elektryczna, olej opałowy oraz energia słoneczna i wiatr,
- b) zmniejszanie strat ciepłych w konstrukcjach nowych budynków i poprzez modernizację starych o złych warunkach termoizolacyjnych,
- c) wprowadzenie nowych rozwiązań technicznych i technologicznych dla nośników energetycznych określanych w pkt. A, zwiększających efektywność ich wykorzystania oraz ułatwiających obsługę i zmniejszających w efekcie koszty eksploatacji. Dotyczy to instalacji wewnętrznych grzewczych, a w szczególności sprawności kotłów energetycznych i różnych rodzajów instalacji grzewczych, a także stopnia automatycznej obsługi oraz sprawności dostaw nośników energetycznych,
- d) ekologizacja nośników energetycznych powinna być wprowadzona w pierwszej kolejności (o ile to możliwe ze względów technicznych) w większych źródłach tj. komunalnych obiektach użyteczności publicznej (np. szkoły).

Główne zadania w zakresie rozwoju ciepłownictwa to:

- a) kontrola i restrykcje w stosunku do emiterów największych ponadnormatywnych zanieczyszczeń energetycznych,
- b) rozwój systemu gazowniczego z uwzględnieniem potrzeb ciepłownictwa,
- c) propagowanie stosownych dociepleń budynków istniejących i projektowanych,
- d) propagowanie najnowszych osiągnięć techniki ciepłowniczej w zakresie instalacji wewnętrznych dla gazu i oleju opałowego itp.,
- e) propagowanie i ewentualna realizacja proekologicznych rozwiązań ciepłowniczych niekonwencjonalnych (baterie słoneczne, elektrownie wiatrowe itp.).

2.6.7 Telekomunikacja

2.6.7.1 Telekomunikacja przewodowa

W celu dostosowania systemu do potrzeb wynikających z rozwoju zagospodarowania gminy i uzyskania odpowiedniego standardu usług w tej dziedzinie zakłada się:

- a) wymianę istniejącej centrali telefonicznej w Leszczce Dużej na nową o większej pojemności i lepszym standardzie technicznym,

- b) budowę nowych central telefonicznych cyfrowych tzw. „wyniesionych” w miejscowościach Granne i Twarogi Lackie,
- c) budowę sieci rozdzielczej na obszarze całej gminy, w tym w I etapie w 2003r. w miejscowościach: Twarogi Lackie, Twarogi Ruskie, Twarogi Mazury, Twarogi Wypychy, Olszewo, Borzymy Koski, Miodusy Inochy, Miodusy Dworaki, Miodusy Pokrzywne i Twarogi Trębница.

2.6.7.2 Telefonia komórkowa

W celu rozszerzenia oferty telefonii komórkowej planowane jest uruchomienie stacji bazowej telefonii komórkowej PLUS GSM Zlokalizowana ona będzie w miejscu istniejącej już stacji bazowej CENTERTEL w Perlejewie.

2.6.7.3 Radiokomunikacja i teletransmisja

Zakłada się utrzymanie w planach miejscowych zagospodarowania przestrzennego istniejących pasów ochronnych radiokomunikacji i teletransmisji, wolnych od zabudowy mogącej kolidować z funkcjonowaniem w/w urządzeń.

2.7. Obrona cywilna i ochrona przeciwpożarowa

W gospodarce przestrzennej gminy należy stosować następujące zasady służące zabezpieczeniu potrzeb obrony cywilnej i ochrony przeciwpożarowej.

2.7.1. Obrona cywilna

- a) w rejonach budownictwa wielorodzinnego należy przewidywać rezerwę terenów pod budowlę ochronne (schrony, ukrycia, szczeliny),
- b) w budynkach przemysłowych, usługowych, użyteczności publicznej, mieszkalno-usługowych i mieszkalnych – należy na etapie sporządzania planów realizacyjnych przewidzieć schrony i ukrycia,
- c) w rejonach budownictwa jednorodzinnego należy przewidywać ukrycia typu II wykonane w budynkach przez mieszkańców we własnym zakresie w okresie podwyższonej gotowości obronnej państwa,
- d) bez względu na typ zabudowy zarezerwować należy tereny pod budowę awaryjnych studni wody pitnej (7,5 l na osobę / dobę). Odległość studni od budynków mieszkalnych lub zgrupowań ludności powinna wynosić najwyżej 800 m,
- e) istniejące studnie powinny być zabezpieczone przed likwidacją i przystosowane do sprawnego uruchomienia i eksploatacji w sytuacjach kryzysowych,
- f) oświetlenie zewnętrzne (ulice, zakłady pracy) należy przystosować do wygaszenia,
- g) należy uwzględnić system alarmowania i powiadamiania mieszkańców w wypadku zagrożeń poprzez syreny alarmowe przyjmując promień słyszalności syreny do 300 m,
- h) układ projektowanych i modernizowanych dróg i ulic powinien spełniać następujące warunki:
 - szerokość ulicy powinna uniemożliwić ewentualne zagruzowanie,
 - powinny być połączenia z traktatami przelotowymi – zapewniające sprawną ewakuację ludności w okresie zagrożenia,
 - należy wyznaczyć trasy przejazdu dla pojazdów z toksycznymi środkami przemysłowymi,

- i) przy opracowaniu miejscowych planów wsi, osiedli w skali 1:1000 należy na przedsięwzięcia obrony cywilnej wykonać aneks do planu,
- j) należy zachować istniejące lub projektowane obiekty obrony cywilnej nie dopuszczając do ich likwidacji,
- k) wszelkie plany zagospodarowania przestrzennego należy przed ich uchwaleniem przez Radę Gminy uzgadniać z Wydziałem Zarządzania Kryzysowego Podlaskiego Urzędu Wojewódzkiego w Białymstoku.

2.7.2. Ochrona przeciwpożarowa

- a) należy zachować istniejące obiekty Ochotniczej Straży Pożarnej we wsiach: Perlejewo, Czarkówka Mała, Granne, Leszczka Duża, Leszczka Mała, Osnówka, Pełch i Twarogi Lackie,
 - b) na terenach zabudowanych należy przewidywać odpowiednią ilość hydrantów dla celów przeciwpożarowych w odległości ok. 100 m od siebie,
 - c) przy projektowaniu i modernizacji obiektów przemysłowych i usługowych należy przewidywać drogi dojazdowe i pożarowe zgodnie z obowiązującymi przepisami,
 - d) dla nowoprojektowanych i modernizowanych budynków mieszkalnych i innych należy przewidywać niepalne pokrycia dachów,
 - e) należy dążyć do eliminacji palnych pokryć dachów na istniejących budynkach,
 - f) wszystkie budynki mieszkalne i niemieszkalne powinny posiadać instalacje odgromowe.
- Przedsięwzięcia wymienione pod literami a,b,c,d powinny być uzgadniane z Powiatową Komendą Państwowej Straży Pożarnej.

2.8. Kierunki działań i zadania władz samorządowych w celu realizacji polityki przestrzennej gminy

Rozwój lokalny powinien być rozumiany jako kompleks pozytywnych przeobrażeń jakościowych dotyczących obszaru gminy w zakresie obsługi ludności tu zamieszkałej.

Szeroko pojęty rozwój gminy jest procesem złożonym, ukierunkowanym na wykorzystanie zasobów ludzkich, potencjału produkcyjnego i usługowego oraz struktur instytucjonalnych.

W celu realizacji założonej polityki przestrzennej gminy władze samorządowe powinny:

- a) być rzeczywistym gospodarzem obszaru gminy i zajmować się wszystkimi składnikami gospodarki gminy, niezależnie od charakteru własności i rozwiązań instytucjonalnych,
- b) odpowiadać za rozwój gminy, nie ograniczając się jedynie do działań doraźnych, lecz zajmować się również tworzeniem i realizacją strategii rozwoju,
- c) realizować zadania, do których jest powołana (zaspokojenie potrzeb wspólnoty gminnej), nie tylko swoimi bezpośrednimi przedsięwzięciami, lecz także za pośrednictwem działań podmiotów innych, a więc ogółu podmiotów gospodarujących na terenie gminy. Władza gminna ma za zadanie kształtować zachowania podmiotów gospodarczych pod kątem osiągnięcia założonych celów strategii rozwoju gminy.

Zadaniem gminy służącym osiągnięciu celu jest przede wszystkim ożywienie (poprawa) gospodarki i tworzenie klimatu do lokalizacji i dobrego funkcjonowania podmiotów gospodarczych w gminie.

Realizacja zadań władz lokalnych może się odbywać poprzez:

- działania własne zmierzające do lokalizacji przedsięwzięć inwestycyjnych kapitału zewnętrznego na terenie gminy (w tych działaniach niezbędny jest miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego, by móc oferować tereny lub obiekty pod zainwestowanie),

- stwarzanie ułatwień dla istniejących i nowo powstających firm – zwłaszcza w początkowym okresie działania podmiotów gospodarczych.

Narzędziami w realizacji polityki przestrzennej gminy są:

- a) polityka finansowa realizowana w budżecie gminy (świadome stwarzanie ulg w podatkach, zróżnicowane opłaty za korzystanie ze środowiska),
- b) współpraca z władzami regionalnymi,
- c) skuteczne funkcjonowanie instytucji wspierających biznes,
- d) programy rozwoju, w tym miejscowy polan zagospodarowania przestrzennego,
- e) kontrakt zawarty między gminą a organami Państwa (może być zawarta umowa między gminą a Wojewodą z udziałem podmiotów gospodarczych w sprawie pomocy gminie w rozwoju małych i średnich przedsiębiorstw, upiększania wsi, budowa urządzeń kulturalnych, budowa sieci transportowych, itp.).

2.9. Cele i kierunki polityki przestrzennej państwa i województwa na obszarze gminy Perlejewo oraz zadania służące ich realizacji

2.9.1. Cele i kierunki polityki przestrzennej

- a) Ochrona i kształtowanie środowiska poprzez:
 - Zachowanie podstawowych elementów systemu przyrodniczego województwa.
 - Zachowanie obszarów i obiektów prawnie chronionych.
 - Ochrona środowiska oraz warunków życia i zdrowia ludzi.
 - Objęcie ochroną prawną wybranych elementów system przyrodniczego województwa.
- b) Ochrona i kształtowanie środowiska kulturowego poprzez:
 - Przekształcenie i sukcesywne uzupełnianie zabudowy w strefie ochrony konserwatorskiej zgodnie z wymogami konserwatorskimi.
 - Zapewnienie sposobów użytkowania obiektów zabytkowych gwarantujących ich utrzymanie w dobrym stanie technicznym.
- c) Rozwój turystyki i wypoczynku poprzez prowadzenie akcji na rzecz organizacji wypoczynku na terenach wiejskich, jako zabudowa turystyczna, letniskowa oraz w zagrodach rolniczych tj. agroturystyki, głównie w miejscowościach położonych w pobliżu rzeki Bug.
- d) Polityka rozwoju rolnictwa.
Gmina Perlejewo należy i należeć będzie do III rejonu agrarnego – południowo-zachodniego o najwyższej jakości rolniczej przestrzeni produkcyjnej, w którym dominuje uprawa zbóż, roślin przemysłowych oraz warzyw i owoców, zaś w produkcji zwierzęcej preferować należy hodowlę bydła i trzody chlewnej.
- e) Doskonalenie funkcjonowania i poprawa warunków komunikacyjnych poprzez:
 - dostosowanie stanu technicznego dróg do zmieniających się potrzeb komunikacyjnych,
 - zapewnienie w pierwszej kolejności połączeń komunikacyjnych między sąsiednimi gminami drogami o nawierzchni twardej ulepszonej.
- f) W zakresie energetyki i telekomunikacji:
 - w celu dostosowania systemu elektroenergetycznego do potrzeb wynikających z długofalowego rozwoju zagospodarowania województwa, stworzenia warunków sprawnego i niezawodnego funkcjonowania systemu, zapewnienia zaspokojenia potrzeb odbiorców w sposób ciągły,
 - w celu zapewnienia zaopatrzenia w gaz zakłada się budowę gazociągu wysokiego ciśnienia Ciechanowiec – Perlejewo wraz ze stacją redukcyjno-pomiarową I^o w Perlejewie oraz sieci gazociągów średniego ciśnienia z w/w stacji redukcyjno-pomiarowej I^o na terenie gminy Perlejewo,

- utrzymanie istniejących urządzeń ciepłowniczych oraz modernizacja urządzeń w kierunku poprawy efektywności funkcjonowania i zmniejszenia uciążliwości dla środowiska poprzez zastosowanie ekologicznych paliw,
 - rozbudowę według aktualnych potrzeb sieci rozdzielczych i abonenckich na obszarze gminy,
- f) Polityka przestrzenna województwa w zakresie gospodarki wodnej, ściekowej i odpadami zakłada:
- ochronę zasobów wód podziemnych stanowiących źródło zaopatrzenia w wodę mieszkańców,
 - utrzymanie w należytym stanie infrastruktury technicznej wodociągów i kanalizacji,
 - rozwiązanie problemu gospodarki odpadami stałymi na terenach wiejskich.

2.9.2. Zadania służące realizacji ponadlokalnych i lokalnych celów publicznych wynikających z polityki przestrzennej

1. Zabezpieczenie w planach miejscowych warunków funkcjonowania elementów systemu przyrodniczego województwa: doliny rzeki Bug i innych mniejszych cieków oraz kompleksów leśnych.
2. Ochrona prawna w postaci obszaru chronionego „NATURA 2000” oraz Obszaru Krajobrazu Chronionego doliny Bugu i Nurca wraz z przyległymi lasami.
3. Sukcesywne zalesianie gruntów marginalnych zgodnie z granicami polno-leśnymi lub na wniosek właścicieli, po wprowadzeniu tychże wniosków do planu zagospodarowania przestrzennego.
4. Utrzymanie nienaruszalnych przepływów biologicznych rzeki Bug i innych cieków.
5. Odprowadzanie do wód powierzchniowych i gruntowych ścieków sanitarnych i przemysłowych oczyszczonych w stopniu zapewniającym utrzymania obowiązującej klasy czystości wód.
6. Zwiększenie udziału proekologicznych paliw w ciepłownictwie scentralizowanym i indywidualnym.
7. Określenie zasad i warunków sytuowania zabudowy w stosunku dróg o znacznej uciążliwości akustycznej.
8. Wprowadzenie zbiorników kontenerowych na odpady stałe we wszystkich wsiach.
9. Organizacja na terenie gminy placówki opieki społecznej, np. we wsi Granne poprzez przekształcenie funkcji istniejących obiektów.
10. Rozwój na terenie usług turystycznych, zabudowy letniskowej i agroturystyki, głównie w miejscowościach w pobliżu rzeki Bug i istniejących lasów.
11. Poprawa warunków obsługi komunikacji autobusowej.
12. Racjonalne wykorzystanie rolniczej przestrzeni produkcyjnej, ochrona przed nieuzasadnionym przeznaczeniem gruntów III i IV klas na cele nierolnicze.
13. Powiększanie obszarowe gospodarstw rolnych.
14. Tworzenie warunków do powstawania nowych miejsc pracy na wsi, umożliwiających zagospodarowanie nadwyżek siły roboczej.
15. Wspieranie tworzenia się firm specjalistycznych zaopatrzenia i zbytu produkcji rolniczej oraz usług mechanizacyjnych.
16. Modernizacja drogi wojewódzkiej nr 690 Ciechanowiec – Siemiatycze.
17. Stwarzanie warunków do rozwoju rolnictwa ekologicznego.